

مبارزه افغانستان در برابر فساد میدان نبرد دیگر

هیئت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان (یوناما)
حوت ۱۳۹۵

خلاصه ی گزارش

فساد بالای تمام جنبه های زندگی در افغانستان تاثیر منفی گذاشته ، اعتماد و باور مردم نسبت به نهاد های دولتی را از بین برده و مانع تلاش های کشور برای خود کفای شدن شده است. قسیمکه جلالتمآب رئیس جمهور اشرف غنی اخیراً اظهار داشت: "فساد در دولت عامل سه دهه جنگ در کشور بوده است. فساد افغانستان را از خود کفائی و آزاد بودن باز داشته است و فساد منابع ارزشمندی را ضایع کرده است که می شد از آن در کاهش میزان مخرب فقر در افغانستان استفاده کرد.¹ به منظور مجادله با این تهدید ، حکومت خود را متعهد ساخته است که با فساد در تمام سطوح ، صرف نظر از مقام ویا نفوذ شخص آلوده به فساد ، مبارزه کند.

هیئت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان (یوناما) مطابق به ماموریت خود تحت قطعنامه ۲۳۴۴ شورای امنیت سازمان ملل ، این گزارش را به منظور پشتیبانی از حکومت در تلاش هایش در امر مبارزه با فساد از طریق افزایش آگاهی عامه در مورد عرصه هائی که در آن پیشرفت صورت گرفته است و عرصه هائی که در آن نیاز به حمایت بیشتر تمویل کنندگان جهت دست یابی به اهداف مشترک می باشد ، تهیه و ترتیب کرده است. مبارزه با فساد مستلزم پلانگذاری دقیق و هماهنگی مستمر می باشد. انتظار می رود که پلان ملی مبارزه با فساد تدوین شود ولی تا اکنون این پلان تدوین ویا تطبیق نشده است. برنامه های موجود مبارزه با فساد مبتنی بر تعهدات تمویل کنندگان و اسناد پالیسی گوناگون می باشد ؛ تطبیق این برنامه ها به عهده چندین نهاد مبارزه با فساد می باشد. ایجاد شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه علیه فساد زمینه رهبری در سطح عالی را برای برنامه های دولت در امر مبارزه با فساد مهیا کرده است. اما ، هنوز هم ضرورت به هماهنگی قویتر در سطح عملیاتی وجود دارد. هماهنگی عملیاتی را می توان با ایجاد یک نهاد مستقل مبارزه با فساد که شورای عالی را در تهیه و تطبیق برنامه های مبارزه با فساد پشتیبانی کند ، بهتر کرد. ایجاد یک نهاد مستقل که برنامه های مبارزه با فساد را تهیه و تطبیق کند یکی از تعهدات اصلی حکومت تحت کنوانسیون ملل متحد در مورد مبارزه علیه فساد می باشد که تا اکنون عملی نشده است.

در زمینه افزایش پلانگذاری برای برنامه های دولت در بخش مبارزه با فساد بعضی پیشرفت هائی صورت گرفته است. امید بخش ترین این پیشرفت ها اخیراً توظیف یک کمیته عالی رتبه از سوی رئیس جمهور جهت کار روی یک پلان ملی مبارزه با فساد ، تکمیل پلان های مبارزه با فساد از سوی پنج وازرتخانه ی بزرگ عایداتی و آغاز کار روی سایر پلان ها در سطح وزارتخانه ها می باشد. اما باید توجه بیشتر روی اصلاحات مشخصی که برای دست یافتن به اهداف وسیع مندرج در این پلان ها لازمی می باشد ، معطوف گردد. لازم است دقت بیشتر روی استراتژی های مبارزه با فساد در سطح ولایات و ولسوالی ها که در آنجا بیشترین شمار شهروندان با مقامات دولتی داد و گرفت دارند ، مبدول گردد. خطرات عمده فرا راه تطبیق اصلاحات جاری ، از قبیل فساد در داخل خود نهاد های دولتی

هر استراتژی مبارزه با فساد باید برنامه هائی برای احیاء مجدد و بازگرداندن اعتماد مردم نسبت به خدمات ملکی در خود داشته باشد. افغانستان اصلاحاتی را در بخش خدمات ملکی تطبیق کرده است که نیاز مند استخدام مقامات ملکی بر اساس اصل شایستگی میباشد و مقرر های طرز سلوک وضع کرده است تا رفتار درست در بین کارکنان خدمات ملکی را ترویج و تقویت نماید. پیشرفت ها در این زمینه ، اما ، به سبب خویش خوری ، جانبداری های سیاسی و سایر مداخلات بیرونی روی تصمیم گیری ها در مورد استخدام افراد ، با موانع برخورد کرده است. اقدامات قویتری باید روی دست گرفته شود تا از اعمال نفوذ حزبی ویا فشار های سیاسی روی روند استخدام جلوگیری شود. افزون بر این ، سیستم گسترده افغانستان برای جمعآوری فورم ثبت دارائی ها از هزاران مقام دولتی مستلزم تلاش های اولویت بندی شده می باشد تا صحت و سقم محتوای این فورم ها تثبیت گردد و مقاماتی که فورم ثبت دارائی هایشان را تسلیم نکرده اند ویا معلومات نادرست ارائه کرده اند ، تویخ شوند.

افغانستان در بهبود کنترل روی مدیریت مالی عامه — ساحه ی که در برابر فساد بسیار آسیب پذیر است — پیشرفت قابل ملاحظه ای کرده است. این تلاش ها سبب شفافیت بیشتر در پروسه های تدارکاتی و نیز افزایش عواید از محصولات گمرکی، مالیاتی و غیر مالیاتی شده است. شفافیت در موضوعات مربوط به ترتیب و مصرف بودجه نیز یکی دیگر از موفقیت ها می باشد. ولی باوجود این همه، هنوز هم نیاز به نظارت و هماهنگی بیشتر، مخصوصاً در سطح ولایات وجود دارد. مقررہ نظارت ولایات، که فعلاً تحت بررسی قرار دارد، می تواند در رفع نمودن این خلاء در مدیریت مالی عامه کمک کند.

مشارکت بامفهوم جامعه ی مدنی سنگ بنای هر پالیسی موفق در زمینه مبارزه با فساد می باشد. گزارشدهی موارد فساد بشکل مسلکی از سوی رسانه ها و نظارت و گزارشدهی مستقل نهاد های جامعه مدنی در آشکار ساختن فساد و بلند بردن سطح آگاهی مردم از حقوق شان کمک می کند. تصمیم اخیر افغانستان جهت پیوستن به مشارکت باز حکومت، که یک برنامه چند جانبه به منظور ترویج شفافیت، توانمند ساختن شهروندان و تقویت ساختار های حکومتداری می باشد، یک انکشاف قابل ستایش است. این مشارکت افغانستان را قادر می سازد که از تخصص و تجارب سایر کشور های عضو که در زمینه تقویت شفافیت در عرضه خدمات عامه و مصارف وجوه عامه به پیشرفت های قابل ملاحظه ی دست یافته اند، بهره ببرد. این تبادل نظریات می تواند بطور خاص در برداشتن موانع اداری که مانع تطبیق کامل قانون دسترسی به اطلاعات افغانستان شده است، مفید ثابت شود. دسترسی مردم به گزارشات اداره عالی تفتیش و بازگرداندن مسئولیت وزارت مالیه در زمینه تفتیش تمام ادارات دولتی از دیگر اقدامات عملی است که شفافیت در مدیریت مالی عامه را بهبود می بخشد.

به منظور جلب حمایت قوی مردمی از دولت در امر مبارزه با فساد، دولت باید تلاش های خود برای بهبود عرضه خدمات عامه، و حفاظت منابع حیاتی عامه از قبیل زمین و استخراج معادن را تقویت کند. مراکز آسان خدمت در بهبود عرضه خدمات عامه مفید خواهند بود ولی باید توجه شود که تدابیر محافظتی کافی جهت جلوگیری از فساد در این مرکز نهادینه می شود. در حصه اصلاحات و ثبت و راجستر زمین نیز پیشرفت های چشمگیری صورت گرفته است ولی برای تنفیذ احکام محاکم هنوز نیاز به یک روند هماهنگ و منسجم وجود دارد. در ارتباط به معادن، افغانستان به تلاش های خود جهت کسب عضویت کامل برنامه ی شفافیت صنایع استخراجی ادامه داده است ولی افزایش شفافیت در اعطاء قرارداد های معادن فقط بخش از راه حل می باشد. بازگرداندن کامل کنترل ثروت معادن افغانستان بدون یک پاسخ جامع و هماهنگ در سطح دولت به تهدید های امنیتی که از جانب فعالیت های

زمانیکه فساد افشاء می شود، مردم باید ببینند که اشخاص مسئول پاسخگو قرار داده می شوند. فساد در داخل نهاد های مهم عدلی و قضائی هنوز هم به عنوان یک چالش بزرگ فراراه تلاش ها جهت پایان دادن به معافیت از مجازات قرار دارد. باوجود این، افغانستان تمامی جرایم مرتبط به فساد اداری را که در کنوانسیون مبارزه با فساد سازمان ملل متحد توصیه شده است، در قانون جزاء بازنگری شده خود گنجانیده است. دولت یک مرکز خاص عدلی و قضائی مبارزه با فساد را ایجاد کرده است تا روی رسیدگی به جرایم سنگین فساد تمرکز کند و در جستجوی راه هایی برای ایجاد ظرفیت داخلی در شناسائی و اعاده ی دارائی های به سرقت رفته می باشد. هر یک از این برنامه ها ایجاب تعهد پایدار را می کند. حکومت باید تلاش ها را هماهنگ کند، زمانیکه دولت تصمیم می گیرد که مسوده بازنگری شده ی قانون جزاء را طی فرمان تقنینی و یا به عنوان یک قانون پیشنهادی به مجلس شورای ملی ارسال گردد، اطمینان حاصل شود که شورای ملی آنرا آنآ بررسی و تصویب کند. زمانیکه این قانون تصویب شد، باید یک استراتژی به منظور آشنا ساختن قضات، خارتوالان، وکلای مدافع و مردم با شرایط و احکام قانون متذکره تطبیق شود. به منظور جلب حمایت و درک مردم از تلاش های مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد جهت پایان دادن به فرهنگ معافیت از مجازات، لازم است تحقیق و تعقیب عدلی قضایا به شکل شفاف و در مطابقت با معیار های از قبل تعیین شده برای انتخاب قضایا، انجام شود. لازم است یک استراتژی همه جانبه آگاهی دهی تدوین و تطبیق و افزایش آگاهی عمومی مردم از فیصله های مرکز عدلی تامین شود و ثابت شود که هیچ کس فراتر از قانون نیست. درخواست ها برای کمک جامعه جهانی در تقویت ظرفیت داخلی جهت بازگرداندن دارائی های سرقت شده از طریق

برنامه هائی چون "برنامه اعاده دارائی های سرقت شده" که از سوی بانک جهانی و دفتر موادمخدر و جرایم ملل متحد (UNODC) ایجاد شده است، نهائی شوند.

در بسیاری جنبه ها، بزرگترین چالش در مبارزه ی افغانستان با فساد، نیاز به راه اندازی اصلاحات بیشتر نه، بلکه نیاز به تطبیق موثر تر اصلاحاتی است که هم اکنون راه اندازی شده است. در سراسر این گزارش، یوناما، با استفاده از دیدگاه های متخصصین و بهترین روش های موجود، روش های مناسب تطبیق اصلاحات که در سایر کشور ها موثر واقع شده است را تشخیص می کند که آن روش ها را می توان به گونه ی که با شرایط ویژه ی افغانستان سازگار باشد، عیار ساخت. بسیاری از این توصیه ها مستلزم حمایت مستمر جامعه جهانی خواهد بود. تمویل کنندگان در تأمین نظارت موثر از کمک های بین المللی و حمایت از تلاش های دولت در زمینه تدوین و تطبیق یک استراتژی همه جانبه و دراز مدت برای مبارزه با فساد نقش حیاتی ایفا می کنند.

فهرست عناوین

أ.....	خلاصه ی گزارش
ث.....	فهرست عناوین
1.....	I مقدمه
2.....	الف. حیطه و هدف گزارش
3.....	ب. نگاه اجمالی به تعهدات حکومت
5.....	II تقویت پلانگذاری استراتژیک و نظارت
5.....	الف. نهاد های مبارزه با فساد
7.....	ب. پلان های مبارزه با فساد
9.....	ج. نظارت ، ارزیابی و گزارش دهی
12.....	III اعاده کردن درست کاری نهاد ها
13.....	ألف.اصلاحات خدمات ملکی
13.....	1. استخدام بر اساس شایستگی
14.....	2. اصلاح سیستم رتب و معاشات
15.....	ب. مقررہ های طرز سلوک
16.....	1. مکانیزم های رسیدگی به شکایات
17.....	2. محافظت از افشاگران و شاهدان فساد
17.....	3. تدابیر تأدیبی معنی دار
18.....	ج. بررسی سوابق
19.....	د. آزمون صداقت
20.....	ه. اعلام دارائی
18.....	1. تصدیق دارایی
20.....	2. نشر دارائی ها
23.....	3. مجازات
25.....	IV تقویت مدیریت مالی و تدابیر کنترل عواید
25.....	الف. مدیریت مالی عامه
27.....	ب. حکومتداری محلی
27.....	ج. تدارکات
29.....	د. عواید و گمرکات
29.....	1. گمرکات
31.....	2. عواید از منابع مالیاتی و غیر مالیاتی

31	الف. اصلاح قوانین
33	ب. اصلاحات در ساختار ها
35	ج. عواید غیر مالیاتی
37	V. بلند بردن شفافیت و مشارکت نهادهای مدنی
38	الف. قانون دسترسی به اطلاعات
39	1. واضح کردن کتگوری های اطلاعات قابل دسترسی
40	2. افزایش سطح دسترسی به فیصله های قضائی
41	3. واضح ساختن طرزالعمل ها برای ارائه درخواست
42	ب. مکانیزم های تفتیش داخلی
44	VI. تنظیم خدمات عامه و محافظت از منابع عامه
45	أ. تنظیم امور اداری
45	ب. اصلاحات ارضی
47	ج. اصلاحات در سکتور معادن
47	1. استخراج قانونی معادن
49	2. استخراج غیر قانونی معادن
49	د. بازنگری تصامیم اداری
51	VII. خاتمه دادن به معافیت از مجازات از طریق بلند بردن حسابدگی
52	الف. نسخه بازنگری شده ی قانون جزا
53	ب. مرکز عدلی و قضائی مبارزه با جرایم سنگین فساد اداری
54	1. مربی های بین المللی
54	2. معیار های انتخاب قضایا
55	3. استراتیژی رسانه ها و اطلاع رسانی
56	4. شاهدان همکار
57	5. محافظت از شهود
58	6. امنیت و مصئونیت کارکنان مرکز عدلی و قضائی مبارزه علیه فساد
58	ج. برنامه های بازگردان دارائی های سرقت شده
60	د. احکام در قوانین مدنی برای ضبط دارائی های نامشروع
60	ه. طرزالعمل های ارجاع قضایا
63	VIII. نتیجه گیری
65	پی نوشت ها

I. مقدمه

سرازیر شدن کمک های هنگفت بین المللی با نظارت ضعیف به داخل افغانستان — کشوری که نهاد های عدلی و قضائی و حکومتداری آن از اثر چندین دهه جنگ تضعیف شده بود — بستر مناسبی برای ریشه گرفتن و شگوفا شدن فساد فراهم کرد.² امروز، فساد تمام جنبه های حیات را در افغانستان متاثر ساخته است. امور روزمره — درخواست برای جواز رانندگی، پرداخت مالیات، تلاش برای دسترسی به خدمات صحتی و یا تحصیلی — همه و همه تبدیل به فرصتی برای بهره برداری می شود. شهروندان افغان در مراجعه به محاکم جهت مطالبه حقوق شان در دعاوی، درخواست برای اخذ جواز ساختمان، خرید املاک، و یا سرمایه گذاری روی زمین و یا تجارت های کوچک دچار تردید می شوند زیرا اینها و موارد بی شمار دیگر از

"با هر پیمانهای که سنجش شود، افغانستان یکی از فاسدترین کشورهای در روی زمین است. پنجاه سال جنگ تقریباً مستمراً کنترل اجتماعی و نهادی را از بین برده است. سرازیر شدن سیل پول به داخل کشور بعد از سقوط طالبان در اواخر سال ۲۰۰۱ سیستم های حسابداری این کشور را بیشتر از پیش متلاشی ساخته و کاهش داد."

جلالتمآب رئیس جمهور اشرف غنی / می ۲۰۱۶

معاملات روزمره با مقامات دولتی به فرجام نامشروعی کشانده می شود. در سربویی که از سوی بنیاد آسیا راه اندازی شده بود، نتیجه گیری شده است که "در سال ۲۰۱۶، تقریباً تمام افغان ها گفتند که فساد در تمام جنبه های زندگی آنها به یک معضل تبدیل شده است؛ ۶۱ درصد افغانها گفتند که فساد یک مشکل عمده در زندگی روزمره آنها می باشد، و ۲۸،۲ درصد گفتند که فساد یک مشکل کوچک در زندگی آنها می باشد."³

فساد سبب ادامه جنگ شده، مانع تلاش های داخلی برای خود کفای شدن گردیده، و "منابع ارزشمند زیادی را ضایع کرده است که می شد از آن در کاهش میزان مخرب فقر در افغانستان استفاده کرد."⁴ فساد در کابل بانک،

که سبب به سرقت رفتن ۹۸۷ میلیون دالر شده و باعث سقوط آن بانک شد، "تصویر روشنی از میزان و اندازه ی است که در آن حد سکتور های اصلی از قبیل سکتور مالی، معادن و ترانسپورت به غارت رفته است."⁵ مثال های متعدد دیگری نیز وجود دارد. قسمیکه

جلالتمآب رئیس جمهور اشرف غنی صراحتاً گفت: "در افغانستان، تدارکات، مدیریت مالی، استخدام، تفتیش، قانونگذاری و تطبیق عدالت، به جای آنکه سیستمی برای پاسخگوئی دولت باشند، به عواملی تبدیل شده اند که نشان دهنده عمق و گسترش فساد می باشد."⁶

شرح و بیان اندازه مشکل سبب حل آن نمی شود. فساد در داخل نهاد های دولتی بیانگر طیف وسیعتر فشارهای بیرونی است که افغانستان با آن روبرو است. در میان این فشار های بیرونی، عمده ترین آنها عبارت از امنیت، قاچاق غیر قانونی مواد مخدر، فقر ویرانگر، پول شوئی، و استخراج منابع ارزشمند طبیعی می باشد. تمام این فشار ها با هم مرتبط بود و هر کدام به دوام چرخه خشونت و ضعف نهاد ها که صلح و ثبات پایدار افغانستان را تهدید می کنند، کمک می کنند.⁷ هیچ استراتژی مبارزه با فساد موفق نخواهد بود، مگر اینکه طیف کامل فشار های بیرونی روی نهاد های دولتی در روند پلانگذاری دولت شامل ساخته شود. همچنان باید توجه شود که مخالفت هائی که از سوی حلقهات مقامات فاسد و سایر اشخاص با نفوذی که سرمایه های نامشروع و منافع شخصی شان با اعاده کنترل نهادی و حسابدگی قوی تر با تهدید مواجه می شود، افزایش خواهد یافت، سرکوب شود.

جنگ علیه فساد را نمی توان یک شبه برنده شد.⁸ بازسازی نهاد های دولتی که گرفتار فساد اند و اعاده ی اعتماد مردم نسبت به آن نهاد ها زمان خواهد برد.⁹ بانک جهانی گفته است که حتی در کشورهائی که قابلیت متحول شدن فوری دارند، تقریباً ۱۵ الی ۳۰ سال وقت لازم خواهد بود که عملکرد نهاد های آن کشور را از وضعیت شکننده ی بعد از جنگ به یک وضعیت نهادینه شده ی کارا تغییر داد.¹⁰ در موارد دیگر، شاید یک نسل وقت بگیرد که نهاد های شکننده ی دولتی را متحول ساخت.¹¹ ویا قسمیکه رئیس جمهور غنی در مورد افغانستان گفت: "چندین دهه وقت گرفت که سیستمی بوجود بیاید که فساد در تمام رده ها و سطوح را نهادینه کند. حالا سالهای زیادی سپری خواهد شد تا دولت بتواند بر این فساد پیروز شود."¹²

أ. حیطة و هدف گزارش

یوناما براساس قطعنامه ۲۳۴۴ (۲۰۱۷) شورای امنیت ماموریت دارد که دولت را در تلاش هایش به منظور "بهبتر ساختن حکومت داری و حاکمیت قانون از جمله... در مبارزه با فساد" کمک کند.¹³ فساد نهادینه شده یکی از موانع اصلی در رسیدن به این ماموریت است زیرا فساد تلاش ها برای ایجاد نهاد های معتبر، دستیابی به پیشرفت سیاسی، تشویق رشد اقتصادی، تحکیم دستاورد های امنیتی و تامین نمودن شرایط برای ثبات پایدار را تضعیف کرده است.¹⁴ بنابراین، تلاش ها برای فرونشاندن فساد نه تنها برای تضمین ارزش پول تمویل کننده گان بلکه برای اعاده اعتماد نسبت به نهاد های دولتی که مسئولیت عرضه خدمات عامه به مردم افغانستان را بدوش دارند لازم و ضروری می باشد.

این گزارش دو هدف دارد: اول، حمایت از دولت در تلاش هایش در امر مبارزه با فساد و، دوم، همکاری در آگاهی دهی به مردم و جامعه جهانی در مورد گامهائی که دولت جهت پایان دادن به فساد برداشته است. در این گزارش، دستاورد های کلیدی در زمینه مبارزه با فساد بطور فشرده بیان شده و، با بهره گیری از تجارب جمعی ملل متحد در حمایت از تطبیق کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد مبارزه با فساد، بهترین روش های توصیه شده به منظور کمک به دولت در تداوم پیشرفت های صورت گرفته و بازنگری پلانگذاری درازمدت اش برای مبارزه با فساد، شناسائی شده است.

برای پایان دادن به فساد هیچ راه حل "از قبل آماده" وجود ندارد. هر کشور و محیط چالش های منحصر به فرد خود را تبارز می دهد که باید حین تدوین پالیسی ها و تطبیق راه حل ها مد نظر گرفته شود. کنوانسیون های بین المللی مثل کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد رهنمود های پالیسی ارزشمندی بدست می دهند، اما تطبیق این اصول کلی برای هیچ کشوری آسان نبوده است. افغانستان هم از این اصل مستثنی نیست.

یوناما درک می کند که هر گزارش در مورد برنامه های دولت در خصوص مبارزه با فساد حساسیت قابل ملاحظه ی به همراه دارد. مثل اصلاحات در هر زمینه ی دیگر ، بعضی برنامه ها موفق از آب در می آید ، برخی برنامه ها قسماً موفق می باشد و برخی دیگر بنابر دلایلی که ممکن بود و یا ممکن نبود که آنرا پیش بینی کرد ، ناکام می شود. امیدواریم این گزارش و گزارش های آینده بستری سازنده ی را برای شریک ساختن تجارب جمعی مان در زمینه مبارزه با فساد مهیا سازد — هم در ساحاتی که تلاش های مان موفق ثابت شد و هم در ساحاتی که تلاش هایمان بی نتیجه ماند.

ب. نگاه اجمالی به تعهدات حکومت

افغانستان ، با حمایت و پشتیبانی جامعه جهانی و جامعه مدنی ، متعهد است که با فساد مبارزه کند. افغانستان در فروری ۲۰۰۴ کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد را امضاء و در آگست ۲۰۰۸ آنرا تصویب کرد.¹⁵ در جریان کنفرانس های لندن و کابل در سال ۲۰۱۰ و از آن زمان تا کنون حکومت خود را متعهد به یک سلسله تعهدات برای مبارزه با فساد کرده است. ولی فساد به یک منبع تنش بین جامعه جهانی و اداره ی رئیس جمهور پیشین افغانستان تبدیل شده ، سبب معطل قرار گرفتن تطبیق بسیاری از آن تعهدات اولی حکومت شد.

با درک ضرورت به حسابدهی متقابل بیشتر بین افغانستان و جامعه جهانی ، کنفرانس توکیو در جولای ۲۰۱۲ چارچوب حسابدهی متقابل توکیو را تعیین کرد تا در سوق دهی فعالیت های انکشافی ، از جمله برنامه های مبارزه با فساد ، در جریان سالهای انتقال مسئولیت های امنیتی و سیاسی کمک کند.¹⁶ به دنبال انتخاب حکومت وحدت ملی در سپتمبر ۲۰۱۴ ، حکومت آجندای اصلاحاتی همه جانبه ی را در کنفرانس لندن در مورد افغانستان در دسمبر ۲۰۱۴ تحت نام "تحقق خود کفائی: تعهد به اصلاحات و تجدید مشارکت" ارائه کرد.¹⁷ از آن زمان تاکنون ، جای چارچوب حسابدهی متقابل توکیو را سند دیگری بنام خودکفائی از طریق چارچوب حسابدهی متقابل (SMIF)¹⁸ گرفته است. این سند تازه حکومت را متعهد به اعمال سیاست "تحمل صفر" در برابر فساد دانسته و خواهان شفافیت و پاسخگوئی بهتر در عرضه خدمات عامه ، توسعه اقتصادی و مدیریت عواید و منابع عامه شده است.¹⁹

سند خودکفائی از طریق چارچوب حسابدهی متقابل یگانه تعهد حکومت در زمینه مبارزه با فساد نمی باشد؛ تعهدات دیگری در اعلامیه های متعدد پالیسی و سند های دیگر که طی سالهای گذشته منتشر شده است ، نیز صورت گرفته است.²⁰ این تعهدات باید بطور جمعی خوانده شود ، نه یکی پی دیگری ، و انتظار این است همه ای آن تعهدات در تحقق یک دیگر بطور متقابل کمک کنند. از بسیاری جهات ، تعهدات به تمویل کنندگان بین المللی عامل پیش ران برنامه های دولت در زمینه مبارزه با فساد تا امروز بوده است. اما ، تمرکز روی برآورده ساختن اهداف تخنیکی مندرج در سند خودکفائی از طریق چارچوب حسابدهی متقابل (SMIF) و چندین تعهد دیگر باعث فقدان انسجام و هماهنگی در سطح پالیسی در برنامه های مبارزه با فساد در افغانستان شده است.

انسجام قویتر در سطح پالیسی را می توان از طریق نهائی سازی استراتیژی ملی پلان شده حکومت برای مبارزه با فساد و گنجاندن بسیاری از توصیه های عملی مندرج این گزارش در آن استراتیژی تأمین کرد. قسمیکه در بخش 2 این گزارش بحث میشود ، افغانستان باید مسئله تقویت هماهنگی بین نهاد های متعدد مبارزه با فساد در کشور را از طریق ایجاد یک دارالانشاء و یا یک کمیسیون مستقل و تخنیکی جهت پشتیبانی از شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد مد نظر گیرد. جنبه های کلیدی این استراتیژی ملی شامل تداوم تلاش هایی می شود که برای اعاده ی یکپارچگی نهادی در بخش خدمات ملکی که دچار فساد و کنترل داخلی ضعیف است طوریکه در بخش 3 این گزارش بحث خواهد شد ، و نیز تداوم موفقیت هایی که افغانستان در تقویت مدیریت مالی عامه ، به خصوص در ساحات تدارکات ، گمرکات و عواید قسمیکه در بخش 4 این گزارش بحث می شود.

ولی ، هیچ استراتیژی در مبارزه با فساد ، بدون مشارکت وسیع مدنی در برنامه های حکومت ، موفق نخواهد شد. این مشارکت را می توان به وجه احسن از طریق افزایش شفافیت در عرضه و مدیریت خدمات عامه و مصارف عامه — موضوعاتی که در بخش 5 این

گزارش روی آن صحبت شده است – تأمین کرد. علاوه بر آن، طوریکه در بخش 6 گفته شده است، پشتیبانی مردم از برنامه های حکومت را می توان از طریق عرضه موثر تر و خوبتر خدمات عامه و مدیریت منابع حیاتی عامه از قبیل زمین و معادن افزایش داد.

نهایتاً، مقامات حکومتی که با سوء استفاده از صلاحیت و وظیفوی خود ویا ارتکاب اعمال آلوده به فساد به اعتماد مردم خیانت می کنند، باید در برابر اعمال شان پاسخگو قرار داده شوند. زمانیکه فساد در داخل نهاد های دولتی برملا می شود، پولیس، خازنوالی و قضاء باید اطمینان حاصل کنند که متخلفین متناسب با جرایم شان مجازات می شوند.²¹ اما، فساد در داخل این نهاد های مهم عدلی و قضائی مانع تلاش ها برای تأمین پاسخگوئی واقعی متخلفین شده و، در عین حال، مانع جلوگیری سایر مقامات آلوده به فساد از ارتکاب جرایم مشابه شده است.²² تسریع روند اصلاحات در سکتور عدلی و قضائی "بدون شک مرز بعدی دولت" می باشد.²³ باوجود این، طوریکه در بخش 7 این گزارش بحث شده است، دولت به پیشرفت هائی در کم کردن میزان معافیت مقامات آلوده به فساد از طریق آوردن اصلاحات در قانون جزاء، ایجاد مرکز عدلی و قضائی جهت تعقیب عدلی قضایای جرایم سنگین فساد و برنامه های جدید برای بازگرداندن دارائی های سرقت شده نایل آمده است.

II. تقویت پلانگذاری استراتژیک و نظارت

مبارزه با فساد مستلزم پلانگذاری و هماهنگی محتاطانه می باشد. شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد رهبری سیاسی در سطح عالی را فراهم می کند ولی لازم است که توجه بیشتری به سطح عملیاتی مبذول شود تا تطبیق موثر اولویت هائی که از سوی شورای عالی تعیین می شود، تأمین شود. ایجاد یک نهاد مستقل برای هماهنگ کردن برنامه های مبارزه با فساد می تواند در مرفوع ساختن این خلاء کمک کند. ایجاد همچون نهادی یکی از تعهدات دولت تحت کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد و نیز یکی از بهترین روش های توصیه برای مبارزه با فساد می باشد.²⁴ افزون بر این، هماهنگی قویتر را می توان با نهائی ساختن تلاش ها برای تدوین یک استراتژی ملی مبارزه با فساد و نیز تطبیق و نهائی سازی پلان ها در سطح وزارتخانه ها برای مبارزه با فساد بدست آورد. در این بخش گزارش، پیشرفت های افغانستان در این عرصه ها به بررسی گرفته می شود. این بخش گزارش روی اهمیت گزارشدهی و نظارت منظم بر برنامه های مبارزه با فساد حکومت از طریق کمیته مشترک نظارت و ارزیابی (MEC) و سایر مکانیزم ها جهت بلند بردن سطح آگاهی و حمایت مردم نیز بحث می کند.

أ. نهاد های مبارزه با فساد

افغانستان طیفی از نهاد های مبارزه با فساد دارد. طبق تحقیقی که اخیراً انجام شده است، در حال حاضر ۱۸ نهاد مختلف وجود دارد که هر کدام مؤلف به تطبیق بخشی از برنامه های حکومت برای مبارزه با فساد اند که این برنامه ها از استخدام بر اساس شایستگی (کمیسیون خدمات ملکی) گرفته تا ردیابی معاملات مشکوک پولی (واحد استخبارات مالی افغانستان ویا فینتراکا) را شامل می شود.²⁵ کثرت نهاد های موجود مبارزه با فساد خود چالش بزرگی در زمینه ی هماهنگی برنامه ها بوجود آورده است.

اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد در سال ۲۰۰۸ ایجاد شد که روند تدوین پلان مبارزه با فساد را نظارت و برنامه های مبارزه با فساد را هماهنگ کند.²⁶ انتظار میرفت که اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد منحصراً نهاد مستقلی که در کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد از آن یاد شده است، عمل کند، اما کنترل رئیس جمهور در تعیین نمودن رئیس این اداره استقلالیت این نهاد را از بین برد.²⁷ علاوه بر آن، تلاش های نافرجام اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد برای تحقیق اتهامات فساد در تضاد با ساختارهای موجود که مطابق قانون اساسی مسئولیت تحقیق و تعقیب عدلی قضایا را به اداره لوی خرنوالی، نه به اداره عالی نظارت، تفویض کرده است قرار گرفت.²⁸ در عمل، نقش اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد محدود به جمعآوری فورم ثبت دارائی ها از مقامات عالی رتبه دولت شده است. این اداره نقش هماهنگی مستقلانه که در قانون افغانستان پیش بینی شده است را بطور موثر انجام نمی دهد.

بتاریخ ۱۹ مارچ ۲۰۱۶، رئیس جمهور شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه علیه فساد را تاسیس کرد که برنامه های مبارزه با فساد را به شکل بهتر هماهنگ کند و رهنمودهای بهتری در سطح پالیسی در مورد برنامه های مبارزه با فساد ارائه نماید.²⁹ ریاست این شورای عالی را رئیس جمهور به عهده دارد و دیگر مقامات عالی رتبه دولت، از جمله معاون دوم رئیس جمهور، رئیس اجرائیه، قاضی القضاة، لوی خرنوال و چندین وزیر دیگر عضوی این شورا می باشند. عضویت این شورا که متشکل از رهبران عالی رتبه سیاسی می باشد نشان دهنده ی عزم راسخ دولت در امر مبارزه با فساد می باشد. شورای عالی رهبری تطبیق برنامه های مهمی، از قبیل ایجاد مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد و بررسی پیش نویس پلان های مبارزه با فساد که از سوی وزارتخانه های متعدد به آن شورا ارائه شد را بدوش داشته است. اما، موثریت دراز مدت شورای عالی ممکن است از اثر تقاضاهای کاری متعددی که بدوش اعضای عالی رتبه ی آن قرار دارد، با موانع برخورد کند — تمام اعضای این شورا مسئولیت های بزرگی را در عرصه های دیگر به عهده دارند.³⁰

افغانستان اخیراً دارالانشاء کوچکی را متشکل از کارکنان اختصاصی ایجاد نمود که شورای عالی را در انجام وظایف اش کمک کند ولی، به منظور تأمین موثریت دوامدار شورای عالی، ایجاب می کند که تخصص مسلکی این دارالانشاء گسترش داده شده و استقلال آن تأمین شود.³¹ دارالانشاء متذکره باید طوری توسعه یابد که متخصصین مسلکی در تمام ساحات مربوط به برنامه های دولت در زمینه مبارزه با فساد،³² از جمله در زمینه تهیه و ترتیب بودجه، تدارکات، گمرکات، و تنفیذ قانون را شامل شود. این رویکرد به شورای عالی این امکان را می دهد که مسیر و اولویت ها در مبارزه با فساد در افغانستان را کماکان تعیین کند ولی جزئیات تطبیق و هماهنگی کارها را به دارالانشاء خود واگذار کند.

کشور بلغاریا به رویکرد دو لایه مشابهی در تطبیق استراتیژی خود در امر مبارزه با فساد اتکاء داشت. کار کمیسیون عالی بلغاریا که متشکل از مقامات در سطح وزارتخانه ها بود، از سوی دارالانشاء کمیسیون، متشکل از متخصصین امور، پشتیبانی می شد. این رویکرد دو لایه در حفظ توازن "جنبه های سیاسی و تخنیکی هماهنگی تطبیق موثر" استراتیژی مبارزه با فساد کشور بلغاریا موثر ثابت شد.³³ این رویکرد ارزش آن را دارد که در افغانستان مدنظر گرفته شود.

افزون بر آن، اگر این دارالانشاء به شکلی ساختار بندی شود که استقلال عمل خود را حفظ کند، می تواند تعهد افغانستان تحت ماده ششم کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد مبنی بر ایجاد یک نهاد مستقل مبارزه با فساد را محقق سازد. در کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد منظور از کلمه استقلال آن نیست که نهاد مبارزه با فساد باید از حکومت جدا باشد³⁴ بلکه، این نهاد می تواند در چارچوب ساختارهای موجود حکومت فعالیت کند مشروط بر آنکه "تدابیر حفاظتی و بررسی های مناسب" وضع گردد که اطمینان حاصل شود که "هیچ کس ویا هیچ چیزی بالاتر از قانون نیست."³⁵ در عمل، این بدین معنی است که "چارچوب حقوقی باید استقلال عمل این نهاد ویا نهاد ها را تضمین کند تا آن نهاد ویا نهاد ها بتوانند برنامه ی کاری و چگونگی انجام وظایف محوله ی خود را تعیین کنند."³⁶

یکی از ویژگی‌های اصلی استقلال عمل این است که روند تعیین، استخدام و انفکاک کارکنان عالی رتبه‌ی نهادی که در کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد از آن‌ها یاد شده است، باید در قانون مشخص شود و نباید تابع صلاحدید یک مقام واحد باشد.³⁷ قسمیکه قبلاً گفته شد، اداره‌ی عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد فاقد این استقلال می‌باشد زیرا رئیس آن صرفاً نظر به صلاحدید رئیس جمهور تعیین شده و به صلاحدید وی برکنار می‌شود. به منظور بر طرف ساختن این وضعیت، قانون جدید باید دارالانشائی ایجاد کند که رئیس آن از سوی رئیس جمهور نامزد شود و از سوی ولسی جرگه شورای ملی تایید شود. پس از تایید شورای ملی، اعضای دارالانشاء باید برای یک دور معین چند ساله ایفای وظیفه کنند و تنها در موارد تخلف و یا سوء استفاده از صلاحیت و وظیفوی که قابل اثبات باشد، از کار برکنار شوند.³⁸ به منظور محافظت هرچه بیشتر دارالانشاء از تهدیدهای انتقام جوئی برای اقدامات غیر محبوب و جنجالی اش، اعضای آن باید در برابر هرنوع مسئولیت در قبال اقدامات رسمی که با حسن نیت مطابق احکام قانون اتخاذ می‌کنند، محافظت شوند.³⁹

استقلال این را نیز ایجاب می‌کند که منابع کافی در اختیار دارالانشاء قرار داده شود که کار اش را انجام دهد. در صورتیکه امکان داشته باشد، وجوه مالی برای فعالیت‌های دارالانشاء بر اساس یک دوره چند ساله تخصیص داده شود که تلاش‌ها برای بهره برداری از فرصت تصویب بودجه با اعمال نفوذ نامناسب بر کار دارالانشاء به حداقل کاهش یابد.⁴⁰ به منظور تقویت هرچه بیشتر استقلال عمل دارالانشاء، بخشی از وجوه پولی از دارائی‌های سرقت شده‌ی دوباره بدست آمده (مراجعه شود به بخش III.ج در ذیل) را می‌توان صرف تأمین مخارج فعالیت‌های جاری دارالانشاء کرد. این نوع ترتیبات تمویلی می‌تواند کارکنان دارالانشاء را نیز تشویق و ترغیب کند که با شور و قوت بیشتر برنامه‌های مبارزه با فساد را پیگیری کنند. مثل هر نهاد دولتی دیگر، دارالانشاء نیز باید تابع تقشیش باشد و حساب تمام مخارج وجوه عامه از نزد آن گرفته شود.⁴¹

دارالانشاء، به منظور بلند بردن آگاهی مردم از فعالیت‌هایش، باید گزارشات منظم از کار خود تهیه نموده و به شورای ملی و مردم توزیع نماید.⁴² هرچند محرمیت در خصوص موضوعات حساس پالیسی عامه شاید بعضی اوقات مشارکت نمایندگان جامعه مدنی را محدود کند،⁴³ ولی قانون باید دارالانشاء را مکلف سازد که دیدگاه‌های جامعه مدنی را حین تصمیم‌گیری در مورد چگونگی تطبیق پالیسی‌های مبارزه با فساد افغانستان به بهترین وجه، مطالبه نموده و مد نظر قرار دهد. این نوع مشورت همین اکنون از سوی شورای عالی بطور غیر رسمی انجام می‌شود که به نمایندگان جامعه جهانی اجازه میدهد که مباحث شورا را مشاهده کنند و مطالب خود را برای ملاحظه شورا پیشنهاد کنند.

افغانستان اخیراً اعلام کرد که در نظر دارد یک قانون جدید مبارزه با فساد در مشورت با نهاد‌های ذیدخل کلیدی تسوید کند. تسوید این قانون فرصت را مهیا می‌سازد که یک دارالانشاء و یا یک کمیسیون مستقل و تخنیک‌ی به منظور پشتیبانی از کار شورای عالی ایجاد شود و نیز فرصت‌ها برای مشارکت جامعه مدنی در برنامه‌های دولت در امر مبارزه با فساد را توسعه دهد.

ب. پلان‌های مبارزه با فساد

برنامه‌های افغانستان برای مبارزه با فساد در حال حاضر فاقد یک پلان جامع و ملی مبارزه با فساد می‌باشد.⁴⁴ در یک یادداشت کوتاه پنج صفحه‌ای، برنامه‌های فعلی حکومت که تعهد در مبارزه با فساد، آوردن اشخاص اصلاح طلب در رهبری وزارتخانه‌ها، ایجاد مکانیزم‌های موثر تطبیقی می‌باشد، فشرده شده است و اولویت‌ها برای متحول کردن وزارتخانه‌ها و بازگرداندن اعتماد مردم تعیین شده است.⁴⁵ اما، این بیانیه‌های کلی فاقد جزئیات کافی برای سوق دهی تطبیق برنامه‌ها، کسب حمایت مردم و یا نظارت بر پیشرفت کارها می‌باشد.⁴⁶ یک گروه کاری کوچک تحت رهبری رئیس‌جمهور شکل گرفته است که روی تهیه و ترتیب یک پلان ملی کار کند تا تعهد دولت تحت سند خودکفائی از طریق چارچوب حسابدگی متقابل (SMIF) را عملی سازد؛ طبق سند (SMIF) لازم است یک استراتژی ملی مبارزه با فساد در جریان نیمه نخست سال ۲۰۱۷ تسوید و از سوی شورای عالی تصویب شود.⁴⁷ پس از

تدوین، این پلان ملی اسنجام بیشتری در برنامه های مبارزه با فساد حکومت باید تأمین کند و در روند انتقال برنامه های مبارزه با فساد به دنبال انتخابات آینده افغانستان کمک نماید.

با توجه به گستردگی فساد در داخل نهاد های دولتی،⁴⁸ حکومت اعلان کرد که در زمینه ی اصلاحات از یک رویکرد مرحله به مرحله استفاده خواهد کرد.⁴⁹ انتظار می رود این رویکرد مرحله به مرحله به مقامات عالی رتبه این امکان را میسر سازد که هر سال توجه خود را روی چند وزارتخانه ی معدود به هدف کاهش آسیب پذیری ها و بهبود تدابیر کنترل داخلی آن وزارتخانه ها معطوف کنند.⁵⁰ مطابق با تعهدات افغانستان تحت سند (SMAF)، توجه برنامه های اولیه اصلاحات روی پنج وزارتخانه ی که بیشترین عواید را تولید می کنند معطوف گردید؛ این وزارتخانه ها مکلف گردیدند که پلان های مبارزه با فساد مشخص وزارتخانه های خود را تهیه نمایند.⁵¹ روند تطبیق آن پنج پلان نخستین و تهیه و ترتیب پلان های سایر وزارتخانه ها هم اکنون جریان دارد. تجارب به دست آمده از تطبیق این پلان ها ممکن در امر طرح پلان ملی جامع تر مفید واقع گردد؛ اما تطبیق پلان های مشخص مبارزه با فساد در سطح وزارت نباید الی نهائی شدن پلان ملی جامع تر معطل قرار داده شود.

در عین حالی که دولت کار خود روی تدوین پلان ملی مبارزه با فساد و تطبیق و تسوید پلان های مشخص وزارتخانه ها را ادامه می دهد، باید تلاش شود که از کلیات و عمومیات پرهیز شود. مد نظر گرفتن اقدامات مشخص و دقیق در پلان ها برای مبارزه با فساد در ساحات مشخص مسئولیت مفید خواهد بود.⁵² زمانی که مقصد از اصلاحات پر کردن خلاء های مشخصی است، در پلان ها باید توضیح داده شود که اصلاحات به دنبال دست یافتن به چه هدفی است و اینکه آن هدف چگونه بدست خواهد آمد.⁵³ برای هر برنامه اصلاحاتی، منابع و هزینه های مورد نیاز جهت بدست آوردن اهداف اصلاحاتی و همچنان روش های نظارت بر پیش رفت کار، باید مشخص شود. علاوه بر این، در پلان ها باید ساحات دارای اولویت مشخص شود و اصلاحات به شکل منطقی ترتیب و تنظیم شود.⁵⁴ پیشنهادات ویا توصیه هایی که در بخش های بعدی این گزارش مطرح شده است، یک سلسله جزئیاتی فراهم می کند که حکومت می تواند برای آوردن میزانی از تشخیص و دقت در پلانگذاری های خود برای مبارزه با فساد، آن را مد نظر قرار دهد.

"منابع فساد عمیقاً سیاسی است. بدون یک استراتژی سیاسی برای غلبه بر این مشکل، هر راه حل دیگری ناکام خواهد شد. فساد در شکل های مختلف آن — یعنی در تعیینات و امتیاز طلبی ها بر اساس وابستگی های سیاسی، سودجویی ها از منابع عامه و سرقت آشکار آن — همه و همه از اشخاص ذیدخل موجود در نظام سیاسی، که عموماً بازیگران قدرتمندی هستند، بهره می برند."

فرانسیس فوکویاما، فساد چیست؟ ۲۰۱۶

علاوه بر سطح بلند تشخیص و دقت، پلانگذاری حکومت در امر مبارزه با فساد از بذل توجه بیشتر به فساد در سطح ولایات و ولسوالی ها نیز سود خواهد برد.⁵⁵ این یک واقعیت در افغانستان و سایر نقاط جهان است که اکثریت شهروندان که میخواهند به خدمات عامه دسترسی حاصل کنند، در معاملات خود با مقامات در سطح ولایات و ولسوالی با فساد مواجه می شوند.⁵⁶ مثال هایی از این موارد فساد در زندگی روزمره وافر پیدا می شود که از دسترسی به خدمات تعلیمی و صحتی گرفته تا اخذ جواز راندگی ویا جواز ساختمان را شامل می شود. این واقعیت در پلانگذاری های جاری و آینده باید بازتاب یابد.⁵⁷

افزون بر آن، اگر توجه بیشتر به شناسائی و برطرف کردن خطرات کلان فراراه تطبیق برنامه ها، از جمله به فساد در داخل خود وزارتخانه ها معطوف شود به سود پلان های افغانستان خواهد بود. پلان هایی که همین اکنون، طوری مثال، از سوی پنج وزارت خانه طرح شده است، در آن چندین خطر معمول از قبیل نبود منابع، ظرفیت تکنیکی و همکاری با سایر وزارتخانه ها شناسائی و تشخیص شده است ولی این پلان ها مطالب و توضیحات کافی در مورد چگونگی برطرف کردن این خطرات در خود ندارند. تمام پلان های این پنج وزارتخانه نبود همکاری از جانب سایر وزارتخانه ها را به عنوان، طوری مثال، یک خطر بالقوه تشخیص کرده اند، اما در هیچ یک از این پلان ها توضیح داده نشده است که چگونه میتوان همکاری بهتر وزارتخانه ها را جلب کرد.⁵⁸

در جریان پلانگذاری، احتمال مخالفت های سیاسی به برنامه های اصلاحاتی منجمله از سوی شبکه های فاسد که در داخل بسیاری از نهاد های دولتی نفوذ کرده اند و نیز چگونگی دفع آن مداخلات باید مد نظر گرفته شود.⁵⁹ متخصصین به این نکته اتفاق نظر دارند که "مانع اصلی در تطبیق مؤثر اصلاحات علیه فساد معمولاً تخنیک و یا مربوط به منابع نبوده، بلکه سیاسی می باشد. اشخاص و سازمان هائی که از فساد سود می برند در برابر اصلاحاتی که منابع عایداتی شان را خشک کند، مقاومت خواهند کرد و بنابراین سعی خواهند کرد که مانع تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد شوند."⁶⁰ به منظور رفع این خطر، نویسندگان استراتیژی باید مشخص کنند که "کدام گروه ها به احتمال قوی از استراتیژی حمایت خواهند کرد و کدام گروه ها به احتمال قوی در برابر آن مقاومت خواهند کرد. زمانیکه حامیان و مخالفان شناسائی شد، استراتیژی را می توان به گونه ای طرح کرد که حمایت به آن جلب شود و مخالفت ها در برابر آن از میان برداشته شود. تطبیق اصلاحات جنجال بر انگیز به آهستگی و تطبیق اصلاحات پرترفدار بطور سریع یکی از روش های مفید خواهد بود. شناخت دلایل مخالفت با استراتیژی یک گام مهم دیگر است."⁶¹ برای مثال، کارکنان خدمات ملکی ممکن است با ایجاد یک سیستم سختگیر جدید برای تثبیت دارائی ها از ترس اینکه مبادا آنها ندانسته دچار تدابیر سختگیرانه ی آن شوند، مخالفت کنند. اگر قضیه همینگونه باشد، نویسندگان استراتیژی می توانند از مخالفت های بالقوه با شامل ساختن مکانیزمی برای کارکنان خدمات ملکی که از طریق آن بتوانند قبل از ثبت دارائی های شان مشورت و رهنمائی بدست آورند، بکاهد.⁶²

یکی از ملاحظات مهم دیگر در تسوید پلان های مبارزه با فساد در افغانستان این است که باید این نکته درک شود که فساد در فضای خالی بوجود نمی آید. در استراتیژی های مبارزه با فساد خطرات بزرگتر امنیتی و اجتماعی - اقتصادی که افغانستان با آن مواجه است، باید مد نظر گرفته شود. این خطرات می تواند تاثیرات زیانباری روی برنامه های حکومت در زمینه مبارزه با فساد داشته باشند. کنترل ساحاتی که هنوز در چنگال جنگ گرفتار است و یا مساعد فعالیت های نامشروع، از قبیل قاچاق است، نسبت به کنترل ساحات دیگر به مراتب دشوار تر می باشد. فقر فراگیر و سطح بلند بیکاری نیز می تواند افراد بیشتری را ترغیب کند که برای تأمین نیازمندی های اولیه شان متوسل به فساد و یا روش های نامشروع دیگر شوند. این مسائل و خطرات دیگر باید در پلانگذاری های جاری حکومت به دقت مورد ارزیابی و بررسی قرار گیرند.

هر راهی که در پیش گرفته می شود، در پلان های حکومت "باید توازن بین بلند پروازی و واقع گرائی حفظ شود."⁶³ ضرورت به واقع گرائی مخصوصاً در ارتباط به زمان پیش بینی شده برای تطبیق برنامه ها بیشتر احساس می شود. برای مثال، پلان های آن پنج وزارت خانه ی اول، فعالیت ها فقط برای یک سال را تحت پوشش دارند، در حالیکه واقعیت این است که فعالیت های مطرح شده در آن پلان ها زمانی به مراتب بیشتر را برای تطبیق خواهد گرفت. ایجاب می کند که پلان ها برای دوره های دو و یا سه ساله تدوین شوند تا توقعات از پیشرفت کار در زمینه مبارزه با فساد بشکل درست مدیریت شود. ایجاد توازن بین بلند پروازی و واقعیت گرائی کار دشواری است ولی این عاملی است که در تمام پلانگذاری های آینده باید مد نظر گرفته شود.

ج. نظارت، ارزیابی و گزارش دهی

نظارت، ارزیابی و گزارش دهی منظم عنصر لازمی برای موفقیت هر استراتیژی مبارزه با فساد می باشد.⁶⁴ این کار مقامات مسئول تطبیق را قادر می سازد که پلان های خود را مطابق به شرایط تغییر یافته و یا چالش های پیش بینی نشده عیار و تعدیل کنند. افزون بر آن، "گزارش دهی دوره ای به شهروندان کمک می کند که حکومت را در قبال نتایج استراتیژی پاسخگو قرار دهند و نیز فرصتی برای کسب دیدگاه شهروندان در خصوص نحوه تطبیق استراتیژی فراهم می کند."⁶⁵

در افغانستان، این نقش به عهده کمیته نظارت و ارزیابی (MEC) سپرده شده است؛ کمیته مذکور یک نهاد خود مختار نظارت و ارزیابی بر برنامه های مبارزه با فساد می باشد که به کمک تمویل کنندگان در سال ۲۰۱۰ ایجاد شد.⁶⁶ در ۱۸ سپتمبر ۲۰۱۶، رئیس جمهور فرمان شماره ۱۱۵ را صادر کرد و در آن روی استقلالیت کمیته نظارت و ارزیابی تأکید نموده و فعالیت های آنرا به سه عرصه ذیل معطوف کرد: (۱) تهیه و ترتیب توصیه ها و پیشنهادات برای مبارزه با فساد؛ (۲) نظارت و ارزیابی برنامه های مبارزه با فساد

حکومت افغانستان و جامعه جهانی؛ و (۳) ارائه گزارشات منظم به رئیس جمهور، شورای ملی، مردم افغانستان و جامعه جهانی در مورد وضعیت مبارزه با فساد.⁶⁷ تا امروز، کمیته نظارت و ارزیابی به تعداد 432 پیشنهاد برای بهبود برنامه های حکومت در زمینه مبارزه با فساد صادر کرده است؛ کمیته مذکور گزارش می دهد که دولت بیشتر از نیمی این پیشنهادات را تطبیق کرده است.⁶⁸

گزارشات دوره ای که از سوی کمیته نظارت و ارزیابی منتشر شده است، در روشنی انداختن روی فساد در سطوح عالی در سکتور های کلیدی نظام کمک کرده است. برای مثال، گزارشات اخیر این نهاد فساد در عرضه خدمات صحتی، عدلی و قضائی و تعلیمی و تحصیلی را برجسته ساخت.⁶⁹ این گزارشات به بلند بردن سطح آگاهی مردم کمک کرده و اساسی را برای اقدامات شهروندان برای بهبود عرضه خدمات اولیه عامه فراهم می کند. این گزارشات باید سبب تحریک تحقیقات بیشتر و تعقیب عدلی از سوی مقامات مسؤل عدلی و قضائی نیز شود (ذیلا به بخش VII مراجعه شود).

گزارشات کمیته نظارت و ارزیابی نباید یگانه راه اطلاع رسانی از برنامه های مبارزه با فساد حکومت برای مردم، جامعه مدنی و همکاران بین المللی باشد. در سند یادداشت مفهومی حکومت ایجاد یک استراتژی اطلاع رسانی پیش بینی شده است.⁷⁰ اگرچه این استراتژی تاکنون تدوین نشده است، اما اگر تدوین شود حکومت را در برنامه هایش برای جلب اعتماد مردم بسیار کمک خواهد کرد. قسمیکه بانک جهانی توضیح داده است: "اطلاع رسانی استراتژیک در مورد لزوم آوردن تغییرات و دورنمای مثبتی برای آینده امر حیاتی است — هیچ کس را نمی توان متقاعد کرد که از برنامه های نو حمایت کند اگر از وجود همچون برنامه های بی خبر باشند ویا مقصد و محتوای آن برنامه ها در گزارشات تحریف شده باشد. تجارب و درس های عمومی در مورد اطلاع رسانی استراتژیک نشان می دهد که باید اطمینان حاصل شود که بخش های مختلف دولت در مورد دورنما برای تغییر و پلان های مشخص بطور منظم اطلاع رسانی می کنند؛ پیام های حمایتی از جامعه مدنی و همکاران بین المللی در زمینه منتشر شود؛ و اطلاع رسانی به گونه ی تنظیم شود که نگرانی ها را بر طرف سازد و در عین حال از وعده هائی که عملی کردن آن ممکن نیست، پرهیز شود."⁷¹

فشرده ی پیشنهادات به منظور بهبود پلانگذاری و هماهنگی استراتژی های مبارزه با فساد

برای حکومت:

- موضوع توسعه دارالانشائی که برای کمک به شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد ایجاد شده است با استفاده از متخصصین فنی از تمام ساحات مربوط به برنامه های مبارزه با فساد حکومت مد نظر گرفته شود تا این دارالانشاء بتواند شورای عالی را در تطبیق جنبه های عملیاتی برنامه های مبارزه با فساد حکومت به وجه احسن کمک کند.
- به منظور حفظ استقلال عملیاتی دارالانشاء، در سند تقنینی که بر اساس آن این دارالانشاء تخریکی ایجاد می شود، موارد ذیل باید تأمین شود:
- تعیین و برکناری کارکنان عالی رتبه ی دارالانشاء منوط به تایید ولسی جرگه بوده و از صلاحیت یک مقام واحد نمی باشد؛
- تعیینات برای یک دوره ی معین چند ساله صورت می گیرد؛
- اعضای دارالانشاء از مسئولیت در ارتباط به اقدامات رسمی که با حسن نیت اتخاذ می کنند، معاف می باشند؛ و
- منابع کافی در اختیار دارالانشاء قرار داده می شود که کاراش را انجام دهد.
- در پلان های مبارزه با فساد، اقدامات مشخص و عملی برای مبارزه با فساد گنجانیده شود و اهداف مورد نظر نیز مشخص و معین شود. توجه بیشتر به گنجانیدن استراتژی های محلی مبارزه با فساد در پلان ملی و نیز به خطرات بزرگتر فراراه تطبیق و تنفیذ برنامه های مبارزه با فساد از قبیل مخالفت های سیاسی، و خطرات بزرگتر امنیتی و اجتماعی - اقتصادی که افغانستان با آن مواجه است، مبذول شود.
- استراتژی های تامین ارتباطات باید طرح شوند تا از آگاهی عامه از موثریت تلاش های دولت در راستای مبارزه با فساد اطمینان حاصل گردد.

برای جامعه جهانی:

- جامعه جهانی باید حکومت را کمک کند که از رویکرد خود در خصوص برنامه های مبارزه با فساد که عمدتاً یک رویکرد پراکنده و تکه تکه بوده است، عبور کند. به عوض اینکه حکومت براساس تعهدات متعدد به تمویل کنندگان متعدد عمل کند، بهتر است دورنمای وسیعی که در سند خودکفائی چارچوب حسابدهی متقابل (SMAF) تعیین شده است، و سایر تعهدات با یک ماتریکس جامع تکمیل گردد و ساحات مشخصی برای هر تمویل کننده واحد معین شود که در آن ساحه برنامه های حکومت را حمایت کند.

III. اعاده ی درست کاری نهاد ها

هر نوع استراتیژی مبارزه با فساد باید شامل اقدامات جهت کاهش میزان فساد اداری از طریق اصلاحات ساختار ها و پالیسی ها بوده و هدف آن اعاده اعتماد عامه به نهاد های دولتی باشد. چندین سال جنگ و ضعف ساختاری زمینه را برای برخورد سلیقه ئی ، خویشخوری ، و سوء استفاده از صلاحیت های وظیفوی فراهم ساخته تا مانع ارائه خدمات عامه گردیده و فاصله میان دولت و شهروندان که مستحق دریافت خدمات هستند ، ایجاد کرده است. افغانها قویاً به این باور هستند که تعیینات در پست های دولتی از طریق معامله و پرداخت رشوه صورت می گیرد نه از طریق شایسته سالاری و در نظر داشت مهارت ها⁷². این نوع برداشت ها توأم با رویکرد اخذ پول در برابر خدمات – جائیکه خدمات اساسی مانند دسترسی به خدمات تعلیمی و صحتی در برابر پول عرضه می شود – باعث افزایش بی اعتمادی مردم می گردد⁷³.

این بخش گزارش پیشرفت های افغانستان در راستای تطبیق استراتیژی های کلیدی برای کاهش میزان فساد اداری در میان مقامات دولتی و ترویج بیطرفی ساختاری روز افزون را به بررسی می گیرد. اصلاحات خدمات ملکی به منظور افزایش استخدام به اساس شایسته سالاری و ترویج برخورد اخلاقی از طریق طرزالعمل های اجرائی موجود می باشد. علی الرغم آن ، معامله گری و خویشخوری میزان موثریت این اصلاحات را زیر پرسش قرار داده است. به همین ترتیب ، هر چند پیشرفت ها در زمینه ثبت دارائی های هزاران تن از مقامات بلند پایه دولتی صورت گرفته است ، هیچ یک از این موارد به گونه درست تثبیت نشده و نه تمام مقامات بلکه تنها چند مورد بطور سلیقه ای به دلیل نارسائی در ثبت به موقع دارائی های شان رسماً مواخذه شده اند. تثبیت دارائی های ثبت شده و اقدامات همسان برای عدم ثبت یا فریب ، نقش حیاتی را در امر اعاده اعتماد عامه به مقامات دولتی افاده می کند. سایر استراتیژی ها برای اعاده اعتماد عامه شامل استفاده گسترده از بررسی و ارزیابی صداقت و درستکاری مقامات دولتی در پست های حساس می باشد.

۱. اصلاحات خدمات ملکی

"ایجاد نهاد های قوی و متمرکز روی خدمات ملکی مسلکی که عاری از هر نوع نفوذ شخصی و مداخلات سیاسی باشد" ممکن موثر ترین راه برای جلوگیری از فساد اداری باشد.⁷⁴ استراتژی افغانستان در راستای خدمات ملکی مسلکی شامل استخدام به اساس شایسته سالاری، اصلاح رتب و معاشات، و مقرر طرز سلوک به منظور ترویج عملکرد های اخلاقی بیشتر و جلوگیری از تنازع منافع می باشد.

۱. استخدام بر اساس شایستگی

مبدل کردن خدمات عامه به یک نهاد معتبر یکی از چالش های کلیدی در راستای مشروعیت دولت در یک کشور دارای تاریخچه اندک حکومتداری خوب می باشد.

جمهوری اسلامی افغانستان

مسیر افغانستان به سوی خود کفایی: نخستین گزارش پیشرفت، ۵ سپتامبر ۲۰۱۵، پاراگراف ۲

"نهادینه شدن معامله گری در تمام نهاد های دولتی به این معنی است که انتخاب کارکنان ملکی بر مبنای شایسته سالاری و توانمندی مسلکی معیار نبوده و این بدان مفهوم است که ظرفیت در اکثر سطوح کلیدی پالیسی سازی و عرضه خدمات دولتی بسیار پائین می باشد."⁷⁵ اصلاحات خدمات ملکی افغانستان در سال ۲۰۰۳ همگام با میزان بلند معاشات، محدودیت ها برای استفاده از برنامه های معاشات هنگفت، میکانیزم شایسته سالاری برای ترفیع و ارزیابی عملکرد به میان آمد.⁷⁶ این اصلاحات با طرح برنامه اصلاحات اداری دولتی در سال ۲۰۰۵ که به منظور گسترش تعیینات به اساس اصل شایسته سالاری در خدمات ملکی از طریق تهیه شرح وظایف و لایحه وظایف برای پست های مشخص طرح گردیده بود، ادامه یافت.⁷⁷

هر چند پیشرفت های در خصوص انتخاب بعضی از معاونین والیان، ولسوال ها و شاروال ها به اساس اصل شایسته سالاری صورت گرفته است، خویشخوری در اکثر تعیینات خدمات ملکی وجود دارد.⁷⁸ به گونه مثال، رئیس جمهور در این اواخر گفت که ۱۵۰ تن از کارکنان خدمات ملکی در یک وزارت بدون پروسه ارزیابی به اساس اصل شایسته سالاری استخدام شده اند.⁷⁹ ۹۵ درصد این کارمندان از اقارب وزیر آن وزارت بوده یا از یک قوم بودند و این بدان معنی است که علی الرغم اصلاحات گسترده، خویشخوری در ادارات خدمات ملکی به پیمان و وسیع وجود دارد.⁸⁰ مثال های دیگر را می توان از مداخلات توسط افراد با نفوذ به شمول اعضای پارلمان و وزراء در پروسه استخدام یاد آوری کرد.⁸¹ در خصوص نیرو های پولیس ملی افغان، اعضای پارلمان طبق گزارشات حدود ۱۵۰۰۰ درخواست را در جریان یک سال (۲۰۱۲ - ۲۰۱۳) نوشتند تا دوستان و اعضای خانواده شان منحیث منسوب پولیس استخدام شوند.⁸²

زمینه اکثر این تعیینات غیر مسلکی قسماً توسط فرمان شماره ۸۲ رئیس جمهور فراهم شد چنانچه که این فرمان مسئولیت استخدام کارکنان بست ۱ و ۲ را از کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی (کمیسیون خدمات ملکی) به وزارت های مربوطه منتقل ساخت که در این پروسه مورد تعیینات کمیسیون خدمات ملکی نقش نظارتی را ایفا می کند.⁸³ هر چند هدف این انتقال مسئولیت تقویت شفافیت در استخدام کارمندان مسلکی به اساس اصل شایسته سالاری بود،⁸⁴ این انتقال هیچگاهی تاثیر مورد نظر را به وجود آورده نتوانست. در عوض، این انتقال مسئولیت فقط باعث شد تا افراد با نفوذ توجه شان برای لابیگری را از کمیسیون خدمات ملکی برداشته و به سوی وزارت های مربوطه معطوف بدارند.⁸⁵ هدف این لابیگری ها متاثر ساختن پروسه استخدام به نفع دوستان و اقارب بوده و در نتیجه استخدام به اساس اصل شایسته سالاری را با ناکامی مواجه می سازند.⁸⁶ چنانچه که توقع می رفت، سیاسی ساختن پروسه استخدام باعث شد تا میزان شکایات درج شده نزد کمیسیون خدمات ملکی پس از تنفیذ فرمان ریاست جمهوری به پیمان گسترده (حدود ۴۰ درصد) افزایش یابد.⁸⁷

لغو فرمان شماره ۸۲ ریاست جمهوری به تنهایی مشکل را حل نخواهد کرد بلکه انتقال مسئولیت فقط لابیگری را از وزارت های مربوطه دو باره به کمیسیون خدمات ملکی یا سایر نهاد های تصمیم گیرنده بر می گرداند. به منظور تطبیق درست استخدام به اساس اصل شایسته سالاری، پروسه استخدام باید از تاثیرات مخرب مداخلات بیرونی به دور نگهداشته شود. در قوانین موجود افغانستان

هیچ گونه صراحتی در مورد منع تلاش ها توسط گروه های سیاسی برای متاثر ساختن پروسه استخدام وجود ندارد.⁸⁸ به منظور رفع این خلا، تعدیل قانون خدمات ملکی یا مقررات طرز سلوک موجوده (ذیلاً به بخش III B مراجعه شود) در نظر گرفته شود تا مشخصاً تلاش ها برای متاثر ساختن تصامیم استخدام ممنوع قرار داده شود.⁸⁹ مقامات که در پروسه استخدام دخیل هستند نیز نباید موارد استخدام را که نهایی نشده اند، با افراد که مستقیماً در پروسه دخیل نیستند بحث نمایند. پروسه ریفرنس چک ادامه داده شود تا از واجد شرایط بودن درخواست کننده اطمینان حاصل گردد ولی پروسه ریفرنس چک صرف زمانی صورت گیرد که درخواست کننده از ارزیابی یا مصاحبه به اساس اصل شایسته سالاری موفقانه به در آمده باشد.

با وجودی انتقال در تصمیم گیری، کمیسیون خدمات ملکی به اساس حکم فرمان شماره ۸۲ ریاست جمهوری مسئولیت نظارت از رعایت سیستم استخدام به اساس اصل شایسته سالاری را به عهده دارد.⁹⁰ به منظور موثریت چنین نظارت، کمیسیون خدمات ملکی باید خود را از زیر نفوذ فشار های خارجی بیرون نماید همانگونه که تحت تاثیر وزارت های مربوطه قرار نگرفته است. افزون بر آن، برای توانمندی بیشتر کمیسیون خدمات ملکی در راستای اجرای مسئولیت های نظارتی، گام های بیشتر برداشته شود تا پروسه استخدام خدمات ملکی در سراسر کشور به گونه معیاری اجراء گردد. این اقدامات شامل طرح و رعایت طرزالعمل معیاری برای پست ها، مواد برای درخواست، اخذ امتحان و ارزیابی، دقت لازم، اتخاذ تصامیم، و اطلاع درخواست کننده می گردد.⁹¹ معیاری سازی این طرزالعمل ها کمیسیون خدمات ملکی را بیشتر قادر می سازد تا خلاها را شناسائی و پس از آن اقدامات اصلاحی به شمول لغو پروسه استخدام را روی دست گیرد. رشد معیاری سازی زمینه را برای کاهش تصمیم گیری های سلیقوی فراهم ساخته و باعث می شود تا از پروسه استخدام عینی و مبتنی بر اصل شایسته سالاری اطمینان حاصل گردد.

2. اصلاح سیستم رتب و معاشات

"اجماع کلی وجود دارد که معاشات اندک و سیستم های ضعیف نظارتی زمینه را برای فساد هموار می سازد زیرا کارمندان دارای معاش ناچیز تلاش می کنند تا راه دیگری را برای افزایش درآمد شان جستجو نمایند"؛ این راه ها شامل تجارت های ضمنی بوده که ممکن باعث تنازع منافع از طریق "تقاضای رشوه یا پول غیر قانونی برای خدماتی که باید رایگان عرضه گردد، یا سوء استفاده از منابع عامه برای منافع شخصی"⁹² شود. معاشات اندک همچنان می تواند تاثیرات منفی روی تلاش ها برای مسلکی سازی خدمات ملکی داشته باشد. در ضمن، زمانی که حکومت در پرداخت معاش مناسب برای اجرای وظایف ناکام میماند، این بدان مفهوم است که وظایف دولتی درخور احترام و مسلکی نبوده و هر فرد می تواند حتی در برابر معاش بسیار ناچیز آن را انجام دهد.⁹³ علی الرغم آن، صرفاً افزایش معاش کارکنان خدمات ملکی راه حل نیست.⁹⁴ به منظور جلوگیری از فساد اداری یا معامله گری، تمام اصلاحات رتب و معاشات باید شفاف و مطابق اصل شایسته سالاری باشد.⁹⁵

بین سال های ۲۰۰۸ - ۲۰۱۱، افغانستان با همکاری مشاورین بین المللی⁹⁶ طرح جدید سیستم رتب و معاشات را ریختند که این طرح به اساس سابقه کاری نه بلکه با در نظر داشت مسئولیت های سپرده شده به کارمند خدمات ملکی ایجاد شده بود. این سیستم بعداً بیشتر مورد بازنگری قرار گرفت و کارکنان خدمات ملکی را به هشت بست تقسیم کرد که هر بست دارای پنج قدم میباشد و معاش آن از ۵۰۰۰ تا ۳۲۵۰۰ افغانی در ماه می رسد.⁹⁷ به منظور جذب کارکنان خدمات ملکی دارای مهارت های بیشتر، دولت افغانستان برنامه سوپر اسکیل (Super-Scale Benefits) را معرفی نمود که به این اساس معاش ماهوار کارمندان مسلکی تر از ۳۰۰ تا ۱۵۰۰ دالر امریکایی افزایش می یابد.⁹⁸ در این اواخر، دولت افغانستان در دسامبر ۲۰۱۴ فصل بعدی استراتژی اصلاحات اداری عامه را به هدف ارائه خدمات عامه و ترویج ثبات مالی منجمله از طریق تطبیق رهنمود های سوپر اسکیل روی دست گرفت تا اطمینان حاصل گردد که معاش کارمندان متناسب با اجرای وظایف و مسئولیت های شان می باشد.⁹⁹

یک مشکل که دولت افغانستان در جریان اصلاح سیستم رتب و معاشات با آن برخورد اینست که اقدامات تمویل کنندگان در راستای احیای مجدد خدمات ملکی افغانستان باعث پراکندگی بازار کار شده و دولت افغانستان را در زمینه جذب و حفظ کارمندان مسلکی و نگهداری دانش ساختاری در وزارت های مربوطه با چالش مواجه ساخت. این چالش ها به دو شکل ظاهر شدند: (الف) بست های خدمات ملکی دولتی که توسط نهاد های بین المللی تمویل می شدند؛ (ب) بست های موازی پروگرام های موسسات بین المللی که خدماتی را عرضه می کنند که باید توسط کارکنان خدمات ملکی دولت افغانستان ارائه شوند.

دولت افغانستان از طریق برنامه معاش مسلکی پیشرفت های چشمگیری در امر هماهنگ سازی معاشات نهاد های داخلی و بین المللی برای کارکنان خدمات ملکی دولتی داشته است. این برنامه معاشات که به تاریخ ۱۶ دسامبر ۲۰۱۵ توسط کابینه به تصویب رسید، معاشات تمام کارمندان مساعدت های تخنیکی ملی را در سکتور خدمات ملکی بدون در نظر داشت تمویل پست ها از طریق بودجه دولت یا منابع بیرونی هماهنگ می سازد¹⁰⁰. با رفع تفاوت ها در معاش کارکنان خدمات ملکی که دارای وظایف مشابه هستند، دولت زمینه انتخاب پست های دولتی دارای معاش بلندتر را کاهش بخشیده و مانع رقابت ها در داخل وزارت های مختلف می شود. با وصف آن، اگرچه چندین نهاد بین المللی طرح هماهنگی میزان معاشات را طوری که لازم است اجراء کردند و بعضی آنها تا حال اجراء نکردند، به دلیل نگرانی های مربوط به توانایی خود شان برای جذب و حفظ کارکنان با استعداد برنامه. برای تداوم موفقانه اقدامات در راستای هماهنگی معاشات توسط دولت، نیاز است تا تمام نهاد های بین المللی سیستم معاشات شان را در مطابقت با سیستم مساعدت های تخنیکی ملی دولت افغانستان قرار دهند¹⁰¹. افزون بر آن، به منظور ادامه موجودیت ظرفیت در وزارت های دولتی، دولت افغانستان تلاش های خود را دو برابر کند تا اطمینان حاصل گردد که تمام کارکنان خدمات ملکی بدون در نظر داشت منبع تمویل آن به گونه شفاف و به اساس اصل شایسته سالاری استخدام می شوند (به بخش III A.1. مراجعه شود).

پیشرفت ها در زمینه نوع دوم پراکندگی مارکیت - برخاسته از جابجائی کارمندان برنامه های نهاد های بین المللی در وزارت ها و اجراء وظایف که باید توسط کارکنان خدمات ملکی صورت گیرند - بسیار بطی بوده و باعث ایجاد آنچه که رئیس جمهور غنی آن را ادارات موازی خدمات ملکی خواند می شود¹⁰². طوریکه قبلاً تذکر رفت، بعضی از موسسات بین المللی در امر رعایت معاش مسلکی سریع عمل نکرده اند. این ناهماهنگی را می توان با رعایت شدیدتر معاش مسلکی در برابر تمام کارمندان پروگرام های که در وزارت های دولتی جایجا شده اند، از بین برد. علاوه، به منظور جلوگیری از تکرار دوباره وظایف کارکنان خدمات ملکی، لایحه وظایف کارمندان پروگرام های نهاد های بین المللی باید بازبینی شود تا اطمینان حاصل گردد که این کارمندان وظایف را که کارکنان خدمات ملکی قادر به انجام آن هستند و باید انجام دهند، تکرار اجراء نمی کنند. در جایی که ظرفیت در ادارات دولتی پائین است، موسسات بین المللی باید در مشوره با مقامات وزارت های ذیربط جدول زمانی را برای انتقال تدریجی مسئولیت ها از همکاران تخنیکی بین المللی به کارکنان خدمات ملکی دولت افغانستان که از طریق یک پروسه شفاف و مبتنی بر اصل شایسته سالاری استخدام می شوند، طرح نمایند.

در نظر است تا ارزیابی موثریت مساعدت تخنیکی ملی و سایر اصلاحات رتب و معاشات پس از ۳۱ دسامبر ۲۰۱۷ که پروژه ارتقای ظرفیت دولت برای نتایج ختم می شود، روی دست گرفته شود؛ پروژه مذکور در حال حاضر در جریان می باشد¹⁰³. این پروژه یک پروژه نظارتی و ارتقای ظرفیت دولت است که هدف آن ارتقای سطح اجراءات بعضی از وزارت های می باشد که مسئولیت تطبیق پروگرام اولویت ملی را به عهده دارند¹⁰⁴. هر چند این ارزیابی به گونه کامل تکمیل نشده ولی آمار و ارقام اولیه دستآورد های مثبت را نشان می دهند. تعداد وزارت های که اصلاحات رتب و معاشات را تطبیق کرده اند از هشت وزارت در جنوری ۲۰۱۲ به 24 وزارت در فبروری 2017 میرسد و این رقم بیشتر از هدف مورد نظر - ۲۲ وزارت - برای ختم سال ۲۰۱۷ می باشد¹⁰⁵. هرچند آنچه باید مشاهده شود اینست که آیا این اصلاحات منتج به جذب درخواست کنندگان واجد شرایط و مانع سرازیر شدن سیل از استعداد ها به موسسات بین المللی شده است یا خیر.

ب. مقرره های طرز سلوک

افغانستان دارای مقرره های طرز سلوک متعدد برای مقامات دولتی است که شامل کارکنان خدمات ملکی، قضات، خارنوالان، پولیس، اعضای پارلمان و مقامات قوه اجرائیه می شود¹⁰⁶. مقرره های طرز سلوک در سطوح محلی نیز موجود می باشند. در واقع، مطالعه ای که در سال ۲۰۱۳ انجام شد، بیش از ۷۲ درصد مقامات محلی دولت گزارش دادند که دارای مقرره های طرز سلوک هستند و بیش از ۸۰ درصد این مقامات چنین مقرره ها را امضاء کرده اند¹⁰⁷.

در مجموع، مقرره های طرز سلوک افغانستان برای کارکنان خدمات ملکی و سایر مقامات دولتی منعکس کننده اکثر موضوعاتی است که در مقرره جهانی طرز سلوک ملل متحد برای مقامات عامه به شمول خدمت صادقانه و جلوگیری از تنازع منافع پیشنهاد گردیده است¹⁰⁸. مقرره طرز سلوک قوه قضائیه در کل در همخوانی با اصول طرز سلوک قضائی بنگلور (۲۰۰۶) به ویژه در مورد حصول

اطمینان از استقلال و بیطرفی قضات قرار دارد. همچنان، مقرر طرز سلوک لوی خارنوالی و معیار های مسلکی خارنوالان در مطابقت با رهنمود های ملل متحد در مورد نقش خارنوالان قرار دارد.¹⁰⁹

مشکل در قسمت موجودیت مقرر های طرز سلوک و حیطة تحت پوشش آنها در افغانستان وجود ندارد بلکه مشکل اساسی در تطبیق و اجرای این مقرر ها می باشد. یکی از نکات کلیدی تطبیق این مقرر ها اینست که اطمینان حاصل شود که مقرر های طرز سلوک بالای تمام سطوح ادارات تطبیق می گردد. "مدیران نهاد ها باید خود را متعهد به رعایت معیار های مسلکی بلند ساخته، اجرای مقرر ها و معیارات را از سطوح بلند آغاز کرده و خود را الگو برای دیگران سازند"¹¹⁰. اگر مقامات رهبری در اجرای مقرر های طرز سلوک علاقه نشان ندهند این مقرر ها تاثیر بسیار اندک روی برخورد مقامات عامه خواهد داشت.¹¹¹ رعایت مقرر های طرز سلوک و معیار های اخلاقی باید در اولویت تمام نهاد های دولتی قرار داشته باشد.

برای اینکه رعایت مقرر های طرز سلوک در اولویت قرار گیرد، حساسیت مکلفیت های اخلاقی تمام مقامات دولتی به کارمندان و مردم باید تفهیم شود. برنامه های آموزشی معیار های اخلاقی باید در مطابقت با شرایطی باشد که کار تمام مسئولان عامه به عنوان بخشی از پلان کاری نهاد در کل پنداشته شود و این برنامه های آموزشی به گونه منظم تدویر گردد. افزون بر آن، طوری که در کنوانسیون منع فساد سازمان ملل متحد (UNCAC) تعهد شده است، دولت مردم را در خصوص معیار های اخلاقی و طرز سلوک که به منظور تنظیم امور میان مردم و مقامات عامه طرح شده اند، آگاه نماید¹¹². به طور مثال، تصویب مقرر طرز سلوک قوه قضائیه در سومالیای همزمان با یک برنامه آگاهی دهی عامه برگزار شد و در آن به مردم "در مورد نحوه، شیوه و پروسه درج شکایت علیه یک قاضی آگاهی داده شد."¹¹³ لوایح و بورد ها در اماکن عمومی به شمول محاکم تمام کشور توزیع و به نمایش گذاشته شدند تا سطح آگاهی مردم ارتقاء یابد.¹¹⁴

اقدامات مشابه آگاهی دهی عامه به شمول نصب لوایح که در پوش این گزارش نیز از آن استفاده شده، در افغانستان روی دست گرفته شد ولی موثریت آن تا هنوز مشخص نمی باشد. به منظور موثریت برنامه های آگاهی عامه، این اقدامات باید توأم با تدابیر پیشگیرانه و واکنشی برای افشای فساد اداری باشد¹¹⁵. پس از برملا ساختن موارد فساد، اقدامات درست تادیبی باید در برابر مسئولینی که مرتکب فساد شده اند روی دست گرفته شود.

1. مکانیزم های رسیدگی به شکایات

تدابیر واکنشی پس از درج شکایت روی دست گرفته می شود. شکایت از داخل یا خارج اداره دریافت شده می تواند. فقره (۳) ماده ۵ مقرر طرز سلوک کارکنان ملکی افغانستان تمام کارکنان خدمات ملکی را ملزم می سازد تا هر گونه سوء برخورد مشکوک را به آمرین مربوطه شان گزارش دهند. چنین گزارشدهی اجباری باید در تمام مقررات طرز سلوک گنجانیده شود. به منظور افزایش دریافت شکایات از خارج از اداره، شماره تماس ۲۴ ساعته یا انواع دیگر میکانیزم های که هویت شاکی را افشاد نکند مانند صندوق های شکایات در تمام ادارات روی دست گرفته شود¹¹⁶. اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری شماره تماس ۲۴ ساعته در اختیار داشته و همچنان در وب سایت این اداره رهنمایی های لازم برای درج شکایت در مورد قضایای فساد اداری در صورت لزوم بدون افشای هویت ارائه شده است؛ شکایت در این اداره را می توان از طرق مختلف به شمول ایمیل، تلفون یا حضوری درج نمود¹¹⁷. بعضی از وزارت ها نیز صندوق های شکایات دارند ولی بعضاً پیدا کردن محل این صندوق ها کار دشوار می باشد. به طور مثال، وزارت عدلیه صندوق شکایات عامه را در داخل محوطه امنیتی این وزارت محصور نگه داشته است، گذاشته است¹¹⁸. به منظور کمک به مردم در امر درک بهتر از معیار های اخلاقی که به منظور تنظیم فعالیت های کارکنان خدمات ملکی طرح گردیده اند، کاپی از تمام مقررات طرز سلوک در وب سایت های دولتی قابل دسترس باشند¹¹⁹.

2. محافظت از افشاگران و شاهدان فساد

محافظت اطلاع دهندگان یکی دیگر از راه های موثر برای تشویق افراد است تا نقض مقررات طرز سلوک و معیار های اخلاقی را بدون ترس و هراس از انتقام اطلاع دهند و تامین محافظت آنها از جمله تعهدات دولت در کنوانسیون مبارزه با فساد ملل متحد (UNCAC) می باشد.¹²⁰ ماده ۱۴ قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری افغانستان صراحت دارد که اشخاصی که با نیت نیک و به عنوان اطلاع دهنده در مرحله کشف یا شاهد در مرحله محاکمه قضایای فساد اداری "کمک" می کنند، باید "از هر نوع فشار، ارباب و برخورد نادرست مصئون بوده و باید تقدیر شوند." این قانون همچنان افشای هویت شهود بدون رضایت شان را منع قرار داده است.¹²¹ در رابطه به ایجاد مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد اداری، رئیس جمهور غنی حمایت خود را از اقدامات بیشتر برای محافظت اطلاع دهندگان ابراز داشت.¹²²

در حال حاضر مسوده قانون مصئونیت اطلاع دهندگان تحت بررسی قرار دارد.¹²³ مسوده این قانون زمینه را برای وضاحت و ارتقای مصئونیت های که اطلاع دهنده مستحق آن است، فراهم می سازد. توجه جدی باید مبذول گردد تا اطلاع دهنده را قادر سازد که توازن میان اظهارات و روابط کاری خود را تامین نماید چنانچه این امر در مطابقت با بهترین اجراء پیشنهاد شده نیز قرار دارد. به طور مثالدر قانون اطلاع دهندگان کشور افریقای جنوبی تصریح گردیده که اگر اطلاع دهنده پس از اطلاع دادن عزل یا به نحوی دیگر اقدام تادیبی در مورد وی اتخاذ گردد، عزل یا اقدام تادیبی در برابر وی یک عمل انتقام جویانه تلقی می شود.¹²⁴ در این صورت متصدی اداره مسئولیت دارد تا چنین اقدام را توجیه نماید.¹²⁵

مصئونیت که برای اطلاع دهندگان در نظر گرفته شده است باید برای هر نوع اطلاع که با هدف خوب ارائه می گردد، در نظر گرفته شود حتی اگر این اطلاعات بعداً غلط یا نادرست ثابت می شوند.¹²⁶ بدین منظور، اطلاع دهندگان باید در مقابل هر نوع تخریب شهرت یا از دست دادن اعتبار در جامعه و همچنان در برابر هر نوع نقض قوانین حفظ محرمت اداره مصئون باشند.¹²⁷ تنها مواردی که شخص عمداً معلومات نادرست را به نیت سوء ارائه می کنند، از چنین مصئونیت مستثنی باشند. حتی در چنین حالت اطلاع دهنده نباید مکلف به اثبات نیت نیک خود باشد و نیت نیک اطلاع دهنده باید از طریق ارزیابی شرایط عینی اظهارات شخص شناسائی شود.¹²⁸

افزون بر آن، هر چند حفظ هویت اطلاع دهنده یک موضوع مهم است، هیچ نوع ضمانتی مبنی بر مخفی نگه داشتن هویت شخص اطلاع دهنده طوری که در مسوده قانون اطلاع دهندگان افغانستان تصریح گردیده، نباید ارائه شود.¹²⁹ به اساس قانون اجراء جزائی افغانستان، متهمین جرایم حق مقابله شهود را دارند.¹³⁰ از این جهت، زمانی که قضایای جزائی برای رسیدگی به مراحل رسمی محاکماتی می رسند، محرمت هویت طرفین - متهم و وکیل مدافع - نمی تواند و نباید ضمانت شود.¹³¹ آنچه که می توان و باید تضمین شود راه های موثر برای محافظت شهود است - این موضوع ذیلاً در بخش VII.B.5 به گونه مفصل مورد بحث قرار گرفته است.

روند کسب مکافات برای ارائه معلومات با هدف نیک که منتج به اعاده سرمایه عامه می گردد، نیز باید واضح شود تا مشوق خوبی برای اطلاع دهنده بوده و منجر به ارائه معلومات نادرست بر ضد منافع عامه نگردد.¹³² در نظر گرفتن فیصدی بسیار بلند از سرمایه احياء شده ممکن "اصول منافع عامه قانون را خدشه دار ساخته و انگیزه اطلاع دهنده برای اطلاع را مغشوش می سازد."¹³³ به گونه مثال، در کشور کوریای جنوبی، قانون مبارزه با فساد اداری به اطلاع دهنده اجازه می دهد تا الی ۲۰ درصد از عواید به دست آمده را کسب نموده و متباقی آن به خزانه دولت سرازیر می شود.¹³⁴ راهکار مشابه باید حین نهایی ساختن مسوده قانون افغانستان نیز در نظر گرفته شود.

3. تدابیر تادیبی با معنی

در خاتمه، تدابیر تادیبی مناسب برای آنانی که مرتکب نقض مقررات طرز سلوک شده اند در نظر گرفته شود. یک سلسله اقدامات اداری و تادیبی که از هشدار غیر رسمی شروع الی برکناری از وظیفه را در بر میگیرد، باید وضع گردد تا ناقضین مقررات طرز سلوک مورد پیگرد عدلی قرار گیرند.¹³⁵ موارد جدی عملکرد های غیر قانونی که منجر به عمل جرمی می شود، باید غرض تحقیق و پیگرد عدلی

و قضائی به اداره لوی خارنوالی معرفی گردند. به منظور تفکیک متهمین عملکرد غیر قانونی و ادعا های نادرست و غیر موجه، یک میکانیزم رسمی بررسی تادیبی ایجاد شود و نتایج این بررسی ها به شکل عام در دسترس همه قرار بگیرد.

یکی از پیامدهای ناموجه این است که به اساس اجراءات فعلی در کشور، مقامات که از وظایف شان برکنار می شوند می توانند برای الی یک سال معاش دریافت کنند. این رویکرد به اساس تطبیق نادرست ماده ۷۲ قانون کار افغانستان است زیرا در این ماده آمده است که مقامات که پست های شان ملغی و از بین می رود، می توانند برای ۶ - ۱۲ ماه معاش دریافت نمایند. این ماده برای مقامات که به دلیل عملکرد غیر قانونی از وظیفه عزل شده اند، قابل تطبیق نمی باشد. به منظور حصول اطمینان از اینکه عزل از وظیفه مانع موثر فرار از عملکرد غیرقانونی مقامات می باشد، رهنمود یا توضیحات رسمی نیاز است تا پرداخت معاشات مقامات را در موارد اثبات نقض مقررات طرز سلوک توسط آنها لغو نمایند.

افزون بر آن، توجه باید به تعریف مجدد حیطه معافیت مقامات دولتی که در فعالیت های مبارزه با فساد دخیل هستند، مبذول گردد. چنین معافیت در مطابقت با بهترین اجراءات توصیه شده جهت محافظت مقامات ذیربط حین اجرای وظیفه شان ادامه یابد؛ معافیت نباید مانع محافظت مقاماتی شود که در سوء استفاده از صلاحیت وظیفوی و سایر موارد فساد دخیل هستند.¹³⁶

ج. بررسی سوابق

هدف از استخدام به اساس اصل شایسته سالاری اینست که شایسته ترین افراد برای پست ها شناسایی شوند. ولی حتی کاندید های شایسته و واجد شرایط نیز در معرض فساد قرار دارند. ارزیابی کارمندان در جریان پروسه استخدام زمینه را برای سنجش صداقت و شایستگی شان برای استخدام در ادارات عامه فراهم می سازد.¹³⁷ اساساً ارزیابی نیازمند بررسی عمیق سوابق شخصی و مسلکی درخواست کننده به شمول بررسی جامع سوابق، تثبیت تمام مدارک تحصیلی و سایر اسناد ارائه شده حین درخواست می باشد.¹³⁸ هدف چنین بررسی اینست که مانع استخدام "افراد دارای کمبودی های جدی در صداقت در خدمات عامه" شده تا اعتماد مردم دوباره احیاء شده و مشروعیت دوباره به نهاد های دولتی برگردد.¹³⁹

هر چند بررسی دقیق تمام مقامات خدمات عامه افغانستان مقدور و ممکن به نظر نمی رسد، پروسه ارزیابی برای تمام پست های حساس نهایت مهم و ضروری می باشد. به طور مثال، افغانستان حین ایجاد مرکز عدلی مبارزه با فساد تعهد سپرد که تحقیق کنندگان، خارنوالان و مشاورین که در مرکز عدلی مبارزه با فساد روی قضایای مهم کار می کنند، از پروسه ارزیابی خواهند گذشت. کارمندان که در مرکز عدلی مبارزه با مواد مخدر و همچنان واحد اسبق مبارزه با فساد اداره لوی خارنوالی توظیف شدند، نیز مکلف به سپری کردن پروسه ارزیابی هستند. این تدابیر اضافی ارزیابی باید رسماً شامل اجراءات معیاری شده و بالای تمام کارمندان که روی قضایای حساس فساد کار می کنند به شمول آمرین و کارکنان سکرتریت مبارزه با فساد یا بخش هماهنگی تطبیق گردد.

پروسه ارزیابی نباید محدود به کارکنان خدمات عامه جدیدالتقرر باشد. به گونه مثال، کشور بوسنیا و هرزیگوینیا قضات و خارنوالان بحال را مکلف می سازد تا پروسه ارزیابی را به عنوان بخشی از پروسه اصلاحات پشت سر بگذارند.¹⁴⁰ افغانستان نیز چنین راهکار را به ویژه برای کارمندان که بیشتر معروض به فساد هستند و نیز ساحاتی که برای احیای مجدد اعتماد مردم ضروری است، در نظر بگیرد.¹⁴¹ در مواردی که تقلب یا نوع دیگر اعمال خلاف توسط کارمند بحال شناسائی می شود (مثلاً جعل اسناد تحصیلی)، طرزالعمل های تادیبی رسمی باید طرح گردند تا کارمند مذکور را عزل نموده یا تدابیر تادیبی دیگر اتخاذ گردد.¹⁴²

نمونه نیازمندی برای چنین تدابیر قبلاً توسط اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری عملاً نمایش داده شد زمانیکه این اداره ۹ تن از مقامات به شمول روسا و معاونین بخش های عملیاتی و کلیدی مانند بخش ثبت دارائی ها را به دلیل جعل اسناد تحصیلی که برای ادامه وظایف این متصدیان لازمی بود، از وظیفه برکنار کرد.¹⁴³ این اقدامات که در سال ۲۰۱۵ بر ملا شد، تاثیر اندکی روی تلاش های دولت در راستای مبارزه با فساد داشت. اگر میکانیزم های قوی ارزیابی مانند میکانیزم های که در فوق از آنها تذکر به عمل آمد، حین استخدام یا استخدام مجدد این مقامات که وظیفه شان مشخصاً شناسائی و جلوگیری از فساد در ادارات عامه است موجود می بود، از جعل اسناد این مقامات جلوگیری به عمل میآمد یا این عمل آنها قبلاً شناسائی می شد.

ارزیابی میزان صداقت یکی دیگر از راهکارهای موثر برای جلوگیری از فساد به ویژه اخذ رشوه در برابر افراد و نهاد های است که به نظر می رسد در معرض فساد قرار دارند¹⁴⁴. هر چند ارزیابی میزان صداقت معمولاً به عنوان یک عامل باز دارنده محسوب می شود، این امر راهکار موثر برای شناسائی و ممکن تشویق مقامات که در مقابل رشوه ایستادگی می کنند و مسئولیت های خود را به گونه صادقانه انجام می دهند، نیز به شمار می رود¹⁴⁵.

هرچند تلاش های دولت ر راستای اصلاح سکتور عدلی و قضائی بطی تر از حد پیش بینی است¹⁴⁶، قوه قضائیه افغانستان از قبل یک نوع ارزیابی میزان صداقت را در واکنش به شکایات مبنی بر فساد علیه قضات، کارمندان اداری و سایر کارمندان که در پروسه عدلی و قضائی دخیل هستند، به کار می برد¹⁴⁷. زمانی که یک شکایت درج می شود، ریاست کنترل و مراقبت ستره محکمه عملیات های مخفی را به هدف آسیب پذیری شخص مظنون در برابر رشوه یا سایر انواع فساد روی دست می گیرد. از بدو تاسیس این ریاست در سال ۲۰۰۸، ریاست کنترل و مراقبت ۵۲۶ تن به شمول ۹۳ قاضی، ۹۲ کارمند قضایی و ۳۴۱ وکیل یا اشخاص انفرادی را به اتهام اعمال مربوط به فساد دستگیر کرده است¹⁴⁸. این ریاست دوسیه ها را پس از دستگیری به لوی خرنوالی غرض تحقیق ارسال نموده و در صورت محکومیت، قضات یا سایر مقامات از وظایف شان برکنار شدند¹⁴⁹. سایر نهاد های داخلی به شمول ریاست جرایم سنگین نیز رویکرد مشابه را به منظور ارزیابی میزان صداقت مقامات عامه که مظنون رشوه ستانی هستند، روی دست می گیرند¹⁵⁰.

عدم موجودیت منابع کافی و هماهنگی ضعیف میان نهاد های تنفیذ قانون باعث کاهش موثریت این رویکرد ها شده است. به منظور جلوگیری از هر نوع موانع، تمام جریانات حین وقوع عمل رشوه و اخذ پول باید به شکل صوتی و تصویری ثبت گردد تا ثابت گردد که شخص مظنون با خواست و اراده خود عمل کرده و تادیه پول صورت گرفته است¹⁵¹. به رغم آن، در حال حاضر اکثر موارد ارزیابی میزان صداقت در افغانستان به تلفون وابسته است تا تمام جریانات به شکل صوتی و تصویری ثبت گردد. این نوع تکنولوژی میزان موثریت را محدود می سازد زیرا با توجه به ماهیت عملیات مخفی، تمام جریانات صرف زمانی آغاز می گردد که پول پرداخت شود.

افزون بر آن، برای اینکه سند صوتی یا تصویری به اساس قانون اجراءات جزائی حیثیت مدرک را داشته باشد، خرنوال مکلف است تا از قبل اجازه محکمه را مبنی بر ثبت گفتگو به شمول گفت و شنود در مورد رشوه را به دست آورد¹⁵². هر چند کسب اجازه محکمه در صورتی که ظن قوی وجود داشته باشد مشکل نیست، یک راهکار هماهنگ برای قواعد جمع آوری مدارک در افغانستان زمینه را مساعد می سازد تا سند صوتی یا تصویری که پس از تأیید یک مرجع به شمول مامور تحقیقات مخفی یا اطلاع دهنده که ارزیابی میزان صداقت را انجام می دهد، ثبت می گردد به عنوان مدرک شمرده شود. در مواردی که کسب اجازه برای اجرای ثبت میسر نمی باشد، به همکاری میان سایر نهاد های تنفیذ قانون نیاز است تا اطمینان حاصل گردد که افراد کافی در محل ارزیابی میزان صداقت فرد مظنون گماشته شوند تا در مورد آنچه که در بسته صوتی و تصویری ثبت می گردد، شهادت دهند¹⁵³.

ریاست کنترل و مراقبت مایل است تا ارزیابی صداقت را محدود به درج شکایت نساخته و آنرا گسترش دهد ولی نبود منابع مانع این امر می شود¹⁵⁴. یک رویکرد پیشگیرانه که مقامات نهاد های عامه را مکلف می سازد تا ارزیابی صداقت را به گونه اتفاقی پشت سر بگذرانند، باید در نظر گرفته شود — البته این رویکرد محدود به قوه قضائیه نبوده بلکه تمام نهاد های دولتی را شامل شود. بررسی اتفاقی میزان شناسائی مقامات که آلوده به فساد هستند را بلند برده و در نتیجه باعث جلوگیری این پدیده می گردد و مقامات را تشویق می کند تا موارد را که برای شان رشوه پیشنهاد شده گزارش دهند¹⁵⁵. با توجه به حساسیت معلومات یا سطح مرجع تصمیم گیری، اولویت برای ارزیابی اتفاقی به مقامات و نهاد های دولتی داده شود که بیشتر در معرض فساد قرار دارند و مقاماتی که ثبت دارائی های شان تفاوت های قابل ملاحظه را نشان می دهند (به بخش III.E.1 در ذیل مراجعه شود)¹⁵⁶. تعداد مقامات که مورد ارزیابی صداقت قرار می گیرند باید بلند تا نهاد های دولتی پلان های شان در خصوص اجرای چنین ارزیابی ها را اعلان نمایند¹⁵⁷. یک کارشناس چنین ملاحظه نمود: "این واقعیت که مقامات از اجرای چنین ارزیابی آگاهی داشته باشند، آنها را تشویق می کند تا پیشنهادات [رشوه] را گزارش دهند زیرا آنها نمی دانند که کدام مورد حقیقی و کدام مورد "ارزیابی" بوده است¹⁵⁸.

در پایان، توجه به نوع دیگر ارزیابی میزان صداقت در محلاتی که مردم مستقیماً با مقامات دولتی مصروف معامله پولی هستند مانند کارمندان مالیات و گمرکات، مبذول گردد. کمره های نصب شده در این محلات همراه با هشدار های کتبی جهت آگاهی افراد از اینکه

محل مذکور مجهز با کمره می باشد، می تواند مانع خوبی باشد تا مقام دولتی نتواند در مورد رشوه بحث یا در برابر عرضه خدمات رشوه اخذ نمایند¹⁵⁹. هر چند بعضی از مقامات ممکن چنین فعالیت های غیرقانونی شان را خارج ساحه تحت پوشش کمره انجام دهند، سایر کارمندان ممکن نخواهند که خود را در معرض شناسائی قرار دهند.

ه. اعلام دارائی

ماده ۱۵۴ قانون اساسی افغانستان صراحت دارد که "دارایی رئیس جمهور، معاونین رئیس جمهور، وزرا، اعضای ستره محکمه و لوی خاڼوالی قبل و بعد از دوره خدمت توسط ارگانی که در قانون تعیین می گردد، ثبت، رسیدگی و نشر می شود."¹⁶⁰ از سال ۲۰۰۸ بدینسو، به اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری وظیفه سپرده شده تا دارایی ۳۸ مقام که در ماده ۱۵۴ قانون اساسی شناسایی شده، را ثبت و آن را "در صورت لزوم" نشر نماید¹⁶¹. علاوه بر مقاماتی که در قانون اساسی به آنها اشاره شده، اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری موظف است دارایی های تعداد زیادی دیگری از مقامات دولتی را سالانه ثبت و "در صورت لزوم" آن را نشر نماید¹⁶².

در حال حاضر، اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری حدود ۸۵۰۰ مورد اشاعه دارایی های مقامات دولتی به شمول ۹۰٪ مقامات که به اساس قانون اساسی مکلف به اشاعه دارایی های شان هستند، را ثبت نموده است¹⁶³. باوجود آن، شماری از مقامات بلند رتبه به شمول دو تن از مقامات که توسط قانون اساسی مکلف به اشاعه دارایی شان هستند، تا هنوز دارایی های شان را ثبت نکرده اند¹⁶⁴. اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری فقط ۶۶ مورد ثبت دارایی ها را که توسط مقامات بلند¹⁶⁵ پایه اشاعه شده، نشر نموده و این اداره به اساس گزارش ها در حال تحقیق ۲۴۲ مورد دارایی های اشاعه شده هستند که این رقم تنها حدود ۳ درصد مجموع موارد دارایی ها را در بر می گیرد¹⁶⁶. در وب سایت اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری لینکی وجود دارد که فقط ۴۸ مورد دارایی های اشاعه شده در آن به نشر رسیده است¹⁶⁷. اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری ادعا نمود که نشر دارایی های اشاعه شده باقیمانده بنا به دلایل امنیتی و محرمانه مقدور نمی باشد¹⁶⁸.

اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری از رویکرد های مختلف برای تثبیت دارایی ها اشاعه شده استفاده می کند¹⁶⁹. این اداره دارایی های اشاعه شده را برای حصول اطمینان از مکمل بودن و انسجام داخلی ارزیابی می کند¹⁷⁰. اداره مذکور یک سلسله ارزیابی های خارجی را نیز در خصوص معلومات حاوی موارد اشاعه دارایی ها انجام داده و معلومات تازه را با اطلاعات قبلاً ارائه شده، مراکز ثبت اطلاعات مانند زمین، بانک و اداره مالیات به شکل مقایسوی بررسی می کنند¹⁷¹. افزون بر آن، به اساس یک تفاهنامه تازه، اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد معلومات در مورد اداری دارائی های اشاعه شده را با اداره استخباراتی مالی (FinTRACA) به منظور مقایسه با اطلاعات ثبت شده در بانک شریک می سازد¹⁷². به رغم آن، اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری دارائی های اشاعه شده مربوط به اعضای خانواده [مقامات] و شخص ثالث را تثبیت نمی کند¹⁷³.

به منظور تقویت میکانیزم فعلی اشاعه دارائی ها و تطبیق تعهدات سپرده شده به برنامه توسعهی کریدت صندوق وجهی پول، دولت افغانستان اخیراً تعدیلی را در قانون مبارزه با ارتشا و فساد اداری پیشنهاد نمود که به اساس آن ارزیابی جدی تر در مورد دارائی های اشاعه شده صورت خواهد گرفت و اشخاص که عمداً معلومات نادرست ارائه می کنند، غرض پیگرد عدلی به خاڼوالی معرفی می شوند¹⁷⁴. تعدیل مذکور که تا الحال نافذ نشده است همچنان اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری را ملزم می سازد تا اسامی مقامات را که دارائی های شان را ثبت نکرده اند، نشر و معاشات و سایر امتیازات کاری شان را الی ثبت و اشاعه دارائی های شان قطع نماید.

اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری جدیداً طی یک لست اسامی مقامات را که دارائی های شان را ثبت نکرده اند در اختیار رئیس جمهور قرار داد¹⁷⁵. اسامی شامل این لست تا اکنون در دسترس عامه قرار نگرفته ولی گزارشات رسانه ها میسراند که اسامی مقامات بسیار عالی رتبه شامل این لست می باشد که تا حال دارائی های شان را ثبت ننموده اند¹⁷⁶. تا اکنون هیچ اقدامی علیه این مقامات عالی رتبه روی دست گرفته نشده است. با وجود این، اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری

به تاریخ ۳ جنوری ۲۰۱۷ اعلان کرد که این اداره یک سلسله اقدامات در راستای تعلیق پرداخت معاشات و سایر امتیازات کاری ۱۵ والی را که دارایی های شان را اشاعه نکرده اند، اتخاذ نموده است.¹⁷⁷ هر چند از چنین اقدام قدردانی می شود، پروسه اشاعه دارایی ها در افغانستان باید توسط یک اداره واحد به پیش برده شود تا باور ها مبنی بر اینکه بعضی مقامات فراتر از قانون قرار دارند، از میان برداشته شود.

روند تنفیذ نیز باید با جدیت و قوت پیگیری شود. هر چند تا اکنون هزاران مورد اشاعه دارایی نزد اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری به ثبت رسیده، حتی یک مورد هم وجود ندارد که یک مقام به دلیل عدم ثبت دارایی یا ارائه معلومات نادرست مورد پیگرد عدلی قرار گرفته باشد.¹⁷⁸ سپردن لست محرمانه اسامی مقامات به رئیس جمهور یا اتخاذ اقدامات علیه شماری از مقامات ولایتی نمایانگر تنفیذ کامل قانون فوق الذکر نمی باشد.¹⁷⁹ اولویت باید برای موارد ذیل در نظر گرفته شود: (۱) تثبیت [دارایی های] مشخص؛ (۲) نشر دارایی های اشاعه شده؛ (۳) اقدامات در برابر ناقضین [این روند] و آنانی که معلومات نادرست را حین اشاعه دارایی ارائه می کنند.¹⁸⁰ بدون پیشرفت در عرصه های فوق الذکر، سیستم گسترده افغانستان برای اشاعه دارایی ها بیشتر به یک عمل نمایشی و عوام فریبانه شباهت خواهد داشت.¹⁸¹

۱. تصدیق دارایی ها

پروسه تثبیت اظهار نامه های مالی باید محدودیت های موجود در ظرفیت مدیریتی و تخنیکی¹⁸² اداره عالی مبارزه با فساد اداری را تصدیق نماید. البته این محدودیت ها به معنی این نیست که کار تصدیق اظهار نامه ها را نمی توان بشکل معنی دار انجام داد، بلکه بدین معنی است که تلاش ها طوری باید اولویت بندی شوند تا بتوان حد اکثر استفاده از منابع محدود¹⁸³ را برد. در ضمن اولویت باید به تثبیت اعلامیه آن عده از افراد و مسئولین بلند پایه، بخصوص مسئولین ادارات چون گمرک و مالیات داده شود که از نظر قانون اساسی مکلف می باشند، زیرا این گونه افراد در برابر فساد آسیب پذیر ترین ها¹⁸⁴ محسوب می شوند. همچنین اولویت باید به تثبیت آن عده از اظهار نامه های مالی داده شود که قبلاً مشخص شده اند (مانند افزایش چشم گیر در سرمایه ها و یا اختلاف عهده میان منابع قانونی عایداتی و شیوه زندگی و اظهار نامه های مالی آن ها) و یا کسانی که مورد اتهام سوء رفتار¹⁸⁵ قرار داشته اند. تثبیت دیگر اظهار نامه های مالی را می توان بشکل اتفاقی و بر اساس یک درصد از قبل تعریف شده و یا تعداد مشخصی از اظهار نامه های پر شده انجام داد.¹⁸⁶ نمونه گیری تصادفی اظهار نامه ها سود اضافی دیگر هم دارد که باعث گسترش "احتمال تثبیت یکسان در تمام کتگوری های مسئولین عامه شده و مانع انتخاب اظهار نامه ها بشکل خودسرانه یا با انگیزه سیاسی"¹⁸⁷ می شود.

در یک جامعه بعد از جنگ چون افغانستان که خیلی از اسناد اداری نابود شده و یا به سادگی دیگر وجود ندارند، تثبیت اظهار نامه ها را نمی توان فقط با اتکا به بانک اطلاعاتی رسمی نظیر اسناد مالیاتی یا دارایی ها¹⁸⁸ انجام داد. با اضافه نمودن گزینه بررسی روش زندگی نه تنها مسئولین عامه بلکه اعضای خانواده¹⁸⁹ آن ها می توان میزان اعتماد بر طرزعمل فعلی تثبیت اظهار نامه های HOOAC را بالا برد. هدف این گونه ارزیابی ها تشخیص این است که آیا مسئولین "زندگی فراتر" از آن چه که در اظهار نامه گفته اند¹⁹⁰، دارند یا خیر. مقایسه سرمایه های اظهار شده با روش زندگی بشکل ویژه می تواند درآمد های غیر قانونی یا عواید نادرست ناشی از رشوه مسئولین را که بعید است اظهار نمایند آشکار ساخته و با این گونه مقایسه می توان این اختلاف را برملا نمود.¹⁹¹ به گونه مثال در کشور کوزوو بررسی روش زندگی نشان داد خانه یک مسئول عامه که ارزش آن بسیار کم اظهار شده بود در حقیقت یک عمارت بزرگ با ارزش به مراتب بیشتر از میزان اظهار شده بود.¹⁹²

بررسی روش زندگی باید تفتیش عینی از دارایی های ملموس مانند خانه و موتر و همچنین مصاحبه با اقارب، همسایه ها یا شرکای کاری را باید دربر گیرد زیرا می توان معلومات مرتبط به روش زندگی مسئولین¹⁹³ را بدست آورد. اگر منابع کافی برای انجام تفتیش عینی از خانه، دفتر و دیگر دارایی های مسئولین موجود نباشد¹⁹⁴، در آن صورت باید از دستگاه های امنیتی ملی بشمول نظارت توسط کمره های مدار بسته و کمره های استفاده نمود که برای جمع آوری تصاویر به کابل و دیگر مناطق اعزام می شوند و این گونه

می توان اداره عالی مباره با فساد اداری HOOAC را در تعیین این که آیا روش زندگی مسئولین عامه با دارائی های اظهار شده آن ها مطابقت دارد یا خیر کمک نمود.

یکی دیگر از منابع به راحتی قابل حصول جهت بررسی روش زندگی مسئولین ثبت سفر های مسئولین و اعضای خانواده آن ها می باشد. ثبت سفر ها بشمول بررسی مهر- دخولی، خروجی- در پاسپورت باید بررسی گردد تا بتوان تعداد یا سرعت سفر ها، هزینه های تخمینی و مقصد سفر ها را مشخص نمود. میزان بالای سفرها باعث هزینه های چشم گیری می شود که منبع این هزینه ها باید توضیح داده شود. در ضمن، سوابق سفرها می تواند سفر های مکرر به مقاصد مشکوک برای پنهان کاری دارایی ها و یا محل خانه های دومی یا نهاد های تحصیلی برای اعضای خانواده مسئولین را آشکار نماید. همه این ها می توانند منابع مهم عایداتی اظهار نشده را آشکار نمایند که باید ارزیابی شوند. درست همانند آن، انجام مصاحبه با اعضای خانواده و دوستان نیز می تواند هزینه های شیوه زندگی نظیر مراسم عروسی های مجلل و دیگر مناسبت ها را که باید توضیح داده شوند، آشکار می سازد.¹⁹⁵

این گونه بررسی ها از روش زندگی نیازمند اجازه تحقیق یا بررسی رسمی نمی باشد. بر اساس قانون افغانستان، کشف مسئولیت پولیس می باشد و تحقیقات جنایی مرتبط به پیگیری ها به عهده لوی خرنوالی¹⁹⁶ است. اداره عالی مبارزه با فساد اداری نیازمند دخالت در این عرصه های ایجاد شده¹⁹⁷ نبود و نباید چنین نماید. بلکه مسئولیت آن بررسی و تفتیش معلومات درج شده در اظهار نامه ها جهت اطمینان از دقت آن می باشد. در صورت کشف اختلاف در یک اظهار نامه، اداره عالی مبارزه با فساد اداری باید موضوع را جهت کشف یا تحقیق رسمی به ادارت مربوطه ارجاع دهد. طوریکه در بخش هفتم ه آمده است، برای کمک به اداره عالی مبارزه با فساد اداری در تعیین این ارجاع ها، باید وزارت امور داخله و اداره لوی خرنوالی روی ایجاد یک تفاهم نامه با هم گفتگو کنند.

بخاطر رفع موانع اداری افغانستان باید در درازمدت ایجاد سیستم خودکار یا اتوماتیک اظهار نامه های مالی را در نظر بگیرد. " در سراسر دنیا کشور ها برای تثبیت میزان اجراءات... وظایف اساسی طرح اظهارنامه های مالی¹⁹⁸ به تکنولوژی اتکا می نمایند. " به گونه مثال کشور آرژنتاین جهت رسیدگی به حدود 36000 هزار اظهار نامه مالی مسئولین عامه از سیستم آنلاین ارایه و مدیریت استفاده می کند. این سیستم امکان ارزیابی الکترونیکی اظهار نامه های 5 درصد از مسئولین بلندپایه و همچنین امکان تفتیش 95 درصد از اظهار نامه های پر شده مورد هدف را نیز می دهد¹⁹⁹. همچنین با استفاده از یک پروسه دوگانه برای ارایه اظهارنامه ها که همه اطلاعات را به دو بخش مکاتبات عامه و ضمیمه های شخصی²⁰⁰ تقسیم می کند، می توان محافظت لازم برای حفظ اطلاعات شخصی و حساس، مانند آدرس ها، شماره حساب های بانکی، و کاپی اظهار نامه های مالیاتی را ایجاد نمود. اگر چه سرمایه گذاری های اولیه برای این تکنولوژی بسیار چشمگیر بود، ولی توانست موثریت طرح اظهار نامه های مالی کشور آرژنتاین را بسیار بهبود ببخشد²⁰¹. یک سال بعد از اجرای آن، میزان ارایه اظهار نامه ها از 67 درصد تا 96 درصد افزایش یافت و هزینه تخمینی رسیدگی به هر اظهار نامه مالی برای دولت از 70 دالر قبل از زمان اتومات سازی به 8 دالر بعد از اتومات سازی²⁰² کاهش یافت. کشور های دیگری چون تایلند و ایتوپیا جهت کمک در تسهیل سیستم های اظهار نامه و تثبیت ابزار های بانک اطلاعاتی را ترویج نمودند²⁰³. اما در افغانستان باید به انتقال تدریجی اظهار نامه از سیستم دستی به یک سیستم اتوماتیک توجه نمود.

2. نشر دارایی ها

نشر علنی اظهار نامه های مالی یکی دیگر از ابزار برای تضمین دقت و شفافیت می باشد. " نشر علنی... به خبرنگاران تحقیقاتی، رسانه ها، روحانیون و گروه های جامعه مدنی امکان می دهد تا نقش مهمی را در نظارت بر دقت اظهار نامه های موجود بشکل علنی و سرمایه های ثبت شده (مزارع، خانه های مجلل، موتر...) از طریق عکس ها، ثبت و راجستر های عمومی و مصاحبه با همسایه ها و کرایه نشین ها²⁰⁴ ایفا نمایند. ادعای اداره عالی مبارزه با فساد اداری مبنی بر این که نگرانی های امنیتی و محرمیت مانع نشر گسترده اظهار نامه های مالی می شوند، موجه نمی باشد. قانون اساسی افغانستان بطور صریح بر انتشار اظهار نامه های مالی که مسئولین ارشد بر اساس قانون اساسی مکلف اند پر نمایند، تاکید نموده است. بیشتر از آن، دولت بر اساس تعهدات اش در برابر شاخص

های صندوق بین المللی پول، مکلف است تا این اظهار نامه ها (و اظهار نامه رؤسا و معاونین نهاد های اعمال کننده قانون، گمرک و اداره امور مالیاتی)²⁰⁵ را که در سایت های اینترنتی قابل دسترسی می باشند، انجام دهد²⁰⁶.

علاوه بر آن، هرگونه اطلاعات واقعاً حساس و شخصی مانند آدرس خانه، شماره های حساب بانکی یا نمبر جوازسیر موتر را می توان قبل از انتشار از اظهار نامه های مالی حذف نمود و بدین صورت از محرمانیت مشروع یا نگرانی های احتمالی امنیتی²⁰⁷ محافظت کرد. نظیر آن، اظهار نامه های مرتبط به دارایی های که در اختیار اعضای خانواده یا شرکای نزدیک قرار دارند را نیز می توان ویرایش نمود و یا هم در یک بانک اطلاعاتی غیر عامه ذخیره نمود و این روشی است که کشور های افریقای جنوبی و نیجریه²⁰⁸ تجربه نموده اند.

همه این موارد نشان می دهد که اداره عالی مبارزه با فساد اداری باید در مسئله عدم انتشار علنی اظهار نامه ها به دلیل نگرانی های محرمانیت یا امنیتی تجدید نظر نماید. در واقع، سروی اخیری که در کشور های غرب بالکان انجام شد نتوانست "هیچ مورد خاصی را در عمل ثابت نماید که در آن یک مسئول دولت به دلیل انتشار علنی اظهار نامه اش مورد تهدید امنیتی قرار گرفته باشد."²⁰⁹

3. مجازات

مورد اخیر این که تحریم ها یک "ابزار مهم برای ترویج پیروی منظم از الزامات سیستم اظهار نامه مالی بخصوص در زمانی که این سیستم طیفی عظیمی از مسئولین عامه²¹⁰ را پوشش می دهد" می باشد. یک سروی از کشور های که اظهار سرمایه ها را الزامی می دانند نشان داد در 80 درصد این کشور ها در برابر پر نکردن اظهار نامه ها از تحریم استفاده شده و در حدود 67 تا 75 درصد کشور ها²¹¹ بخاطر اظهار نامه های غلط مجازات وضع نموده اند. قانون جزای افغانستان عدم ارائه اظهار نامه و یا ارائه اظهار نامه آگاهانه نادرست را جرم محسوب می کند. اگر تصویب شود، تعدیل اخیر پیشنهادی در قانون اداره عالی مبارزه با فساد اداری یک سلسله تعزیرات جدید اداری²¹² را در برابر اظهار نامه های غلط یا ناتکمیل معرفی خواهد نمود که اداره عالی مبارزه با فساد اداری را ملزم می دارد که این چنین قضایا را جهت پیگرد قانونی²¹³ به مراجع مربوطه ارجاع دهد.

بر اساس مجازات جزایی موجود؛ مسئولینی که اظهار نامه مالی خود را تکمیل نه نموده به پرداخت جریمه نقدی و بخاطر ارایه اظهار نامه های غلط²¹⁴ به یک سال حبس محکوم می شوند. "برای بازداشتن مسئولین فاسد از تلاش برای طفره رفتن از مسئولیت در پیوند با فساد، از طریق کم و یا عدم گزارش دهی موارد جدی، مجازات برای عدم گزارش دهی یا گزارش دهی غلط باید شدید تر باشد²¹⁵." اگر مجازات در برابر عدم گزارش دهی اظهار نامه در حد یک عمل فساد، شدید نباشد، در آن صورت "مسئولین فاسد به علت مجازات سبک تر²¹⁶ ممکن نخواهند اظهار نامه های خود را گزارش دهند". بنابراین باید به بالابردن سطح مجازات قابل اجرا در برابر عدم گزارش دهی و گزارش دهی غلط توجه نمود تا مطمئن گردید که این اقدامات بشکل موثر مانع تخطی از طرح اظهار نامه های مالی می شوند.

خلاصه پیشنهادات برای احیای مجدد درست کاری نهادها

برای دولت:

- برای اطمینان بیشتر از استخدام ها بر اساس شایستگی ، باید به تعدیل قانون خدمات ملکی یا ضوابط رفتاری موجود توجه نمود تا بتوان بشکل صریح مانع هرگونه تلاش برای اعمال فشار های حزبی یا سیاسی بر پروسه استخدام گردید. در ضمن مسئولینی که در استخدام ها تصمیم گیرنده اند ، نباید گذارند تا هرگونه استخدام در حال انجام ، با افرادی در میان گذاشته شود که مستقیماً در پروسه استخدام دخیل نمی باشند.
- تلاش ها برای افزایش معاشات خدمات ملکی باید شفاف ، بر اساس شایسته سالاری و مشروط بر کنترل های موثر چون ضوابط رفتاری و قوانین انضباطی باشد تا بتوان مانع فساد گردید.
- بخاطر آموزش بهتر معیار های رفتاری به کارکنان ملکی و عامه باید استراتژی ها ایجاد شود.
- میکانیزم های فعلی شکایات بشمول گزارش دهی الزامی باید وسعت داده شوند تا افراد بیشتری را به این روند ترغیب نمود.
- حفاظت های موجود در برابر افشاگری را باید گسترش بخشید تا نه تنها فساد اداری بلکه تمام کتگوری های فساد را شامل فهرست نمود. در نهایی ساختن مسوده قانون حمایت از اطلاع دهندگان باید میزان محافظت ها در برابر مقابله به مثل شغلی مشکوک و مسئولیت مدنی بالا برده شود. باید یک روش مناسب برای کسب غرامت در برابر شهادت دادن با حسن نیت از طریق جمع آوری مجدد منابع مالی عامه ایجاد شود.
- در برابر نقض ضوابط رفتاری باید برخورد انضباطی مناسب اعمال گردد. در ضمن باید به رفتار هایی خاتمه بخشید که به مسئولین اجازه می دهد حتی بعد از برکناری به علت بدرفتاری معاش و دیگر امتیازات کاری را دریافت کنند.
- اداره عالی مبارزه با فساد اداری باید تثبیت اظهار نامه های مالی گزارش گران مکلف بر اساس قانون اساسی و مسئولینی را که در موقف های با اعتماد یا آسیب پذیری خاص قرار دارند و همچنین اظهار نامه هایی که قبلاً مشخص شده اند اولویت بندی نماید. در تمامی موارد دیگر باید یک سیستم برای تثبیت بشکل اتفاقی ایجاد شود. تمام تثبیت ها باید بررسی روش زندگی مسئولین و اعضای خانواده آن ها را شامل گردد.

برای جامعه بین المللی:

- جامعه بین المللی باید از طریق اولویت بندی برنامه هایی که با هدف ایجاد ظرفیت ملی بشمول مهارت های تخنیکی در هر یک از این عرصه ها می باشد از تلاش های افغانستان جهت گسترش ابزار های موجود برای بررسی سوابق شخصی ، آزمایش کامل و تثبیت اظهار نامه های مالی حمایت نماید.
- بخاطر کمک به دولت در هماهنگ سازی سطح معاشات برای تمام کارکنان ملکی ، جامعه بین المللی باید پرداخت معاشات بر اساس طرح کمک تخنیکی ملی را برای همه پست های خدمات ملکی و بر اساس شایستگی و همچنین برای کارمندان پروگرام های تعبیه شده در وزارت های زیربط بشکل یکنواخت اجرا نماید.
- جامعه بین المللی باید ضوابط کاری تمام کارمندان پروگرام های تعبیه شده را بررسی نماید تا هرگونه تکرار در وظایف محوری دولت را که می تواند و باید توسط کارمندان خدمات ملکی انجام شود ، از بین ببرد. در جایکه ظرفیت ملی نیازمند توسعه بیشتر می باشد باید ، برای انتقال تدریجی وظایف از برنامه های بین المللی به پست های خدمات ملکی و بر اساس شایستگی روی یک زمان بندی توافق صورت گیرد.

IV. تقویت مدیریت مالی و تدابیر کنترل عواید

نظارت مسئول در امر مدیریت مالی عامه برای احیای مجدد اعتماد مردم و تمویل کنندگان بین المللی به افغانستان یک امر حیاتی بشمار می آید. " در شرایط دشوار پس از جنگ ، افغانستان توانست در عرصه مالی²¹⁷ پیشرفت های چشم گیری بدست بیاورد." در سطح ملی انطباط مالی اعمال گردید و برای افزایش آن در سطح محلی نیز تلاش هایی جریان دارد²¹⁸. در امر بالا بردن شفافیت مالی بخصوص در پروسه های بودجه²¹⁹ پیشرفت های مهمی بدست آمده است. علاوه بر آن ، بخاطر جلوگیری از هزینه های عامه و عواید بدست آمده از گمرک و مالیات که قبلاً به منابع شخصی سرازیر می شدند یک سلسله کنترل های نهادی جدید معرفی گردیده است. این بخش هر یک از این عرصه ها را بررسی می نماید.

أ. مدیریت مالی عامه

روند های مدیریت مالی عامه برای بسیج عواید (مثلاً تعیین مالیات و وضع عواید گمرکی)، آماده سازی بودجه و اختصاص منابع ، اجرای بودجه (مثلاً استخدام و پرداخت معاشات) و حسابداری و تقطیش هزینه های دولت حیاتی می باشد. در صورت عدم بررسی فساد در این روند ها می تواند تأثیر بسیار جدی و مخرب بر رشد اقتصاد و ارایه خدمات مهم عامه²²⁰ داشته باشد.

برای رسیدگی به خطر فساد در مدیریت مالی عامه ، وزارت مالیه یک پلان اجرایی پنج ساله بنام نقشه راه 2 مدیریت مالی عامه (PFMR-II) را آغاز نموده است. این پلان اجرایی یک پلان مدیریتی اجرایی متکی بر تیم می باشد که قصد دارد شفافیت و حسابداری بیشتر را در عرصه مدیریت مالی عامه معرفی کند. تطبیق این پلان در ماه فبروری 2016 با تمرکز بر اصلاحات مرحله ای در سه عرصه

مهم ذیل آغاز گردیده است: (1) اصلاح سرمایه گذاری های حکومتی که به درآمد های اقتصادی بهتر منجر می شود؛ (2) ترویج بودجه گذاری دقیق و شفاف تر؛ (3) ایجاد ظرفیت وزارت مالیه از طریق سرمایه گذاری در مدیریت منابع بشری، مدیریت و مالی، تکنولوژی معلوماتی و ارتباطات. ارزیابی های شش ماه نخست پلان (PFMR-II) پیشرفت هایی را در بخش تکمیل نمودن ارزیابی های اولیه داخلی از منابع و ظرفیت ها آشکار نمود. امیداریم ارزیابی های بعدی با تکمیل نمودن این پیشرفت ها و با تمرکز بیشتر بر پیشرفت های نتیجه محور و با پیوند به اهداف مشخص اصلاحی بتواند آسیب پذیری در برابر فساد را کاهش بخشیده و باعث ترویج شفافیت بیشتر در عرصه مالی عامه گردد. اگر با موفقیت همراه بود، در آن صورت این پلان پنج ساله (PFMR-II) می تواند به عنوان یک مدل موفق برای دیگر وزارت ها بکار گرفته شود.

علاوه بر پلان (PFMR-II)، دولت پلان هایی را برای سرمایه گذاری مهم در بخش سیستم مدیریت مالی²²¹ با هدف اصلاح مدیریت مخارج عامه اعلان نموده است. این سیستم می تواند ابزار های مدیریت انترنتی را با توانایی تشریح اطلاعات با دیگر سیستم ها و راه های بودجه گذاری معرف نموده و همچنین ظرفیت بهتری را برای مدیریت قرارداد ها و بخش تدارکات در سطح ملی و محلی و در سفارت خانه های افغانستان در خارج²²² فراهم نماید.

" شفافیت در ترتیب بودجه و بکار گیری ظرفیت اجتماعی و جامعه مدنی برای نظارت بر آن حیاتی می باشد " بانگ جهانی، گزارش انکشاف جهانی، 2011: جنگ، امنیت و انکشاف، صفحه 258.

تلاش های مشابه دیگر با هدف ارتقای دقت و شفافیت در پروسه ترتیب بودجه بخصوص با بکار گیری سیستم های قاعده مند و منظم تر هزینه یابی های منظم تر و قاعده مند تر پیشنهادات بودجه²²³ در جریان می باشد. در میان موارد دیگر، پروسه جدید ترتیب بودجه خواهد توانست عواید و مخارج پیش بینی شده را بهتر متصور باشد از تخمین های بعدی با اتکا بر اطلاعات و ارقام دقیق صورت خواهد گرفت. این ابتکار می تواند مشکل تکرار شونده در بودجه های ملی در طی چند سال گذشته را که بودجه همواره بازتاب دهنده تخمین های نادرست از عواید و مخارج بوده، رفع نماید. علاوه بر آن، کنترل های جدید نیز ایجاد خواهد شد تا مطمئن گردید که سهمیه های بودجه برای اهداف مورد نظر بکار می روند. وزارت مالیه این پروسه جدید ترتیب بودجه را قبل از گسترش آن به دیگر وزارت ها ارزیابی و امتحان می نماید.

کنترل دولت بر هزینه های عامه و گزارش دهی در مورد اجرای آن به علت سهم عظیمی از کمک های انکشافی خارج از بودجه²²⁴ مشکل بوده است. اکثر اوقات توافقات تمویل کنندگان لازم نمی داند تا کمک های انکشاف پلان گذاری شده باشد و یا گزارش شود و یا هم موازی با طرزعمل بودجه ملی²²⁵ اجرا شود. چنین وضعیتی باعث می شود تا مسئولین دولت به مشکل بتوانند پرداخت ها برای برنامه های تأیید شده مانند تدارک خدمات و کالاها برای پروژه های بزرگ امور اجتماعی را دقیق تر مدیریت و پیش بینی کنند (به بخش IV.C مراجعه شود). گزارش دهی دقیق و سازگار تر در مورد پرداخت ها برای کمک های انکشافی خارج از بودجه از سوی تمویل کنندگان به مسئولین دولت می تواند دولت را در پیش بینی بهتر و نظارت بر هزینه های عامه²²⁶ کمک نماید.

دولت همچنین توانست پیشرفت هایی را در زمینه بهبود شفافیت پروسه ترتیب بودجه از طریق گزارش دهی های منظم در مورد هزینه های دولت و وضعیت مالی در یک ساختار قابل فهم بدست بیاورد که تابع بازبینی تقنینی²²⁷ می باشد. این کار توانست اسناد کلیدی بودجه سال 2016 و اسناد آمادگی بودجه برای سال 2017 را به تاریخ 30 جون 2016²²⁸ در دسترس عامه قرار دهد. این افزایش شفافیت در انتشار اسناد کلیدی بودجه با احتمال زیاد با یک روند مثبت ادامه خواهد داشت و می تواند رتبه یا جایگاه افغانستان را در شاخص باز بودجه که تلاش برای سنجش شفافیت در پروسه ترتیب بودجه دولت²²⁹ می باشد، بالا ببرد. در سال 2010، از نظر شفافیت در بودجه افغانستان توانست از 100 نمره 27 نمره دریافت نماید²³⁰. در سال 2012، نمره شفافیت بودجه افغانستان ناگهان تا 59 ارتقا یافت. به رغم یک سقوط کوچک در درجه بندی (تا 42) در سال 2015، پیشرفت افغانستان تا کنون در انتشار اطلاعات در مورد بودجه سال 2016 و آمادگی برای بودجه سال 2017 نشان می دهد که جایگاه افغانستان برای شفافیت بودجه بیشتر از این سقوط نخواهد کرد و به احتمال زیاد به سمت بهبود ادامه خواهد یافت²³¹.

ب. حکومنداری محلی

تعهدات افغانستان طبق "خودکفایی تحت چهارچوب حسابدی متقابل" دولت را مکلف نموده تا بخاطر اصلاح حکومنداری محلی یک سلسله اصلاحات را انجام دهد.²³² افغانستان چشم انداز خود برای ایجاد یک سیستم شفاف و حسابدی حکومنداری محلی را در پالیسی حکومنداری محلی²³³ ترتیب نموده است. این پالیسی شامل یک سلسله رهنمودها برای مشخص ساختن نقش و مسئولیت های حکومنداری محلی بوده که می تواند انکشاف محلی را بهبود ببخشد. در ضمن رهنمودهایی را برای مسئولین محلی در مورد تطبیق قوانین مربوطه و پالیسی معرفی می نماید. این رهنمودها به مسایلی چون شفافیت در تصمیم گیری، حسابدی در اجرای صلاحیت های محمول شده و استقلال در میکانیزم های نظارتی²³⁴ نیز رسیدگی نموده است. بطور کلی رهنمودهای تخنیکی در نظر دارند تا تطبیق منسجم تر و جدی تر قوانین ملی و پالیسی ها را ترویج نموده و بدین صورت حکومنداری محلی را تقویت بخشیده و به فرصت ها برای فساد خاتمه دهد.

هرچند در امر انتصاب و تعیین مسئولین محلی چون معاونین والی ها، ولسوال ها و شهر دار های ولایتی پیشرفت هایی دیده شده، اما نقش این مسئولین و تعامل آن ها با دیگر مسئولین در سطح محلی نیازمند روشن سازی برای اطمینان بهتر از نظارت در امر ارائه خدمات می باشد. شورا های ولایتی در نظر داشتند با بکارگیری شیوه بررسی نقش نظارت کننده را بر استفاده والیان از صلاحیت های ایفا نمایند. اما در عمل، والیان پرخاشگر یا قدرتمند اکثر از سوی شورا های ولایتی²³⁵ ضعیف و منفعل هرگز بررسی نمی شوند.

اما ایجاد حسابدی بیشتر در اجرای حکومنداری محلی نیازمند اجتناب از خطر فساد می باشد. مقررره نظارت شورای ولایتی فعلاً در مرحله بررسی توسط کابینه بوده که به مثابه یک گام در جهت درست می باشد. این مقررره می تواند نقش شورای ولایتی را در نظارت و ارزیابی کارکرد های مسئولین ولایتی بشمول والی مشخص نماید. تشخیص این نقش می تواند به تضمین این که شورا های ولایتی نقش نظارتی خود را بهتر انجام دهند، کمک نماید.

نیاز برای نظارت قوی تر در سطح محلی در ارتباط به موضوعات بودجه²³⁶ از اهمیت خاص برخوردار می باشد. در حال حاضر این سردرگمی وجود دارد که چه کسی مسئولیت نظارت را به عهده دارد. بنابراین برای اصلاح تطبیق بودجه ملی در سطح محلی پالیسی ترتیب بودجه ولایتی مسئولیت نظارت بر مدیریت بودجه ولایتی را از وزارت های مرتبط بشکل جداگانه به کمیته مدیریت مالی عامه ولایتی تحت رهبری وزارت مالیه محمول ساخته است. اما در مقابل پالیسی حکومنداری محلی پیش بینی نموده که والیان خود در برابر تطبیق بودجه مسئول می باشند. مقررره نظارت شورا های ولایتی که معوق می باشد یک فرصتی را برای همنا ساختن این گونه رهنمود های به ظاهر متناقض و حسابدی قوی تر را در زمینه مصرف منابع مالی عامه در سطح محلی تضمین می نماید.

ج. تدارکات

"به علت جریان های مهم مالی درگیر و به علت پیچیدگی جریان های قراردادی که مشوق ها و فرصت هایی سودجویی را فراهم می سازد، تدارکات یکی از سکتور های به شدت آسیب پذیر دولت در برابر فساد می باشد. فساد در بخش تدارکات می تواند در اشکار مختلف و در تمام مراحل پروسه تدارکات از تصمیم گیری گرفته تا مرحله قرارداد، تشخیص نیازها، جزئیات قرارداد، پروسه داوطلبی تا اجرای قرارداد و ارزیابی نهایی انجام شود.²³⁷

سیستم تدارکات افغانستان بشکل سنتی نشان دهنده همه این آسیب پذیری ها می باشد. چنانچه رئیس جمهور غنی شرح داد: "بررسی های دقیق مالی بارها نشان داده و می دهد که در داوطلبی های رقابتی یک تقلب سیستماتیک وجود دارد و اکثر شرکت های شامل هستند که در اصل وجود خارجی ندارند و فقط بخاطر نمایش جریان داوطلبی رقابتی که در اصل وجود ندارد، ظاهر می شوند. بخاطر فیس و تخمین هزینه ها اکثر مسئولین فاسد و داوطلبان فاسد را با هم شریک دیده ایم و می بینیم. مقررات و قوانین برای جلوگیری از تضاد منافع اکثر و بشکل منظم از سوی شرکت های بر انداخته می شود که متعلق به اقارب مقامات بلند رتبه بوده و کار آن ها تنها ارایه دسترسی²³⁸ بوده و می باشد."

برای احیای مجدد کنترل تأسیساتی؛ افغانستان در ماه اکتوبر 2014 کمیسیون تدارکات ملی را ایجاد نمود تا "بر فعالیت های تدارکاتی در سکتور عامه با بکارگیری پالیسی عدم تحمل در برابر فساد"²³⁹ نظارت نماید. ریاست این کمیسیون را رئیس جمهور به

عهده دارد و دیگر مسئولین بلندرتبه بشمول رئیس اجرایی و وزیر عدلیه، مالیه و اقتصاد عضو آن اند و در واقع یک ترکیب در نظر گرفته شده برای انتقال اراده سیاسی برای کار می باشد. این کمیسیون مسئولیت نظارت بر تمام قرارداد های کالا و خدمات را با ارزش بیش از محدودیت اعطا شده به نهاد های دولتی²⁴⁰ به عهده دارد. کمیسیون از زمان آغاز تا کنون حدود 2000 قرارداد با ارزش مجموعی حدود 200 میلیارد افغانی²⁴¹ بررسی نموده است.

اجازه حضور در نشست هفته وار تدارکات به نمایندگان جامعه مدنی، تمویل کنندگان بین المللی و عضویت دوره ای در انجمن شورای ملی امانت داری تضمین کننده شفافیت لازم در پروسه بررسی این کمیسیون می باشد²⁴². علاوه بر آن، گزارش نشست های کمیسیون و تصمیم اتخاذ شده در سایت ان نشر می گردد و برای رسانه ها و تمویل کنندگان²⁴³ بشکل دوره ای اطلاع رسانی می شود.

برای بهبود بیشتر شفافیت افغانستان تعهد نموده تا بیش از 75 درصد از قرارداد های با ارزش بالا را تا پایان سال 2017²⁴⁴ بشمول معلومات در مورد "مالکیت و کنترل شرکت های سهامی در خرید دارایی ها و قرارداد های عامه"²⁴⁵ منتشر نماید. برای رسیدن به این هدف و همزمان بخاطر بهبود نظارت و کنترل مالی، افغانستان در نظر دارد تا سیستم پرداخت الکترونیکی و سیستم های الکترونیکی تدارکات²⁴⁶ را معرفی کند. این سیستم ها امکان انتشار الکترونیکی اعلامیه ها، داوطلبی ها، اعطای قرار داد و قرارداد های نهایی را فراهم می سازد. همچنین به معیار ساختن طرزعمل ها و ایجاد سهولیت در کار تفتیش داخلی نیز موثر می باشد. در ضمن باید به تضمین این که چنین سیستم الکترونیکی با دیگر سیستم های دولت بخصوص با سیستم های ترتیب بودجه و تفتیش همخوانی داشته باید توجه جدی نمود تا کنترل هماهنگ شده مالی بر قرارداد های عامه را تضمین نمود.

با مرکزی ساختن جریان های تدارکات؛ افغانستان توانست با بعضی از مسائل ساختاری که امکان رشد فساد را می داد، مقابله نماید²⁴⁷. بر اساس یک اطلاع از جانب جامعه مدنی و اطلاع دهندگان، کمیسیون توانست یک قرارداد نفتی به ارزش 400 میلیون دالر را که از سوی مدیریت پیشین وزارت دفاع²⁴⁸ اعطا شده بود، بررسی نماید. این بررسی توانست فساد گسترده ای را آشکار سازد که در نتیجه بازگشایی مجدد داوطلبی و مذاکره مجدد قرارداد بر اساس تنها منبع مذاکره²⁴⁹ صورت گرفته بود. کمیسیون هر یک از قرارداد های جدید را بررسی نمود تا مطمئن شود که در مطابقت با طرزعمل و معیار مطابق قیمت بوده و سپس بررسی ها را در سایت انترنتی²⁵⁰ خود برای دسترسی همگان منتشر ساخت. به رغم چنین اقدام واکنشی قوی، بنا به گزارش ها ناتو در نظر دارد تا در آینده بررسی و تأیید قرارداد های بعدی نفتی را از وزارت دفاع بگیرد²⁵¹.

یک پروسه بررسی مشابه برای 900 قرارداد دیگر از سوی وزارت امور داخله بکار برده شد. بررسی کمیسیون نشان داد که پیروی از قانون تدارکات و بهترین روش ها "یک استثناء نادر بوده و نه یک قاعده"²⁵². بعد از بازسازی یا احیای مجدد داوطلبی ها برای پیروی از قانون، بطور تخمینی کمیسیون توانسته 350 میلیون دالر را در سال نخست پس انداز کند²⁵³.

اگر چه بررسی های سطح بالای کمیسیون از قرارداد ها امیدوار کننده می باشد، اما برنامه ریزی های بعدی باید خطر وابستگی شدید به پروسه بررسی های به شدت مرکزی شده تدارکات بشمول خطر بالقوه تأخیر ها را رفع کند که در اثر تراکم بخش عظیمی از قرارداد ها که نیازمند بررسی مفصل تخنیکي اند، می باشد. این میزان تراکم کاری یا تأخیر در بررسی قرارداد های تدارکاتی باعث 10 درصد کاهش در مصارف انکشافی در جریان نیمه نخست سال 2016 شده و باعث اثرات منفی بر تلاش های دولت در اصلاح برنامه ریزی بودجه و مدیریت گردیده است (به بخش IV.A مراجعه شود)²⁵⁴. علاوه بر آن، هرگونه پروسه مرکزی شده بررسی باعث ایجاد خطر فشار های بیرونی روی یک تعداد کمی از تصمیم گیرندگان می شود. برای حفاظت از تصمیم گیرندگان فعلی و آینده در برابر فشارهای بیرونی باید مکانیزم هایی ایجاد شود تا مطمئن گردید که پروسه بررسی به عنوان یک محافظت در برابر فساد کار می تواند.

تأیید قانون ملی تدارکات از جانب پارلمان یک دستاورد مهم دیگر محسوب می شود²⁵⁵. این قانون که چندین بار تعدیل شد، بسیاری از بهترین روش های پیشنهاد شده را برای تدارکات عامه بازتاب می دهد²⁵⁶. این امر لازم می دارد تا تمام داوطلبی ها در حضور داوطلبی کنندگان یا دیگر نمایندگان قانونی بشکل باز انجام شود و سپس در یک پاکت مهر و لاک شده قبل از ضرب العجل زمانی به واحد مربوطه تسلیم داده شود²⁵⁷. همچنین معیار های اهدافی را برای انتخاب داوطلبی ها فراهم نموده و از کمیته ارزیابی داوطلبی ها می خواهد تا یک گزارش کتبی مرکب از مزایا و معایب همه داوطلبی ها را تهیه نماید²⁵⁸. بر اساس این ارزیابی، وزارت مسئول سپس قرارداد را اعطا می کند²⁵⁹. هرچند در یک وقفه میان روش های بهترین پیشنهاد شده افغانستان مستلزم هیچ نوع جداسازی میان کار

های اعطای قرارداد و نظارت بر قرارداد در داخل وزارت های جداگانه نمی باشد²⁶⁰. این جدا سازی از روش های بهترین پیشنهاد شده، باید رفع گردد²⁶¹. اداره ملی تدارکات با ایجاد ریاست جدید جهت نظارت از اعطای تمام قرارداد ها مربوط به مصارف، گامی را در این راستا برداشته است²⁶². صفحه انترنتی آنلاین و رهنمود آموزشی به منظور کمک به چنین اقدامات نظارتی طرح شده است²⁶³. قانون تدارکات ملی همچنین یک پروسه برای بررسی اداری تصامیم تدارکاتی را ایجاد می نماید. تا کنون، اداره تدارکات ملی بیش از 350 قضیه را بررسی نموده که در نتیجه 80 شرکت بخاطر نقض قواعد داوطلبی عادلانه حذف شدند²⁶⁴. معلومات در مورد این قضیه ها در سایت انترنتی اداره تدارکات ملی آمده است²⁶⁵.

د. عواید و گمرکات

تلاش های دولت برای اعمال کنترل بیشتر بر مدیریت مالی عامه باید منابع عایداتی مهم را در نظر بگیرد. منابع مهم عایداتی برای هر کشور شامل فیس های گمرکی اعمال شده بر تجارت، مالیات اعمال شده بر درآمد افراد و شرکت ها و یا انتقالات (حواله ها) و جمع آوری عواید غیر مالیاتی می گردد. کنترل های ضعیف تأسیساتی باعث شده تا این جریان های مهم عایداتی به سمت فساد جهت داده شود و در نتیجه مانع توانایی افغانستان در استفاده از چنین عواید برای منافع عامه شده است. برای رسیدگی به این مشکل، دولت به اجرای یک سلسله اصلاحات اداری با هدف کاهش خطوط سرخ، جهت بخشیدن به جریان ها، معرفی روش جدید الکترونیکی پرداخت ها و میکانیسم های کنترل می باشد²⁶⁶.

این اصلاحات در جمع آوری افزایش یافته عواید نقش داشته است. در سال 2015 افغانستان شاهد یک افزایش کلی در عواید به میزان حدود 22 درصد بوده که عمدتاً در نتیجه جمع آوری موفقانه پرداخت های عقب افتاده و حذف مقامات فاسد یا بی کفایت در بخش عواید می باشد²⁶⁷. در سال 2016 تلاش های جاری افغانستان در مبارزه با فساد؛ میزان عواید را بیشتر از حد انتظار بالا برد که طبق گزارش ها عواید افغانستان 164.17 میلیارد افغانی گردید؛ در حالیکه عواید مورد هدف از سوی صندوق جهانی پول 132.62 میلیارد می باشد²⁶⁸. این 20 درصد افزایش در میزان عواید واقعی در اوج شرایط دشوار اقتصادی بدست آمده که عمدتاً این شرایط بحرانی از اثر رشد پایین اقتصادی، کاهش ارزش پول، تضعیف شرایط امنیتی و وخیم شدن روابط تجاری می باشد²⁶⁹.

دوام و پایداری این جریان عواید تا حد زیادی به تلاش های مداوم برای محدود نمودن فساد و احیای مجدد کنترل تأسیساتی در تمام سکتور های ایجاد عواید بشمول گمرکات، عواید مالیاتی و منابع غیر مالیاتی وابسته است. تلاش های افغانستان در این عرصه در زیر بخش های ذیل خلاصه شده است.

1. گمرکات

رئیس جمهور غنی بر ضرورت برای ریشه کن ساختن فساد در ریاست گمرکات اذعان می نماید: "افغانستان همیشه به تعرفه های گمرکی وابسته بوده است. اما ضعیف نمودن عمدی مدیریت گمرکات یکی از محرکین اصلی برای فساد بوده. طبق گزارش دفتر احصایه مرکزی؛ واردات کالا از پاکستان به افغانستان حدود 1.1 میلیارد دالر امریکایی ثبت شده — در حالیکه آمار گزارش شده از پاکستان میزان صادرات کالا به افغانستان را 2.32 میلیارد دالر امریکایی نشان می دهد. هیچ کس جلو رشوه ستانی در مرز را نه گرفته است. بررسی مسیر های ترانسپورتهی نشان داد که در مسیر حدود 160 کیلومتر راه حد اقل 12 پوستره قرار گرفته و هر یک رشوه می ستاند"²⁷⁰.

تلاش های اولیه افغانستان برای احیای کنترل های تأسیساتی در گمرکات بیشتر روی اصلاح زیرساخت ها، اتومات سازی روند گمرکی و تشخیص نقش و مسئولیت نمایندگی های مختلف دولتی در مرز تمرکز نموده است²⁷¹. این ابتکار عمل باعث شد تا میزان جمع آوری عواید تا حد زیادی بالا برود و در ضمن مدت زمان ترخیص موثرها کم تر و شفافیت عمل نیز بیشتر شود²⁷².

تهدید های ناشی از فساد در خدمات گمرکات افغانستان نه تنها زیان مالی به همراه داشته بلکه باعث ایجاد مشکلات امنیتی مرتبط به تروریزم و قاچاق مواد مخدر نیز شده است²⁷³. برای رسیدگی به چنین تهدیدات گسترده، ریاست گمرکات افغانستان یک ابزار تحلیل حکومتداری را ایجاد نموده که با شرایط خاص مرزی افغانستان منطبق شده است²⁷⁴. این ابزار می تواند در یک سلسله

اقدامات کاری عناصر جداگانه در پروسه مدیریت مرزی را تجزیه نموده و نقشه آسیب پذیر ترین نقاط در برابر فساد را تهیه نماید. همراه با استراتژی های بالقوه برای پرداختن به آن آسیب پذیرها.²⁷⁵ در میان موارد دیگر، این ابزار توانست مشخص نماید که مراحل رسیدن، تخلیه و گزارش دهی کالاها آسیب پذیر ترین مراحل در پروسه واردات می باشند.²⁷⁶ همچنین دریافته است که مسئولین گمرکات فقط در برابر کنترل 30 درصد از محیطی که مسئولیت کنترل را به عهده دارند، مستقیماً پاسخ گو بودند.

برای کمک به اصلاح مدیریت کنترل مرزی، دولت مدیریت پولیس گمرکات را از وزارت داخله به وزارت مالیه انتقال داد که ریاست گمرکات در آن جا مستقر می باشد.²⁷⁷ چنین هماهنگ سازی در فعالیت های گمرکی یک پیشرفت مثبت بوده، اما هنوز به هماهنگی قوی میان وزارت داخله و وزارت مالیه نیاز است تا اقدامات موثر مبارزه با فساد در مرز را تضمین نمود. پولیس گمرکات وزارت مالیه فقط در مکان های ثابت تأسیسات گمرکی مشخص مستقر می باشد، در حالیکه پولیس وزارت داخله مکلف است تا تمام بخش های مرزهای افغانستان را کنترل نماید. هماهنگی میان این دو وزارت برای جلوگیری از قاچاق بخصوص در بخش هایی که پولیس گمرکات مستقر نیست، حیاتی محسوب می شود.²⁷⁸ هرچند تا هنوز برای دستیابی به این هماهنگی یا اطمینان از این که سردرگمی در مسئولیت ها هیچ خلایی را بوجود نمی آورد، میکانیزم های رسمی وجود ندارد. برای رفع این مشکل، هر دو وزارت باید گفتگو های منظم روی پلان های مشخص متمرکز به عمل را در اولویت قرار دهند تا بتوان مسئولیت ها در امتداد نقاط عبور و مرور رسمی و غیر رسمی مرزهای افغانستان را بطور واضح تقسیم نمود. همچنین برای اطمینان از این که اصلاحات بعدی مدیریت گمرکات را در انزوا قرار نداده و در عوض مدیریت مرزی را بخشی از یک سیستم گسترده محسوب می کند، باید دقت جدی نمود.²⁷⁹

برای تقویت کنترل داخلی، افغانستان در سال 2015 چندین مدل از سیستم اتومات طراحی شده ملل متحد برای سیستم طی مراحل اطلاعات گمرکی مانند آسی کودا (ASYCUDA) را معرفی نمود.²⁸⁰ حالا سیستم آسی کودای افغانستان " بیش از 95 درصد از تجارت بین المللی بشمول صادرات، واردات، ترانزیت داخلی و بین المللی در امتداد کشور را " پوشش می دهد.²⁸¹ سیستم طی مراحل اتوماتیک آن توانست نقش مهمی را در افزایش قابل ملاحظه عواید سالانه گمرکی افغانستان از " 50 میلیون دالر در سال 2005 تا 1 میلیارد دالر در سال 2013 " ایفا نماید.²⁸²

اتومات ساختن آسی کودا توانست با رفع ضرورت به پنج فورمه کتبی و کاهش مراحل اداری و امضا های لازم برای طی مراحل از 14 مرحله تا 3 مرحله، پروسه طی مراحل را درست جهت بندی نماید.²⁸³ با کاهش بخشیدن شمار تعاملات میان تجار و مسئولین گمرک، این سیستم فرصت های رشوه ستانی را نیز کم تر ساخت. علاوه بر آن، سیستم آسی کودا با ایجاد دسترسی مرکزی شده مدیریت به اطلاعات آماری و عملیاتی در زمان حال امکان کنترل های بیشتر را می دهد.²⁸⁴ همچنین با مؤلف نمودن یک کارمند گمرک بطور اتوماتیک (بطور تصادفی) برای کنترل و تفتیش، فرصت برای تبانی میان تجار و مسئولین گمرک را کاهش می بخشد.²⁸⁵

برغم این پیشرفت ها، میزان پیروی از مقررات گمرکی از سوی کمیشن کاران که محموله های تجار را طی مراحل می کنند، هنوز پایین می باشد. چندین نمونه از تبانی میان کمیشن کاران و مسئولین گمرک برای دست کاری در سیستم آسی کودا بخصوص در ارتباط به تلاش برای فرار از پرداخت عواید دقیق اعمال شده بر کالاها کشف شده است.²⁸⁶ برای مقابله با این تهدید، افغانستان گام های بیشتری را برای محدود نمودن تعامل میان کمیشن کاران و مسئولین گمرک برداشته که حالا برای دسترسی به ترمینل های آسی کودا کمیشن کاران گمرکی مکلف به ارایه اطلاعات بایومتریک می باشند.²⁸⁷ حالا فقط کمیشن کاران دارای مجاز که دوره آموزشی مقررات و قوانین گمرک را موفقانه سپری نموده اند، حق دسترسی به ترمینل های آسی کودا را دارند؛ یعنی در صورت مشاهده عدم پیروی از مقررات و قوانین گمرکی از سوی یک کمیشن کار، دسترسی او بشکل اتومات قطع می شود.²⁸⁸

در جریان سال 2015 یک سلسله نوآوری های دیگر شامل سیستم ارزیابی خطر در سه ولایت معرفی گردید.²⁸⁹ این سیستم امکان تفتیش و بررسی در سه مرحله (بالا، متوسط و پایین) را با توجه به ارزش مشخص شده کالاها می دهد.²⁹⁰ سیستم آسی کودا بطور اتوماتیک موثر های حامل کالا های گران قیمت را به خط سرخ، با قیمت متوسط را به خط زرد و با قیمت پایین را به خط سبز هدایت می کند.²⁹¹ پاکستان با بکار گیری این گونه ابزار مدیریت خطر در بندر کراچی به نتایج خوبی دست یافته است.²⁹² در گذشته ارزیابی های خطر در مرز بر اساس سوابق یک تاجر در پیروی از قوانین بود؛ یعنی تاجری که بالاترین میزان پیروی را داشت کم خطر شناخته شده و در نتیجه مورد تفتیش کمتر قرار می گرفت. این پروسه به مسئولین گمرکات پاکستان کمک نمود تا پروسه ترخیص کالاها را سریع تر انجام دهند و می تواند به عنوان یک مدل برای توسعه سیستم فعلی ارزیابی خطر در افغانستان استفاده شود. در ضمن در

زمان ارزیابی خطر فقط به ارزش اعلام شده یک کالا بسنده نه نموده بلکه به استفاده معیارهای بیشتر باید توجه شود. همانند پاکستان، سیستم آسی کودا در افغانستان اجازه می دهد تا سوابق گذشته پیروی و عدم پیروی از قوانین را در نظر گرفت. علاوه بر آن، باید به استفاده از یک سیستم شناسایی و یا تفتیش تصادفی کسانی نیز توجه نمود که حتی میزان تهدیدشان کمتر می باشد تا بتوان اعتبار اظهار نامه های تاجر و احتمال بروز خطرهای جدید را تشخیص داد.

در یک تلاش بعدی برای بهبود مسلکی بودن، ریاست گمرکات پلان هایی را برای یک واحد معیارهای مسلکی جهت برخورد با اتهامات فساد و ترویج رفتارهای بیشتر اخلاقی معرفی نموده است.²⁹³ برای ریاست عواید نیز یک واحد مشابه در نظر گرفته شده است.²⁹⁴ هدف اساسی این واحد ها تحقیق در مورد قضایای سوء ظن بد رفتاری می باشد. در صورت تأیید چنین سوء ظن، واحد ها صلاحیت دارند در برابر کارمندی که مجرم شناخته شده یک سلسله اقدامات انضباطی بشمول تعلیق یا سبک دوش نمودن از کار را اعمال نموده و برای پیگرد های بیشتر جزایی قضیه را به دفتر لوی خرنوالی ارسال کنند.²⁹⁵ یک واحد داخلی جدید برای پیروی از قوانین، نقش تفتیش کننده بعدی را بر پیروی از قوانین داخلی گمرک، پالیسی و طرز عمل های عایداتی ایفا خواهد نمود.²⁹⁶ واحد پیروی از قانون بر اساس چنین تفتیش های داخلی می تواند تغییرات گسترده مبنی بر سیستم را در پالیسی ها معرفی نموده و در صورت مشاهده فعالیت های غیر قانونی یا فساد موضوع را برای اقدامات بعدی به واحد معیارهای مسلکی معرفی نماید.²⁹⁷

2. عواید از منابع مالیاتی و غیر مالیاتی

علاوه بر عواید گمرکی، دو منبع عائداتی عمده دیگر افغانستان عواید مالیاتی و عواید غیر مالیاتی ناشی از تعرفه های اداری و عواید حاصل از تصدی های دولتی است. اداره امور مالیاتی به دلیل پیچیدگی قوانین مالیات و اعطای صلاحیت های صوابدیدی مُفرض به مسئولین امور مالیاتی، به طور ویژه ای از ناحیه ابتلاء به فساد آسیب پذیر است.²⁹⁸ شیوه به شدت پیچیده اداره امور مالیاتی اغلب منجر به میزان بالایی از مالیات گریزی می گردد.²⁹⁹ به همین منوال سنجش غیر عادلانه و خودسرانه مالیات، میزان کلی پیروی از قوانین مالیات را تضعیف نموده و باعث کاهش عواید می گردد.³⁰⁰ یکی از چالش های موجود فراراه هر دولتی همانا برقرار کردن یک توازن دقیق میان نرخ مالیات و آسانی مدیریت مالیاتی از یک سو و نیاز به عواید مالیاتی و پیروی داوطلبانه از قوانین مالیاتی از سوی دیگر است.³⁰¹

فساد در مدیریت مالیاتی عموماً به چهار شکل ذیل خود را نشان می دهد: مالیات گریزی از سوی مالیات دهندگان (مثلاً: پایین گزارش دادن دارایی ها و عواید مشمول مالیات)؛ اخاذی توسط مسئولین مالیاتی (مثلاً: رشوه ستانی یا تقاضای پول در برابر خدمات ارائه شده)؛ تبانی میان مسئولین جمع آوری مالیات و مالیات دهندگان (مثلاً: اعطای معافیت های مالیاتی غیر مُوجّه)؛ و تقلب مأمورین مالیاتی، بدون دخالت مستقیم مالیات دهندگان (مثلاً: جعل سوابق/ دستکاری در اسناد).³⁰² در صورت وجود فساد، این احتمال قویاً وجود دارد که مالیات دهنده نسبت به پرداخت مالیات به صورت داوطلبانه کم علاقه شود که این کار به نوبه خود باعث کاهش عواید دولت می شود.³⁰³ به منظور کاهش اثر این خطرات، افغانستان اصلاحات ساختاری را روی دست گرفته است و یا در حال روی دست گرفتن آنها است.

۱. اصلاح قوانین

تصویب قانون اداره امور مالیات و پیشنهاد بازبینی قانون مالیات بر عایدات را می توان دو مورد عمده اصلاحات قوانین در قوانین مالیاتی برشمرد. قانون اداره امور مالیاتی در برگزیده احکامی است که به منظور عادلانه تر و شفاف تر شدن سیستم مالیات افغانستان تدوین گردیده است.³⁰⁴ این قانون فهرست مفصلی از حقوق مالیات دهندگان را نیز در خود دارد که از جمله می می توان به حق مالیات دهنده مبنی بر دریافت معلومات پیرامون شیوه سنجش مالیات و تعیین مکلفیت های متقابل برای مأمورین مالیاتی اشاره کرد به شمول حق مکلف ساختن مامور مالیاتی به فراهم نمودن معلومات به طور کتبی در رابطه با وضعیت مالیات دهنده.³⁰⁵ مالیات

دهندگان حق دارند نسبت به تصمیم مامورین مالیات با استفاده از یک طرح بررسی چند مرحله ای به وزارت مالیه ، مورد حل منازعات مالیاتی ، و بازبینی قضائی اعتراض شان را مطرح نمایند.³⁰⁶

برخی از جنبه های طرح جدید بازبینی مالیاتی باز هم نگرانی هایی را پیرامون منصفانه بودن آن بر می انگیزد. مامورین مالیاتی دارای صلاحیت های صوابدیدی گسترده ای اند که می توانند متوسل به اقدامات تطبیقی سختگیرانه شوند. هرچند ممکن است در مراحل بعدی ثابت شود که سنجش مالیاتی شان نادرست بوده است.³⁰⁷ در آن صورت ، تنها گزینه جبرانی موجود این خواهد بود که از مأمورین مالیاتی خواهش کنند تا زمان پرداخت مالیات را تمدید کنند.³⁰⁸ در صورت عدم تمدید ، مالیات دهنده علی رغم بازبینی های مالیاتی که در حال انجام است ، بلافاصله در معرض طیف وسیعی از اقدامات تطبیقی مالیاتی قرار می گیرد. اقدامات مذکور می تواند شامل جمع آوری مالیات نپرداخته مالیات دهنده از شخص ثالثی باشد که پول مالیات دهنده در اختیار وی بوده و یا مقروض مالیات دهنده باشد ،³⁰⁹ تعلیق معاملات مالی مالیات دهنده³¹⁰ و یا مسدود نمودن تشبث (کاروبار) وی شود.³¹¹ همه این اقدامات می تواند بدون واری و تأیید مورد حل منازعات مالی و یا فیصله محکمه صورت گیرد.

این میزان از تمرکز صلاحیت در دستان مامورین مالیاتی ، نشان دهنده نوعی از آسیب پذیری در برابر فساد است که می تواند مالیه دهنده ای را که اعتراض موجه نیز داشته باشد ، در نتیجه تهدید به اقدامات تطبیقی خشونت آمیز ، به عقب نشینی از تقاضای بازبینی و انصراف از آن وا دارد. برای اجتناب از چنین احتمالی ، باید به مسئله الزامی نمودن کسب تأیید قبلی مورد حل منازعات مالیاتی و یا محکمه را پیش از به اجراء گذاشتن هر گونه تصمیم تطبیقی اجباری از قبیل ضبط وجوه مالی مالیات دهنده که در اختیار شخص ثالث است ، تعلیق حساب های مالی ، و مسدود نمودن تشبث وی ، عطف توجه نمود. در مقابل ، مالیات دهنده نیز باید این حق را داشته باشد که فوراً نسبت به ضرورت اجرای تصمیم تطبیقی اعتراض نمود و خواهان صدور حکمی برای لغو اجرای آن تا حل منازعات مالیاتی مربوطه شود. هر یک از این دو شیوه می تواند در هموار کردن اختلافات میان مالیات دهنده و مامورین مالیاتی کمک نماید.

پروسه تصویب قانون اداره امور مالیات نیز نگرانی هایی را بر انگیزخته است. تصویب این قانون در ماه نوامبر 2015 بسیاری از طرف های ذینفع را که فرصت ابراز نظر در مورد مفاد و محتوای این قانون قبل از تصویب برای شان فراهم نشده بود ، غافلگیر کرد. این عدم شفافیت در نقطه مقابل تعاملی قرار می گیرد که در مورد سایر مسوده های تقنینی به ویژه مسوده هایی که تحت هدایت و رهبری ریاست تقنین وزارت عدلیه به تصویب می رسید ، معمول بوده است. و آن عبارت از مشاورت هایی بود که قبل از تصویب هر قانونی (با طرف های ذینفع) انجام می شد. نبود شفافیت در کار ترتیب و تدوین قانون اداره امور مالیات نگرانی هایی را پیرامون عادلانه بودن این قانون برانگیخته است.

خوشبختانه دومین اصلاحات عمده در قوانین مالیاتی موجب نگرانی هایی از این دست در مورد شفاف بودن آن نگردیده است. مشاورت ها پیرامون مسوده قانون مالیات بر عایدات با نمایندگان جامعه مدنی و سایر طرف های ذینفع بسیار گسترده بوده است و تا کنون نیز ادامه دارد. در مجموع ، مسوده قانون مالیات بر عایدات نسخه پیشرفته ای از قانون مالیات بر عایدات فعلی مصوب سال 2009 است.³¹² این مسوده حاوی مشوق های مشخصی برای سرمایه گذاری است ،³¹³ و بار مالیاتی را از دوش تشبث های خصوصی متوسط و کوچک سبک تر می سازد. ولی با آنهم نگرانی هایی در مورد بعضی از احکام این قانون مانند وضع مالیات بالای سازمان های غیر انتفاعی دخیل در فعالیت های اقتصادی که به طور اتفاقی بخشی از فعالیت های خیریه شان می باشد ، وجود دارد. در مورد سایر جنبه های تحصیل مالیات ، برای اینکه سطح پیروی داوطلبانه از قوانین مالیات بلند برود ، و بازدارندگی بیشتر در برابر فساد به میان بیاید ، آخرین مراحل تسوید و تدوین ، در صورت وضع مکلفیت های مالیاتی جدید ، باید از عادلانه بودن و قابل پیشبینی بودن آن اطمینان حاصل شود.

در پی بلند بردن سطح مالیات در سال 2015، دولت توجهش را به تلاش هایی معطوف داشته است که بیشترین افراد و تشبث ها را مشمول پرداخت مالیات بسازد.³¹⁴ ریاست عواید به تلاش هایش برای ثبت و راجستر نمودن تشبث های کوچک و اعطای نمبر تشخیصیه به آنها شدت بخشیده است تا سطح پیروی از قوانین مالیاتی را بلند ببرد.³¹⁵ علاوه بر ریاست عواید همچنان سعی می کند معلومات مالیه دهندگان را با معلوماتی که در سایر نهاد های دولتی، مانند کمیسیون ملی تدارکات، در مورد ایشان ثبت گردیده است، مطابقت دهد تا موارد پایین گزارش دهی دارایی های مشمول مالیات را شناسایی کند.³¹⁶

برای حصول اطمینان از اینکه بار مالیات بر دوش مالکین تشبث ها سنگینی نکند،³¹⁷ لازم است تا توجه بیشتر به گسترش دادن عواید مالیاتی افغانستان مبذول گردد تا منابع مالیاتی بیش از پیش متنوع گردد. شمار محدود مالیات دهندگان نیز باعث سنگینی بار مالیات بر دوش آنها شده که به نوبه خود به بالا رفتن میزان فرار از مالیات می انجامد.³¹⁸ بکارگیری مالیات بر ارزش افزوده راه دیگری است برای کم کردن سنگینی بار مالیات و گسترش عواید دولت، ولی باید احتیاط لازم به کار گرفته شود تا معرفی مالیات جدید تاثیرات ناگواری بر تورم قیمت ها و قدرت خرید شهروندان افغانستان که بسیاری از ایشان همین اکنون با فقر دست و پنجه نرم می کنند، نداشته باشد.

"مالیات بر املاک وسیعاً به عنوان یکی از موثر ترین و منصفانه ترین شیوه ها برای بالا بردن عواید پنداشته می شود."³¹⁹ در سال 2009 افغانستان تعرفه های ثبت املاک را معرفی نمود که به میزان 2% الی 3% ارزش تخمینی ملک مورد نظر محاسبه می گردید.³²⁰ به منظور رشد بیشتر عواید، دولت افغانستان می تواند به تطبیق یک نظام واحد مالیات بندی بر دارایی های غیرمنقول بیندیشد. کارشناسان بر این عقیده اند این نوع مالیات بندی کارا تر بوده و در مقایسه با سایر اشکال مالیات (مانند وضع مالیات بر کالا های مصرفی و خدمات، مالیات های فردی و شرکتی) که احتمالاً روند اشتغال زایی و نوآوری را کند می کند، کمتر باعث اختلال در رشد اقتصادی می شود.³²¹

ب. اصلاحات در ساختارها

همزمان با اعمال این اصلاحات در قوانین مالیات، دولت افغانستان یک سلسله اصلاحات ساختاری را به منظور رشد بیشتر عواید روی دست گرفته است. مهمتر از همه، افغانستان تلاش ورزیده است تا ترتیب دوسیه های مالیات دهندگان را توحید نموده و روان تر سازد و کار را برای کسانی که می خواهند مالیات تحویل داده و ثبت نمایند به طور عموم کمتر نماید.³²² بنا به گزارش بانک جهانی پیرامون سروی شاخص های انجام کارو بار، افغانستان در مرتبه 163 از مجموع 190 اقتصاد از ناحیه آسان بودن پرداخت مالیات قرار گرفته است.³²³ به طور میانگین، افغانستان به 20 مورد پرداخت مالیات در سال نیاز داشت که تکمیل آن 275 ساعت را در بر گرفت و 48% از مجموع نرخ مالیات را تطبیق نمود.³²⁴ میانگین منطوقی برای جنوب آسیا به 32 مورد پرداخت مالیات نیاز داشت که تکمیل آن 284 ساعت را در بر گرفت و 41 در صد از مجموع نرخ مالیات را تطبیق نمود.³²⁵ مسوده قانون مالیات بر عایدات که فعلاً تحت غور و بررسی است، تعداد ثبت مالیات را فراتر از آنچه قانون فعلی تقاضا می کند افزایش نخواهد داد.

میزان مجموعی مالیات	زمان لازم برای تکمیل	موارد ثبت	
48%	275 ساعت	20	افغانستان
41%	284 ساعت	32	میانگین جنوب آسیا

هر چند در مقایسه افغانستان با کشورهای منطقه، افغانستان جایگاه مطلوبی از نظر آسانی مدیریت امور مالیات را دارا است، ولی تا کنون یک رشد سراسری را در میزان پیروی از قانون مالیات در خود تجربه نکرده است. در واقع از 2016 تا 2017 جایگاه افغانستان از نظر میزان پیروی مالیات دهندگان از قانون مالیات رو به کاهش بوده است.³²⁶ در سال 2016 افغانستان از جمله 190 کشور مرتبه

150 از آن خود کرده بود، به این معنا که میزان پیروی از قانون مالیات این کشور در مقایسه با 40 کشور دیگر بهتر بوده است.³²⁷ در سال 2017، مرتبه افغانستان از 150 به 163 تنزل نمود. به این معنا که میزان پیروی از قانون مالیات آن تنها از 28 کشور دیگر بهتر بوده است.³²⁸ این تنزل ممکن است واکنشی نسبت افزایش نرخ مالیات در سال 2015 باشد که منجر به افزایش میزان فرار از مالیات نسبت به سال های قبل گردیده است.³²⁹ داده های وزارت مالیه مؤید این واقعیت است که میزان تحصیل و جمع آوری مالیات از مالیات دهندگان بزرگ و کوچک، بین سال های 2015 و 2016 دچار کاهش گردیده است.³³⁰ جمع آوری و تحصیل مالیات از مالیات دهندگان بزرگ 8% و از مالیات دهندگان کوچک 5% کاهش داشته است.³³¹ ولی در عین زمان میزان تحصیل و جمع آوری مالیات از مالیات دهندگان متوسط طی عین دوره مالیاتی 16% افزایش را شاهد بوده است.³³²

اصلاحات برای بهینه نمودن پیروی داوطلبانه مالیه دهندگان عملی گردیده است. در همخوانی با بهترین شیوه های معمول، افغانستان نیز اجازه سنجش مالیات توسط شخص مالیات دهنده را می دهد، و مالیات دهندگان اجازه دارند تا مکلفیت های مالی شان را محاسبه کنند و بر اساس همان محاسبه ثبت نام نموده و مالیات شان را بپردازند.³³³ خودسنجی کمک می کند منازعات پیرامون سنجش مالیات کاهش یابد و نیز خطر سنجش های خودسرانه به حد اقل می برسد.³³⁴

افغانستان همچنین ساختاری اداره امور مالیات را به رسمیت شناخته که زمینه های فساد را محدود می سازد.³³⁵ یک گام مثبت در این راستا همانا تاسیس مرکز خدمات مراجعین در کابل برای همه مالیات دهندگان است.³³⁶ ایجاد مراکز مشابهی در پنج ولایت کلیدی کشور نیز در نظر است که به تعقیب آن چنین مراکزی در ده ولایت دیگر نیز ایجاد خواهد شد.³³⁷ این دفاتر در نظر است که وظایف دوگانه ای را انجام دهند: اول، فراهم نمودن یک منبع برای مالیات دهندگانی که نیاز به همکاری دارند؛ دوم، انسجام کنترل بالای روابط متقابل مالیات دهندگان با مامورین مالیاتی تا به این ترتیب، فرصت های زمینه ساز فساد محدود گردد. علاوه بر این، تقریباً 20 مامور ارشد مالیاتی به پُست های جدید گماشته شده اند تا بازتاب دهنده مدیریت بهتر و مهارت های تخنیکی مورد نیاز وظایف شان باشد.³³⁸

توجه نیز باید به روان سازی پروسه بدست آوری تصدیقنامه تصفیه حساب مالیاتی که یکی از اسناد مورد نیاز برای تجدید سالیانه جواز تجارت و کار می باشد، مبذول گردد، تا چنین خدماتی از طریق مراکز آسان خدمت که زیر پلان است، ارائه گردد (Section VI.A).³³⁹ "در حال حاضر ضوابط دقیق و یکسانی پیرامون پیش نیاز های لازم برای تصفیه حساب های مالیاتی وجود ندارد که این وضعیت فضای خیلی زیادی را برای صوابدید و صلاحدید مامورین مالیاتی باقی می گذارد."، که حاکی از آسیب پذیری در برابر فساد است.³⁴⁰ مسوده قانون مالیات بر عایدات فرصتی را فراهم می کند تا این کاستی مرفوع شده و پروسه بدست آوری تصدیقنامه تصفیه حساب مالیاتی روان تر و آسان تر شود.

با معرفی سیستم معیاری واحد اداره امور مالیاتی دولت (SIGTAS) در کابل و پنج ولایت (هرات، بلخ، ننگرهار، کندز و کندهار)، افغانستان برخی از تدابیر اتوماتیک سازی شده کنترل مالیات را آغاز نموده است.³⁴¹ که به تدریج به همه ولایات کشور توسعه خواهد یافت. این سیستم یک پایگاه معلوماتی واحد است که مامورین مالیاتی را کمک می کند تا بهتر وضعیت سنجش و جمع آوری مالیات را زیر نظر داشته باشند.³⁴² این ابزار کمک خواهد کرد تا مدیران امور مالیاتی معاملات مشکوک را کشف نموده و روند ارائه خدمات را زیر نظر داشته باشند.³⁴³

قانون فعلی مالیات افغانستان ثبت و پرداخت مالیات به شکل الکترونیک را در نظر نگرفته است. کارشناسان مکانیسم ثبت و پرداخت الکترونیک را به عنوان وسیله ای برای تسهیل و تسریع ثبت و پرداخت و تشویق به پیروی از قوانین مالیات، و نیز کاهش فرصت های زمینه ساز فساد که ناشی از تماس مکرر مالیات دهندگان با مامورین مالیاتی است، توصیه می نمایند.³⁴⁴ اما در افغانستان

که فعلاً خدمات مبتنی بر اینترنت فقط برای 40% از نفوس آن میسر است،³⁴⁵ قبل از اینکه بهترین شیوه معمول به طور کامل در آن تطبیق شود، ایجاد می کند تا زیر بناهای بیشتری ایجاد شود.

یک شیوه غیر مبتنی بر تکنالوجی برای رشد میزان پیروی از قوانین مالیاتی این است که مشوق هایی برای پیروی کنندگان قبل از موعد پرداخت مالیات در نظر گرفته شود. کشور مکزیکو به طور مثال شهروندانش را با دادن تخفیف مالیاتی در مقابل ثبت نمودن در اولین فرصت، آنان را تشویق نموده است تا مالیات شان را به موقع تادیه نمایند.³⁴⁶ یک برنامه مشابه می تواند افغانستان را در رشد میزان پیروی از قانون مالیات بویژه برای مالیات دهندگان متوسط و کوچک که میزان پیروی آنها بعد از افزایش مالیات در سال 2015، کاهش داشته است، کمک کند. از سوی دیگر می توان با تطبیق قاطعانه تر قوانین جزائی بالای آنانیکه عمداً از مالیات فرار می کنند، و یا دارایی های شان را کمتر گزارش می دهند، میزان پیروی از قوانین مالیات را افزایش داد.³⁴⁷

ج. عواید غیر مالیاتی

عواید غیر مالیاتی یک منبع عمده دیگر از عواید افغانستان است. عواید غیر مالیاتی عواید تناوبی است که از منابعی غیر از منابع مالیاتی به دست می آید (تعرفه هایی که در مقابل خدمات مختلف مانند صدور اسناد تشخیص هویت از قبیل پاسپورت، کارت هویت (تذکره) و همچنین عواید حاصله از تصدی های دولتی مانند تولید و توزیع آب و برق، ترانسپورت، پولیس و خدمات صحتی ارائه شده توسط دولت). جدا از عواید گمرکی، عواید غیرمالیاتی دومین بخش عمده در افزایش عایدات افغانستان در سال 2016 را تشکیل داده است. در مقایسه با سال 2015، عواید غیرمالیاتی دولت 37% افزایش داشته که تقریباً نیمی از میزان افزایش گزارش شده عایدات افغانستان در سال 2016، از برکت همین عواید غیر مالیاتی است.³⁴⁸ منبع غیر مالیاتی عمده دیگر که شامل رشد محقق شده طی سال 2016 می باشد، پرداخت دیون مَعَوَّقه، و مبالغ پرداخت شده غیر تناوبی حاصل از فروش دارایی های دولت و استرداد بعضی از وجوه مالی از وزارت های وزارت شهر سازی و مسکن، زراعت آبیاری و مالداري و د افغانستان بانک است.³⁴⁹

هرچند این عواید غیرمالیاتی و منابع غیر مکرر می توانند مهم و حیاتی باشند، چنانکه در رشد عواید در سال 2016 شاهد آن بودیم، ولی اینها منابع غیر قابل اعتماد و غیر متداوم عایداتی اند. برای تحقق خودکفایی با اتکاء به یک نظام عایداتی پایدار، دولت باید تلاش هایش را در راستای شناسایی منابع عایداتی قابل اعتماد حاصل از گمرکات و عواید ناشی از مالیات با استفاده از شیوه هایی که قبلاً مورد بحث قرار گرفت، افزایش دهد.

خلاصه توصیه برای تقویت مدیریت مالی دولتی و کنترل عواید

به دولت:

- خطرات احتمالی در مکانیسم بررسی قرارداد های سطح بالا را مد نظر بگیرید، به این معنا که مکانیسم هایی را روی دست بگیرید که اعضای بورد تدارکات ملی را از اعمال فشارهای بیرونی مصون نگه دارد و ظرفیت های تخنیکي برای بازبینی قرارداد های را بلند ببرد.
- مطمئن شوید که وظایف اعطای قرارداد و نظارت از قرارداد در یک وزارت معینه تفکیک گردد تا بیش از پیش احتمال تبانی و توسل به شیوه های آلوده به فساد کاهش یابد.
- پیشنهاد می شود تا از شیوه تهیه یادداشت تفاهم و یا سایر مکانیسم های هماهنگ سازی کار گرفته شود تا نقش ها و مسئولیت ها بین وزارت های دخیل در کنترل سرحدات و امنیت مشخص گردیده و از وقوع خلاء های احتمالی در کار کنترل سرحدات جلوگیری شود.
- هموار نمودن راه پیرامون اعتراض مالیات دهندگان در برابر تضامیم مربوط به تحصیل مالیات از سوی مأمورین مالیات و محدود ساختن صلاحیت های مأمورین مالیاتی و موقوف نمودن تضامیم تطبیقی اجباری توسط آنها به تأیید قبلی از سوی اداره امور مالیات و یا قوه قضائیه.
- در نظر گرفتن برخی مشوق ها برای پیروی به موقع از قانون مالیات و اتخاذ تضامیم تطبیقی علیه آنانیکه اطلاعات نادرست در باره دارایی های شان می دهند و یا در اجرای تعهدات مالیاتی شان تقصیر می کنند.
به جامعه بین المللی:
- تمویل کنندگان بین المللی باید نظارت جدی تری از روند مصرف مساعدت ها و اعطای قراردادهای داشته باشند، و دولت را در راستای نظارت از مصارف عامه و جلوگیری از خویش خوری در روند بررسی قرارداد های همکاری نمایند.
- گزارش های هماهنگ تر از سوی تمویل کنندگان پیرامون مساعدت های انکشافی خارج از بودجه به وزارت مالیه ارائه گردد تا در برنامه ریزی و تطبیق بهتر پلان ها و کنترل مصارف دولتی در مطابقت با طرز العمل های بودجه ملی همکاری صورت گیرد.

V. بلند بردن شفافیت و مشارکت نهادهای مدنی

"مشارکت موثر جامعه مدنی یک اصل جهانی در امر مبارزه با فساد تلقی می گردد... اهمیت مشارکت نقش آفرینان غیردولتی در ماده 13 کنوانسیون ملل متحد علیه فساد اداری (UNCAC) به رسمیت شناخته شده است که به اتخاذ تدابیری "برای تقویت مشارکت افراد و گروههای خارج از سکتور دولتی مانند جامعه مدنی، سازمان های غیر دولتی و سازمان های اجتماعی محلی در امر جلوگیری و مبارزه با فساد اداری و بالا بردن آگاهی عمومی در رابطه با وجود فساد، عوامل و میزان شدت و تهدیدات ناشی از آن" فرا می خواند.³⁵⁰

رئیس جمهور غنی بر اهمیت تعمیق و تقویت مشارکت دولت با نقش آفرینان غیردولتی در مبارزه با فساد تاکید نموده است: "تجربه ما نشان می دهد که برای داشتن شانس واقعی برای مبارزه با فساد در جامعه پسمانزعه، به مشارکت در سطح عالی و پاسخگویی جدی نیاز است که نشانگر اراده محلی و ملی برای مبارزه با فساد است. هر چه بیشتر مردم به این باور برسند که دولت در امر مبارزه با فساد جدی است، به همان پیمانانه دولت می تواند روی اطلاع دهندگان و ژورنالیسم تحقیقی در راستای از بین بردن معافیت از مجازات که در آن فساد بیشتر شکوفا می شود، حساب باز کند.³⁵¹ در دسامبر سال 2016 افغانستان اعلان نمود که عزم دارد که به طرح چند جانبه حکومت باز مشارکتی (OGP) بپیوندد که تشویق کننده شفافیت، توانمند سازی شهروندان و تقویت کننده ساختار حکومتداری است."³⁵² رئیس جمهور چهار تعهد عمده را عنوان نمود "افزایش دسترسی به معلومات پیرامون فعالیت های حکومت؛ حمایت از جامعه مدنی؛ تطبیق معیار های جهانی صداقت و راستکاری در دفاتر دولتی؛ و بهبود بخشیدن سطح استفاده از تکنولوژی های جدید برای تقویت حکومتداری"³⁵³ افغانستان منحیث عضو OGP قادر خواهد بود تا از تجارب سایر کشور های عضو OGP که در تحکیم شفافیت و ارائه خدمات عمومی موفق شده اند، بهره ببرد.

طرح‌هایی مانند OGP وقتی می‌توانند موثر باشند که شهروندان دسترسی به معلومات پیرامون فعالیت‌های دولت به شمول اداره خدمات عمومی و شیوه مصرف وجوه عمومی داشته باشند. این بخش، از گزارش ما، پیشرفت افغانستان در این زمینه حیاتی را به کاوش می‌گیرد.

۱. قانون دسترسی به اطلاعات

قانون اساسی افغانستان تایید می‌کند که دسترسی به اطلاعات برای تحقق حکومتداری خوب حیاتی است و این حق را برای همه اتباع کشور تضمین نموده که از حکومت اطلاعات به دست آورند مگر در حالاتی که دسترسی به اطلاعات حکومتی، حقوق دیگران و یا امنیت عمومی را به مخاطره اندازد.³⁵⁴ برای تطبیق این حق تسجیل شده در قانون اساسی، دولت افغانستان قانون دسترسی به اطلاعات را در نوامبر سال 2014 تصویب نمود.³⁵⁵ قانون مذکور به هر تبعه افغانستان حق در خواست اطلاعات از نهادهای دولتی در رابطه با فعالیت آن نهادها و نحوه ارائه خدمات عامه که تابع همان استثنای مربوط به حق خصوصیت افراد و امنیت ملی تصریح شده در قانون اساسی است، را تضمین نموده است.³⁵⁶ برای تسهیل این درخواست‌ها، قانون مذکور از نهاد‌های دولتی می‌خواهد تا فورمه‌های معیاری را تهیه نمایند تا شهروندان با استفاده از آن فورمه‌ها درخواست‌شان را برای کسب معلومات تقدیم کنند.³⁵⁷ علاوه بر آن قانون مذکور نهاد‌های حکومتی را مکلف ساخته است تا سال یکبار قبل از هرگونه تقاضایی اطلاعاتی را در رابطه با ساختار، بودجه، عملیات‌ها، پالیسی‌ها و پلان‌های کاری‌شان منتشر کنند.³⁵⁸ کمیسیون نظارت از دسترسی به معلومات که کمیسیون‌های فرعی ولایتی آن را کمک می‌کند، به منظور نظارت از تطبیق قانون دسترسی به اطلاعات، و ارائه آموزش‌هایی به منظور ترویج فرهنگ اطلاع‌رسانی در سطح کشور و نظارت و پاسخدهی به شکایات مربوط به درخواست‌های اطلاع‌رسانی، در نظر گرفته شده است.³⁵⁹

نویدی را که قانون دسترسی به اطلاعات با خود به ارمغان آورد تا کنون تماماً تحقق نیافته است. یک مطالعه ساحوی که در سال 2016 از سوی یوناما انجام شد، عدم آگاهی عامه مردم و دفاتر دولتی از حقوق و مکلفیت‌های‌شان تحت این قانون را برملا ساخت. دفاتر دولتی فورمه‌هایی را که مراجعین بتوانند با استفاده از آن درخواست اطلاعات کنند، در اختیار نداشتند. و نگران‌کننده‌تر این که بسیاری از دفاتر دولتی در پاسخ به درخواست‌های اطلاعات از درخواست‌کنندگان دلایل درخواست اطلاعات را مطالبه نموده و از ایشان خواسته بودند که برای گرفتن پاسخ، ایشان باید درخواستی رسمی به امضای یکی از نهاد‌های شناخته شده را با خود بیاورند. در موارد دیگری طیف وسیعی از اطلاعات به بهانه اصل محرمانگی و امنیت ملی، غیر قابل دسترسی قلمداد شده بودند. همه اینها حکایت از این دارد که موانع عمده‌ای فراراه دسترسی به اطلاعات وجود دارد که هنوز برداشته نشده است.

همزمان با فرارسیدن روز جهانی دسترسی به اطلاعات رئیس‌جمهور غنی خبر از اقدامات جدیدی داد که به خاطر بهبود بخشیدن دسترسی به اطلاعات روی دست گرفته شده است. اول، رئیس‌جمهور به همه وزارت‌ها هدایت داده است تا در اولین فرصت به دسته‌بندی اطلاعات حساس و محرم وزارت مربوطه‌شان مبادرت ورزند، تا درخواست‌های اطلاعات بعداً ارائه شدن به وزارت مربوطه با سهولت و سرعت بیشتر پردازش شود. دوم، رئیس‌جمهور به همه وزارت‌ها دستور داده تا سخنگویان‌شان هفت روز هفته در خدمت رسانه‌ها باشند و به سوالات‌شان پاسخ دهند.³⁶⁰ رئیس‌جمهور غنی مرتب تعهد نموده است تا "فیصله‌های وزارت‌خانه پیرامون بودجه‌ها، قراردادها و سایر مصارف باید رسانه‌ای شوند و به شکل فعال از طریق رسانه‌های کلاسیک و مدرن به اطلاع عموم رسانیده شوند. پذیرش ملاحظات ارائه شده توسط شهروندان باید به عنوان بخشی تفکیک‌ناپذیر از شیوه اجرای کارها در حکومت درآید.³⁶¹ تلاش‌های مشابه برای توسعه فعالیت‌های پیشگیرانه در زمینه نشر اطلاعات به عامه مردم و رسانه در دیگر کشورها موثر ثابت شده است.³⁶² در برزیل مثلاً، حکومت پیشاپیش اطلاعات راجع به بودجه را به صورت آنلاین نشر می‌کند. رسانه‌ها با استفاده از این اطلاعات سعی می‌کنند تا موارد فساد از سوی بسیاری از سیاسیون را افشاء نمایند که در بسیاری حالات منجر به استعفای‌شان از وظیفه می‌گردد.³⁶³

قانون دسترسی به اطلاعات چندین کتگوری از اطلاعات به شمول گزارش های سالیانه، پلان های کاری، بودجه ها، و قوانین مربوطه، مقررات، مقررهای طرز سلوک را مشخص نموده است، که باید قبل از نشر گردند. تحقیق ساحوی یوناما نشان داده بود که بسیاری از ارگان های دولتی به شکل دوامدار از این رهنمود پیروی نمی کند، در حالیکه بسیاری از این اطلاعات را می توان روی ویبسایت های موجود دولتی منتشر نمود و یا از طریق شبکه های اجتماعی در دسترسی مردم قرار داد.

بین سال های 2013 تا 2015، وزارت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی بیش از صد ویبسایت دولتی را توسعه داده است، تا "اطلاعات بیش از پیش در دسترس، یکدست [بدون تناقض] و قابل اعتماد باشند."³⁶⁴ به جز چند مورد استثنائی مانند مرکز تحلیل معاملات و تحلیل راپور های مالی افغانستان (FinTRACA) و اداره مستقل اراضی افغانستان، اغلب ویبسایت های دولتی افغانستان بسیار کم محتوا بوده و بسیاری از آنها دارای محتوای تاریخ گذشته می باشد.³⁶⁵ این حجم عظیم از امکانات تکنالوژیکی دست نخورده به خاطر نشر اطلاعات به شکل پیشگیرانه باید در راستای تحقق چشم انداز دولت برای مشارکت مدنی در حکومتداری باید به شکل بهینه ای مورد بهره برداری بهتر قرار گیرد. در کشوری که تخمیناً 40% از باشندگان آن به انترنت دسترسی دارند،³⁶⁶ باید توجه بیشتری به استفاده از ابزار شبکه های اجتماعی مانند فیسبوک، یوتیوب و توییتر که بنا به تایید مطالعات انجام شده به عمده ترین کانال ها برای انتقال معلومات در افغانستان مبدل شده است، معطوف گردد.³⁶⁷

کمیسون نظارت بر دسترسی به معلومات باید به موضوع نهایی نمودن مقرره پیشنهاد شده برای مشخص نمودن ابعاد قانون دسترسی به اطلاعات اهتمام به خرج دهد. از همه حیاتی تر مقرره ای است که به منظور تعریف دقیق و صریح از کتگوری های اطلاعات به شمول فیصله های قضائی، موضوعات قابل دسترسی و یا غیر قابل دسترسی برای مردم، و معرفی شیوه رسیدگی به درخواست های ارائه شده به منظور کسب اطلاعات، تدوین شده باشد.

1. واضح کردن کتگوری های اطلاعات قابل دسترسی

"در مطابقت با معیار های بین المللی، به هر درخواست اطلاعات باید به شکل مورد به مورد، رسیدگی شود، و نباید جلو دسترسی به اطلاعات به خاطر اینکه بخش خاصی از اطلاعات (مثلاً، اطلاعات محرمانه و یا رسمی) مد نظر درخواست کننده می باشد، گرفته شود."³⁶⁸ جلوگیری از دسترسی به اطلاعات باید بر مبنای فهرستی کوچک از محدودیت ها باشد که اجازه دسترسی به آنها، با مصالح بزرگتر مردم منافات داشته باشد.³⁶⁹ دامنه محدودیت های باید متناسب با نیاز یک دولت مردم سالار بوده و در تناسب با منافع مشروع در معرض خطر باشد نه فراتر از آن.³⁷⁰

زمانی که یک نهاد دولتی تصمیم به خودداری از اطلاعات می گیرد، نهاد مذکور باید با در نظر داشت سه ضابطه این خودداری شان را توجیه کند: (الف) اطلاعات از آن دسته ای باشد که شامل مصالح حمایت شده توسط قانون است؛ (ب) افشای اطلاعات مربوطه، ضرر واقعی و حقیقی را متوجه مصلحت مذکور نماید؛ (ج) ضرر به مصلحت نامبرده بزرگ تر از منفعت نهفته مردم در دسترسی به اطلاعات مورد نظر باشد.³⁷¹ خودداری از ارائه اطلاعات فقط وقتی باید صورت گیرد که این سه معیار فوق تحقق یافته باشد. "حتی در آنصورت نیز، فقط اطلاعات خیلی مشخصی که از این آزمون بیرون شده باشد، مورد منع دسترسی قرار گرفته [در لابلای متن گزارش محوسازی شود] نه اینکه کل گزارش یا سند از اطلاع عموم دریغ گردد."³⁷² محدودیت های وضع شده به دسترسی به اطلاعات توسط سایر قوانین مانند امنیت ملی باید با قانون دسترسی به اطلاعات همخوان سازی شود. یک راه برای تحقق این همخوان سازی این است که ماده جدیدی به قانون دسترسی به اطلاعات در تعدیلات بعدی آن گنجانیده شود تا تقو و ارجحیت این قانون بر سایر قوانین که با اطلاعات سرو کار دارند، مُحَرَز گردد.³⁷³

2. افزایش سطح دسترسی به فیصله های قضائی

فیصله های قضائی حیطة ای است که توجه ویژه ای را می طلبد. علی رغم احکام قانون اساسی مبنی بر حق دسترسی به اطلاعات و وجود قانونی به نام قانون دسترسی به اطلاعات، شیوه معمول در افغانستان این است که فیصله های قضائی را صیغه سِری بودن می دهد و فقط اجازه افشای آنها را به اطراف دخیل در قضیه و آنهم بعد از نهایه شدن فیصله توسط ستره محکمه می دهد.³⁷⁴ فیصله های محاکم به شمول قضاوت ها، نظریه های قضائی معمولاً برای عموم قابل دسترس نمی باشند. این پنهانکاری نگرانی های جدی ای را در رابطه با شفافیت رسیدگی های قضائی بر می انگیزد.

این کار همچنین بی اعتمادی و انتقاد مردم نسبت به قوه قضائیه را افزایش می دهد. قضیه فرخنده یکی از بسا قضایایی است که چنین اتفاقی در مورد آن افتاده است. قضیه فرخنده داستان قتل وحشیانه یک زن جوان و بی احترامی به جسد وی توسط مردم کوچه وبازار است. این قضیه علاقمندی زیادی را در میان مردم به وجود آورد، ولی هیچ یک از استدلال های قضائی پیرامون قضیه مذکور در دسترس عموم قرار نگرفت. در عوض، همزمان روز بین المللی زن، ستره محکمه فقط خلاصه فیصله هایش را با رسانه ها در میان گذاشت.³⁷⁵ رسانه ها و سایر ناظرین تصمیم از عدم دسترسی به فیصله های محاکم تحتانی و استدلال های قضائی شان و الغای بعضی از احکام توسط ستره محکمه بدون هیچ توضیحی به شدت انتقاد نمودند.³⁷⁶ بررسی فیصله های ستره محکمه نشان می دهد که این فیصله بیشتر طرف قربانیان را گرفته بود چون این فیصله به یک سلسله محکومیت های اضافی منجر شده بود که در آن احتمال صدور احکام شدید تر برای متهمین متعدّد به شمول چندین تن از افسران پولیس که در مهار این حمله تقصیر نموده بودند، وجود داشت.

توضیحی که اغلب برای سری نگهداشتن فیصله های قضائی در افغانستان ارائه می شود، این است که ماده های 117 و 120 قانون جزاء مُشعر است که هیچ چیز دیگر به جز فیصله نهایی اعلان نشود. ولی این استدلال بر یک خوانش نادرست از این ماده ها بنا یافته است که ارتباط به موضوع باریک مجازات های تکمیلی در قضایای شامل توهین و افتراء که در آن محکمه دستور به نشر فیصله می دهد تا اثر جرم بر قربانی تخفیف یابد.³⁷⁷ این کار، با حق محاکمه علنی که در ماده 128 قانون اساسی افغانستان تضمین شده است و احکام قانون که ایجاب می کند دلایل حکم باید علنی شود، همخوانی ندارد.³⁷⁸ این احکام به پیمانانه وسیعی بازتاب دهنده معیار های بین المللی مبنی بر این که حق محاکمه علنی به این خلاصه نمی شود که طرفین در محاکمه فقط حضور فیزیکی داشته باشند بلکه این شامل دسترسی به فیصله های محاکم و دلایل حکم نیز می شود.³⁷⁹ محدودیت ها باید در جاهایی اعمال شوند که نگرانی های مشروع خصوصیتی و یا مصونیتی ثابت گردد.³⁸⁰ در سایر حالات، مردم باید به فیصله های محاکم دسترسی داشته باشند تا اساسات فیصله های محاکم را بهتر بدانند. رئیس مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد اداری افغانستان استدلال های مشابهی را در یک حکم شفاهی در این اواخر تایید نموده است و درخواست دفاعیه ای را که در آن خواسته شده بود تا از دسترسی رسانه ها به فیصله های محکمه جلوگیری شود، رد نمود.³⁸¹

قوه قضائیه اندونزی در تلاش های برای گسترش شفافیت به عنوان ابزاری برای مبارزه با فساد پیشگام بوده است. بر اساس توصیه های ارائه شده توسط تیم اصلاحات قضائی، قاضی القضاة فرمانی را صادر نمود که بر مبنای آن باید همه فیصله های محاکم (به استثنای قضایای خشونت خانوادگی، تجاوز جنسی، قانون خانواده، مالیات، و اسرار تجارتي) برای مردم قابل دسترسی باشند.³⁸² قبل از این فرمان، نسخه های فیصله های محاکم اندونزی "به ندرت قابل دسترسی بودند". که معمولاً اگر قابل دسترسی هم بودند فقط حاوی خلاصه ای در باره مجازات و یا جزای تعیین شده بدون ارائه ادله قضائی بودند.³⁸³ پس از صدور این فرمان، دولت اندونزی نسخه های کامل فیصله های قضائی را به شکل آنلاین در دسترس عموم قرار داد که حاوی معلوماتی از قبیل نوع قضیه، نام قاضی رسیدگی کننده، و وکلای مدافع دخیل در قضیه می باشند.³⁸⁴ افغانستان نیز باید به اجازه دادن این حد از دسترسی به

معلومات فکر کند تا آگاهی مردم نسبت به نقش قوه قضائیه افزایش یافته و حق دسترسی هریک از شهروندان به اطلاعات تامین گردد.

3. واضح ساختن طرزالعمل ها برای ارائه درخواست

علاوه بر این فورمه های معیاری که در قانون پیشبینی شده تهیه گردیده و در دسترس آنانی که جویای دسترسی به اطلاعات هستند قرار گیرد. با توجه به میزان بالای بیسوادی در میان بعضی اقشار افغانستان، در خواست دسترسی به اطلاعات نباید منحصر به فورمه کتبی باشد، بلکه همه دفاتر دولتی باید افراد رابط [focal point] آموزش دیده ای داشته باشند تا افرادی را که جویای اطلاعات هستند، را در تکمیل انواع درخواست ها اعم از شفاهی، کتبی یا الکترونیک یاری نمایند.³⁸⁵ طرزالعمل هایی نیز باید معرفی شود تا همه درخواست های وارده ردگیری گردیده و اطمینان حاصل شود که به همه درخواست های انجام شده در میعاد زمانی پیشبینی شده در قانون مورد رسیدگی قرار می گیرد.³⁸⁶

موانع اداری از قبیل تقاضای توضیح از درخواست کننده که این اطلاعات را برای چه منظوری می خواهد، و یا تقاضای آوردن امر کتبی از مقامات بالا قبل از رسیدگی به درخواست اطلاعات، باید از سر راه برداشته شود.³⁸⁷ در صورت "توسل مقامات دولتی به تهدید و ارباب برای دورنگهداشتن مردم عادی از سهم گیری در پروسه نظارت و کار سیاسی"،³⁸⁸ تلاش ها برای ترویج شفافیت بی نتیجه خواهد بود. آنچنانکه قانون افغانستان ایجاب می کند، باید یک مکانیسم موثر برای حل اختلافات ایجاد شود تا به بدرفتاری هایی از این دست و نیز به شکایات پیرامون تاخیر در پاسخدهی، خودداری از ارائه اطلاعات و ارائه پاسخ های ناقص، رسیدگی نماید. مقامات رسمی ایکه به اجرای مکلفیت های شان تحت قانون دسترسی به اطلاعات کوتاهی می نمایند، و یا سعی می کنند با از بین بردن و یا دستکاری در اسناد، مانع تحقق اهداف قانون شوند باید مجازات شوند.³⁸⁹

کشور هند یک قانون دسترسی به اطلاعات خیلی پیشرفته دارد که می تواند الگویی برای بسیاری از توصیه هایی که در این گزارش آمده است، قرار گیرد.³⁹⁰ گزارش های واصله از اعمال خشونت و تهدید علیه استفاده کنندگان از قانون دسترسی به اطلاعات به ویژه علیه کسانی که از حق شان مبنی بر دسترسی به اطلاعات مربوط به فساد در چهار کتگوری ذیل (زمین و منابع طبیعی، برنامه های انکشافی و رفاهی، موضوعات مربوط به مسائل اداری، و ارائه خدمات عامه) استفاده می کنند، مایه نگرانی است.³⁹¹ تقریباً یک سوم از اقدامات انتقامجویانه علیه تلاش ها برای افشای "فساد در فروش غیر قانونی زمین به منظور استخراج معادن و طرح های غیرقانونی ساختمانی" صورت گرفته است.³⁹² این امر مناقشاتی را مبنی بر نیاز به ایجاد شیوه جدیدی از حمایت در نظر گرفته شده برای اطلاع دهندگان برانگیخته است که باید شامل حال آنانی نیز شود که حق شان را مبنی بر دسترسی به اطلاعات استعمال می نمایند.³⁹³ با توجه به حساسیت های موجود در عین قضایا در افغانستان، باید توجه جدی در راستای تامین حمایت برای کسانی که از حق قانونی شان به دسترسی به اطلاعات استفاده می کنند، در برابر اقدامات انتقامجویانه از سوی مقامات دخیل در تخطی، در مسوده قانون اطلاع دهندگان به عمل آید.

در نهایت، باید به خاطر داشت که گسترش دسترسی به اطلاعات زمانی می تواند یک ابزار موثر برای مبارزه با فساد شود، که اطلاعات ارائه شده در قالبی کاربرپسند و قابل درک ارائه گردد.³⁹⁴ اگر مردم نتوانند اطلاعات منتشر شده را به خوبی درک کنند، در آنصورت می توان گفت کاری برای رشد مشارکت مدنی انجام نشده است. نشست های مطبوعاتی منظم و دسترسی به سخنگویان وزارتخانه ها و تعیین افراد رابط در هریک از این وزارت ها، همه تدابیری عملی هستند برای حصول اطمینان از این که اطلاعات به شکل قابل فهم و قابل کاربردی ارائه گردیده است.

ب. مکانیزم های تفتیش داخلی

در رابطه با کارایی و موثریت هزینه های عامه و مدیریت خدمات عامه، مشارکت مدنی یک وسیله نهایت مفید فراراه مبارزه با فساد است.³⁹⁵ دسترسی مفتشان داخلی به سوابق نهاد های حکومتی و صلاحیت پخش نتایج یافته های شان در تضمین این امر که مردم و جامعه مدنی به اطلاعات مفصل در مورد هزینه های وجهی عامه و عملکرد نهاد های حکومت دسترسی دارند، نقش کلیدی را بازی می کنند.³⁹⁶

افغانستان، سه مکانیزم مختلف برای تفتیش و کنترل منابع مالی عامه دارد. دو مکانیزم؛ که واحد های تفتیش و کنترل در سطح وزارتخانه ها می باشند، داخلی محسوب می شوند.³⁹⁷ مکانیزم سوم که عبارت از اداره عالی تفتیش است، به طور مستقل فعالیت دارد.³⁹⁸ این سه مکانیزم متمم یکدیگر است که بر ضد سوء استفاده از منابع مالی عامه محافظت موثر را مهیا می سازد.³⁹⁹

هر وزارت دارای واحد تفتیش داخلی است که هدف آن گزارشدهی مستقیم به وزیر مسوول و کمیته های انفرادی تفتیش وزارت می باشد.⁴⁰⁰ وظیفه اصلی این واحد ها تامین مطابقت با قواعد و طرز العمل های داخلی وزارت بر خرچ منابع مالی عامه در جریان سال ملی است.⁴⁰¹

در گذشته، این واحد های تفتیش داخلی در سطح وزارتخانه ها توسط ریاست تفتیش داخلی وزارت مالیه تعیین و باید به اداره مذکور گزارش می داد که به وزارت مالیه این امکان را میداد تا کنترل بر تمامی نهاد های حکومت را تعمیم کند.⁴⁰² در سال 2012 شورای ملی توسط یک تعدیل این صلاحیت را برداشت و ریاست تفتیش داخلی وزارت مالیه را صرفاً به تفتیش داخلی وزارت مالیه محدود ساخت.⁴⁰³ این تعدیل سبب تضعیف نظام تفتیش داخلی افغانستان گردید زیرا این تعدیل در شیوه های معیاری تفتیش بر تمامی نهاد های حکومت، یک ناهمگونی را معرفی کرد و کار بررسی ظرفیت های بیش از حد متفاوت واحد های تفتیش داخلی وزارتخانه ها، که شماری از این واحد ها بطور قابل ملاحظه ای ضعیف مشاهده گردیده بود، را به ناکامی مواجه ساخت.⁴⁰⁴ این آسیب پذیری بالقوه در مقابل فساد باید با احیای دوباره نظارت و کنترل وزارت مالیه بر تفتیش داخلی تمامی نهاد های حکومت، از میان برداشته شود.⁴⁰⁵

مکانیزم دیگری کنترل منابع مالی عامه، تعیین مفتشین ریاست خزاین وزارت مالیه در وزارتخانه ها میباشد.⁴⁰⁶ بر خلاف مفتشین داخلی، کنترل کننده گان تنها تمرکز به هزینه ها می نمایند و نه تطابق با پالیسیها و طرز العملهای گسترده دولت. این مفتشین مسؤلیت دارند تا اطمینان حاصل کنند که مصارف که توسط وزارتخانه صورت گرفته موجه است و با اسناد و مدارک مناسب پشتیبانی شده است.⁴⁰⁷ بدون امضای تأییدی مفتش بر روی هر صورت حساب، هیچگونه تادیه ای به سطح وزارت صورت نگیرد.⁴⁰⁸

مکانیزم سومی کنترل منابع مالی عامه بیرونی می باشد. اداره عالی تفتیش موظف است تا تفتیش سالانه نهاد های حکومتی را تهیه نموده تا هزینه مناسب منابع مالی عامه تامین و جلو سوء استفاده گرفته شود.⁴⁰⁹ اداره عالی تفتیش گزارش های واحد های تفتیش وزارتخانه ها را بررسی نموده و در صورت نیاز صلاحیت دارد تا بمنظور تحقیق در مورد بی نظمی های مالی و فساد، معلومات بیشتر را مطالبه کند.⁴¹⁰ مزید بر آن، اداره مذکور موثریت کنترل کنونی بر عواید و مخارج حکومت را بررسی نموده تا از تقلب جلوگیری شده و مانع مصارف اضافی شوند. این اداره، گزارش های منظمی در مورد استفاده بودجه انکشافی حکومت نیز تهیه می نماید.⁴¹¹ بر خلاف تفتیش داخلی که توسط وزارت مالیه و واحد های تفتیش داخلی وزارتخانه ها صورت می گیرد، راپور تهیه شده توسط اداره عالی تفتیش که فقط سال یک مرتبه صورت می گیرد، مسابلی چون مطابقت با پالیسی های داخلی و یا طرز العمل ها را مورد بررسی قرار نمی دهد.⁴¹²

از زمان تاسیس در سال 2003، اداره عالی تفتیش موارد متعدد مشکوک را کشف نموده، بیش از 200 قضیه را به هدف تحقیقات و تعقیب عدلی به دفتر لوی خارنوالی راجع نموده است.⁴¹³ اما فقط چند قضیه انگشت شمار (10-12) قضیه تعقیب⁴¹⁴ گردیده که این امر تقاضای ایجاد مکانیزم های قویتر پیگیری را می نماید تا قضیه های مشکوک فساد که از جانب اداره عالی تفتیش به دفتر لوی خارنوالی راجع شده به گونه درست ثبت گردد و توسط دفتر لوی خارنوالی تعقیب شود - روی این مسله در بخش هفتم - ه. بیشتر بحث صورت گرفته است.

علاوه بر این، برای شفافیت بیشتر در استفاده حکومت از بودجه انکشافی، گزارش های اداره عالی تفتیش باید در دسترس مردم قرار گیرد. این گزارش ها توسط صندوق امانتی بازسازی افغانستان تحت مدیریت بانک جهانی و توسط مساعدت دونران حمایت میگردد.⁴¹⁵ این گزارش های حاوی ارزیابی های مفیدی در مورد پیشرفت حکومت در بدست آوردن توسعه ملی و رشد هستند.⁴¹⁶ دسترسی مردم به این گزارش ها روند سیاسی را تسریع بخشیده و بطور بالقوه بر کردار های فاسد روشنی می اندازد.

سایر پیشنهادات اداره عالی تفتیش برای بهبود عمومی موثریت و شفافیت روندها در پلان انکشافی پنج ساله⁴¹⁷ این اداره و همچنان در مشاهده مندرج گزارش کمیته نظارت و ارزیابی نیز شامل گردیده است.⁴¹⁸ یکی از مهمترین این پیشنهادات برای اداره عالی تفتیش نبود هرگونه میکانیزم برای حصول اطمینان از عملی نمودن پیشنهادات این اداره توسط نهاد های حکومتی است. برای یقینی ساختن این امر که پیشنهادات این اداره که هدف آن بهبود مدیریت هزینه های عامه و جلوگیری از سوء استفاده از منابع مالی عامه می باشد، از نظر انداخته نشوند نیاز است تا یک نوع تعزیرات اداری و یا اجبار اعمال شود.

خلاصه پیشنهادات برای بالابردن شفافیت و مشارکت مدنی:

برای حکومت:

- کمیسیون نظارت بر دسترسی به معلومات باید کتگوری های اطلاعات احتمالی که تحت قانون دسترسی به اطلاعات وجود دارند، را باید چنان تصریح نماید که افشاگری را ترویج داده و از کاربرد بیش از حد استثناء از افشاگری جلوگیری کند.
- کتگوری های اطلاعات که موضوع افشای از قبل فعال اند باید شامل موضوعاتی باشند که حامل علاقه مندی قابل توجه مردم اند از جمله تضامیم قضایی و بودجه حکومت و طرح های کاری که در قوانین افغانستان پیشبینی می نماید.
- فورم های درخواست معیاری باید تهیه گردیده و در هر دفتر دولتی باید افراد رابط تعیین گردد تا در تسهیل درخواست های دسترسی به اطلاعات کمک نمایند.
- موانع تصنعی فراراه دسترسی به اطلاعات، مانند تقاضای وضاحت که چرا درخواست اطلاعات ارایه گردیده، باید برداشته شود و مقاماتی که بدون مجوز، دسترسی به اطلاعات را محدود میسازند باید با مجازات انطباطی روبرو شوند.
- در نظر گرفتن احیای دوباره صلاحیت نظارت و کنترل ریاست تفتیش داخلی وزارت مالیه بر واحد های تفتیش داخلی در سطح وزارتخانه ها تا از نفوذ بیجا جلوگیری به عمل آید.
- به دسترس گذاشتن عامه گزارش های اداره عالی تفتیش را در نظر بگیرید و به هدف بهبود مدیریت مالی عامه، چنان میکانیزمی را طرح نمایید تا بتواند از تطبیق سفارشات ایشان برای بهبود مدیریت مالی عامه اطمینان دهد.

برای جامعه بین المللی:

- جامعه بین المللی باید در ایجاد مشارکت موثر با دیگر اعضای سازمان مشارکت حاکمیت باز با افغانستان کمک نموده تا دروس آموخته شده و بهترین کارکرد ها برای بهبود عملی ساختن قانون دسترسی به اطلاعات و سایر ابتکارات کلیدی شفافیت شریک ساخته شود.

VI. تنظیم خدمات عامه و محافظت از منابع عامه

رئیس جمهور غنی مشاهده نمود که "فساد، در هسته خود، ناکامی افراد و نهادها در پاسخگویی است که مقامات را اجازه می دهد تا منابع عامه را از استفاده اصلی آن، یعنی از استفاده برای مردم افغانستان، به سوی دیگر سوق دهند.⁴¹⁹ جنگ چند دهه اخیر کنترل کنونی نهادها را ضعیف ساخته و در نتیجه فساد اداری، یک مقدار زیاد از منابع ارزشمند افغانستان را به تاراج برده که در صورت دیگر می توانست سطح مخرب فقر در افغانستان را کاهش دهد.⁴²⁰ این وضعیت، با ایجاد رژیم های پیچیده و چند لایه اداری که کارایی را کاهش و فرصت های تازه فساد را به وجود آورده تا منابع عامه را منحرف سازد، وخیم تر گردیده است.⁴²¹ اثر مشترک این نه تنها تلاش های مبارزه با فساد بلکه توسعه و رشد اقتصاد ملی را نیز متضرر ساخته است. به دلیل قوانین و پالیسی های متغیر حکومت، که به شیوه دلخواه عملی می گردد، و به دلیل اینکه خدمات حکومتی مانند مجوز تجارت و واردات بعد از مراحل سنگین اداری از طریق اتاق های تجارت بدست می آید، و در هر مرحله، عارض مجبور ساخته می شود تا از شیوه های ناروا چون رشوه کار بگیرد، تاجران و سرمایه گزاران از فعالیت در کشور متردد اند.⁴²²

به خاطر ارتقاع سطح حسابداری نهادی و ترغیب رشد تجارت، افغانستان به یک سلسله اصلاحات اداری متعهد گردیده که هدف آن ساده و موثر ساختن مراحل اداری و سخت نمودن کنترل بر راجستر نمودن زمین و سو استفاده از منابع حیاتی عامه است.⁴²³ در پی این کنترل و مراحل اداری، نیاز بیشتر برای کنترل بر اعمال اختیار نظارتی به شمول شفافیت در رسیدن به فیصله ها و تجدید نظر قضایی بر تصمیم اداری احساس می گردد. این بخش، پیشرفت افغانستان در هر یکی از این عرصه ها را بررسی می کند.

أ. تنظیم امور اداری

نهاد خودکفایی از طریق چهارچوب پاسخگویی متقابل حکومت را متعهد نموده که یک نقشه راه برای ساده سازی "تجارت که محتوای آن ثبت نمودن تجارت، جوازهای ساختمانی، راجستر نمودن و تادیه مالیه، دسترسی به برق و داوری در منازعات زمین را تهیه نماید".⁴²⁴ در 13 ماه مارچ سال 2016 شورای عالی اقتصادی افغانستان شورای وزیران ابتکار⁴²⁵ "آسان خدمت" را تصویب نمود. هدف از این ابتکار، فراهم ساختن یک مرکز واحد برای خدمات مختلف دولتی (چون صدور پاسپورت، گواهینامه تولد، جواز کار و لایسنس های تجارتي) با در نظر داشت افزایش موثریت، کاهش فساد و بالا بردن کیفیت خدمات است.⁴²⁶ سکتور خصوصی نیز تشویق خواهد گردید تا خدمات کمکی همچون موجودیت مخابرات، انترنت، بانکداری، بیمه، صحت و خدمات قانونی را در مراکز آسان خدمت مهیا سازند.⁴²⁷

بر اساس یک تفاهنامه، حکومت آذربایجان توافق نموده است تا پشتیبانی فنی برای عملی ساختن این طرح برای افغانستان و همچنان دسترسی به مراکز تربیوی اش برای پرسونل آسان خدمت را مهیا سازد.⁴²⁸ آموزش، بالا بردن ظرفیت و تجربه پرسونل این مراکز، در موفقیت این طرح نقش مرکزی دارد.⁴²⁹ برنامه های تربیوی به عرضه خدمت، شفافیت و مبارزه با فساد تاکید خواهند ورزید.⁴³⁰ به خاطر تقویت این برنامه های تربیوی و به هدف پاسخ به شکایات شهریان، این مراکز، دارای مرکز تماس خواهد بود.⁴³¹ این مراکز تماس گامی دیگر به جانب شفافیت بیشتر در عرضه خدمات عامه محسوب می شود.

در ماه اگست سال 2016 برای نخستین دفتر اداری آسان خدمت در کابل، زمین اختصاص گردید.⁴³² چهار شعبه دیگر برای شهر کابل مدنظر گرفته شده که بعد از آن این مراکز در شش منطقه دیگر نیز ایجاد خواهد گردید.⁴³³ در مرحله اخیر عملی ساختن، مراکز اضافی به سطح ولایت نیز در نظر گرفته شده است.⁴³⁴

با وجود آنکه امیدواری برای موفقیت مراکز آسان خدمت وجود دارد، باید دقت به عمل آید تا فعالیت های ادارات دیگر که در این مراکز وجود دارند، تکرار نگردد. اقدامات پیشگیرانه به منظور اطمینان که این مراکز به مراکز فساد مبدل نگردد، نیز لازم است.⁴³⁵ بر علاوه اقدامات پیشگیرانه که قبلاً (در بخش سوم در فوق) روی آن بحث صورت گرفت، این مراکز باید با سیستم ردیابی سند مجهز باشند تا بتواند درخواست ها را وارد کند و در مورد روند آن معلومات را ذخیره نماید. این سیستم باید بتواند تبادل اطلاعات و اسناد مهم میان ادارات مختلف وزارتخانه های ذیربط در سرتاسر کشور را تامین نماید. بر علاوه به خاطر کاهش فرصت های رشوه ستانی، جدول فیس تمام خدمات به شمول سرویس عاجل، باید در دسترس مردم قرار داده شده و در تمام مراکز نصب گردد. همچنان جدول زمانی استاندارد و فورم های درخواست اطلاعات نیز باید تهیه و در دسترس مردم قرار گیرد. در آخر، به هدف تامین پاسخگویی، اطلاع فیصله ها به شمول دلایل رد درخواست باید در چوکات زمانی معین همراه با معلومات پیرامون راه های موجود دیگر برای تجدید نظر اداری و قضایی فراهم ساخته شود. (بخش ششم - د - در ذیل را ملاحظه کنید).

علاوئاً، در حالیکه حکومت در راستای تحقق طرح ساده سازی تجارت به پیش میرود، مشارکت گسترده با جامعه بازرگانی و اتاق های تجارت و صنایع افغانستان مدنظر گرفته شود. حکومت بوسنیا و هرزگووینا، جامعه بازرگانی را در بخش شناسایی موانع فراراه توسعه تجارت فعال نمود. این ابتکار سبب 50 اصلاحات در بخش از بین بردن اقدامات بی اندازه اداری طی 150 روز گردید که در نتیجه فضای سرمایه گذاری⁴³⁶ را بهبود بخشیده و همزمان با آن باعث کاهش آسیب پذیری در برابر فساد در طرح مقرراتی گردید.

ب. اصلاحات ارضی

پیشرفت مشابه در تلاش های افغانستان برای تقویت کنترل بر ثبت و انتقال زمین دیده شده است. اگرچه جامعه سنتی افغانستان و قانون اسلامی حفاظت قوی حقوق ملکیت را تامین میکند، اما عمل غصب زمین، این حقوق را به یک منبع اختلاف، بی اعتمادی و محرومیت مبدل ساخته است. در نتیجه غصب زمین، سکتور خصوصی از دسترسی به ملکیت برای سرمایه گذاری محروم گردیده و در عین حال طبقه غریب جامعه به سرپناه های غیر مصون و غیر معیاری رانده شده است.⁴³⁷ اداره مستقل اراضی افغانستان موظف است تا حقوق ملکیت را واگذار و با غصب زمین مبارزه نماید.

اداره مستقل اراضی افغانستان، در مقاله استراتژی پنج ساله اش (از 2014 تا 2018) و در پلان استراتژیک پنج ساله اش (از 2015 تا 2019)، طرح های مبارزه با غصب زمین توسط حمایت و تقویت قوانین موجود، ایجاد روش برای استرداد زمین های غصب شده و آغاز برنامه نقشه کشی و ثبت زمین های حکومتی را مشخص نمود.⁴³⁸ در برآوردن هر یکی از این تعهدات پیشرفت های نیز بدست آمده است.

اداره مستقل اراضی افغانستان، نامهای 15000 فرد مظنون به غصب زمین را شناسایی و شامل لیست نموده و به ادارات ذیربط عدلی سپرده است.⁴³⁹ با ثبت 1.2 میلیون جریب زمین حکومتی، اراضی، زمین های غیر راجستر شده که در برابر غصب آسیب پذیر بودند خطر غصب آنرا کاهش داده است.⁴⁴⁰ اراضی، در بازبینی تعریف مجازات جرم غصب زمین در قانون جزا کمک نموده است و این امر را یقینی ساخته است که قانون جدید تنظیم امور زمینداری (که طی فرمان تقنینی در اوایل ماه مارچ 2017 نافذ شد و جایگزین قانون تنظیم امور زمینداری سال ۲۰۰۸ خواهد شد نیز حاوی احکام جنایی مشابهی خواهد بود که غصب زمین را ممنوع قرار دهد. بر علاوه، اراضی، پالیسی استرداد زمین که چطور قربانیان غصب زمین می توانند جبران خساره زمین شان را دوباره بدست آورند را چاپ نموده و در حال تهیه روش عملی برای تحقق این پالیسی در سرتاسر کشور است.⁴⁴¹

برای جلوگیری از اعمال فساد، چون رشوه خوری، وثیقه های تقلبی زمین و ارباب که غصب زمین را تسهیل نموده، اراضی بخش خدمات مشتری را در دفتر مرکزی خود ایجاد و در حال ایجاد بخش های مشابه در سطح ولایات است.⁴⁴² در نتیجه ارائه خدمات این بخش ها که برای دسترسی مردم به چنین خدمات اختصاص یافته است فرصت های فساد نیز کاهش می یابد.

چنان به نظر می آید که تلاش های گسترده افغانستان در مبارزه با غصب زمین و پخش اعلامیه های عامه که عمل غصب را تقبیح می کند، موجب تخلیه زمین های مغصوبه توسط بعضی از غاصبین شده و آنان را مجبور نموده تا خواهان اجاره از حکومت گردد تا استفاده از زمین را قانونی گردانند. در نتیجه، اراضی در بدست آوردن 400000 جریب زمین مغصوبه موفق گردیده که اکنون می توان از آن برای رفاه عامه کار گرفت.⁴⁴³ به خاطر تشویق آگاهی عامه و شرکت مردم در مبارزه علیه غصب زمین، اداره اراضی پلان دارد تا یک نمبر تلفون "هات لاین" را برای مردم و تجار ایجاد نماید تا بتوانند فعالیت های حاوی ظن غصب زمین را به گونه محفوظ گزارش دهند.⁴⁴⁴ این تلفون هات لاین باید توسط یک میکانیزمی حمایت گردد که به واسطه آن اراضی بتواند ادعای معتبر غصب زمین را به لوی څارنوالی راجع و در این مورد تحقیقات و تعقیب عدلی صورت گیرد.

تحت شرایط کنونی، یک مانع فراراه تامین پاسخگویی در رابطه با غصب زمین، عدم تطبیق موثر احکام برای احیای مالکیت زمین است. در نتیجه و بنا بر گزارش های رسیده، غاصبین زمین که محکوم گردیده، احکام محکمه را نادیده گرفته و از تخلیه زمین امتناع میورزند. برای تامین اجرای احکام، مقامات قضایی ذیربط و نافذ کنندگان، روی ایجاد یک واحد مختص تنفیذ احکام محکمه غور کنند. این واحد، مطابق با احکام محکمه، تخلیه زمین را از غاصبین تامین نموده تا زمین مغصوبه به صاحبان قانونی آن بازگردانده شود. ساده سازی روند تعمیم احکام محکمه نیز باید ملاحظه گردد تا هماهنگی موثر و کارا میان تمام جوانب تعمیم کننده احکام تامین گردد.

اداره اراضی در بخش ساده سازی روند اداری اجاره زمین توسط سرمایه گذاران خصوصی نیز پیشرفت نموده و این روند را از 52 مرحله به 9 مرحله کاهش داده است. در نتیجه این روند ساده، فرصت تقاضای رشوه و فیس های غیر اعلام شده توسط مقامات به طور قابل ملاحظه ای کاهش یافته است. بر علاوه آن، زمان تخمین شده برای طی مراحل اجاره، از شش تا دوازده ماه به صرف چهار تا هشت هفته کاهش یافته است. این روند اداری ساده عواید از مدرک اجاره زمین را که قبلاً 140000 دالر امریکایی بود، به 3.4 میلیون دالر افزایش داده است.⁴⁴⁵

اداره اراضی، به خاطر حفظ صداقت مامورین خود، یک طرح استراتژی پنج ساله در مورد مبارزه با فساد را ترتیب می دهد. این استراتژی متعدده به ایجاد یک مرامنامه برای مامورین اداره اراضی و دارای تدابیر انضباطی برای مجازات اعمال فساد است که خواهان اعلام دارایی توسط مامورین می باشد.⁴⁴⁶ برای ترویج بیشتر آگاهی پیرامون تلاش های این اداره در مقابل فساد اداری، این پالیسی ها و روش ها باید روی وب سایت و در دفاتر اداره اراضی نیز در دسترس قرار داده شود. آگاهی عامه بیشتر می تواند در تامین عملکرد موثر ابتکارات اراضی چون تلفون هات لاین و دفاتر خدمات مشتری، کمک نماید.

ج. اصلاحات در سکتور معادن

افغانستان در بخش منابع طبیعی خیلی غنی است اما بسیاری از این دارایی ها از راه فساد اداری و کنترل ضعیف استخراج مجاز و غیر مجاز معادن ، از خزانه عامه تاراج شده است. دیگر کشور های غنی از منابع طبیعی "مصیبت منابع" مشابهی را تجربه کرده اند و راه های را برای جلوگیری از آن و یا بهتر کردن اثرات منفی آن بر رشد اقتصادی ، پاسخگویی مالی و امنیت تلاش نموده اند.⁴⁴⁷ رئیس جمهور غنی از این تهدید آگاهی داشت: "افغانستان در حال بروز علایم اولیه مصیبت منابع است ؛ سندرومی که به واسطه آن منابع طبیعی غنی که می توانست یک کشور غریب را به یک کشور متمدول تبدیل کند ، اما برعکس به ساحه فساد تبدیل می شود و این دارایی طبیعی به جیب یک تعداد از طبقه نخبه کوچک می ریزد. بدترین تصویر این عمل در بخش معادن است ، که صدور مجوز و تدارکات آلوده با فساد شیوه های درنده خو و مخرب را در بخش استخراج معادن به جا می گذارد."⁴⁴⁸

1. استخراج قانونی معادن

بر اساس یک مطالعه ، فساد و سوء مدیریت در سکتور استخراج مجاز معادن افغانستان ، به خساره سالانه 100 میلیون دالر امریکایی منتج می گردد.⁴⁴⁹ در حالیکه ارایه ارقام دقیق خیلی مشکل است ، مبصرین متفق اند که فساد و مدیریت غیر موثر در سکتور استخراج مجاز معادن ، حکومت را از یک بخش بزرگ عواید عامه محروم ساخته است.⁴⁵⁰

قانون معادن که در سال 2014 دوباره اصلاح گردید شامل ممنوعیت های جدید ضد فساد است. این قانون مانع اعطای مجوز معادن به مقامات حکومتی گردیده و دادن "پول و دیگر تادیه های بخششی مستقیم و یا غیر مستقیم توسط عارض به مقامات دولتی و به کدام جانب دیگر به هدف وادار نمودن وی به اعطای مجوز ، اختیار و یا قرارداد را منع می کند."⁴⁵¹ ممنوعیت های مشابه به این در مقررات دیگر وجود دارد که بر اعطای قرارداد های حقوق معادن طی مراحل آزاد و شفاف تاکید می ورزد.⁴⁵²

"تهدید اصلی به معادن افغانستان که میتواند رشد اقتصادی را تقویت بخشد، فساد و منازعه است نه شفافیت و یا مشاورت مجتمع. حکومت افغانستان باید با استفاده از این فرصت برای سکتور معادن با کیفیت جهانی، حکومتداری به کیفیت جهانی را ایجاد نماید." استیفن کارتر، کمپاین افغانستان

بر اساس قانون معادن ، وزیر معادن و پترولیم موظف است تا قرارداد ها را منظور نماید. در نتیجه تغییرات در روند تهیه و تدارک (بخش چهار ج در بالا ملاحظه شود) ، این اختیار به شورای عالی اقتصادی و کمیسیون تدارکات ملی سپرده شده است.⁴⁵³ این روند جدید سبب تاخیر منظوری قرارداد های بزرگ معادن و منتج به شکایات عارضین گردیده است.⁴⁵⁴ مزید بر آن ، کمیسیون تدارکات ملی که فاقد تجربه تخنیکی در بخش معادن است بررسی واقعی قرارداد ها را مشکل می سازد.⁴⁵⁵ افزایش در فعالیت های خلاف قانون ویا غیر مجوز معادن ، یکی از نتایج این گونه تاخیرها در بررسی قرارداد های معادن است.⁴⁵⁶

حتی در روند مقرراتی رسمی ، خویشخوری ، سوء استفاده از قدرت و منافع غیر مشخص ، نظام بررسی کنونی قرارداد ها را گمراه می سازد.⁴⁵⁷ افراد با نفوذ ، از جمله وزراء و اعضای پارلمان ، فشار می آورند تا روند بررسی و منظوری قراردادها چنانچه در قانون پیشبینی شده است ، را کنار بگذارند.⁴⁵⁸ این فشار های خارجی شفافیت و کنترل نهادهای دولتی را تحت تاثیر قرار داده و زمینه ای فساد را فراهم می سازند.

تا اکنون ، تلاش های افغانستان برای آوردن شفافیت در سکتور معادن در مدار حصول عضویت سازمان جهانی ابتکار شفافیت صنایع استخراجی می چرخد.⁴⁵⁹ این سازمان در سال 2002 به حیث یک ائتلاف عاملان حکومتی ، شرکت های استخراجی ، گروه های جامعه مدنی ، سرمایه گذاران سکتور انرژی ، و سازمان های بین المللی ایجاد گردیده است. این سازمان از شرکت ها می خواهد تا اعلام نمایند که چه قدر پول تادیه می نمایند و از حکومت ها می خواهد که عواید بدست آمده از مدرک استخراج و صادرات منابع طبیعی را اعلام نمایند. کشورهای عضو این سازمان تعهد می ورزند که ظوابط افشای قرارداد و شفافیت عواید را دنبال و نافذ نمایند و

از طریق اجابت، درجه اعتبار را کسب کنند.⁴⁶⁰ بخشی از روند اعتبارسنجی از کشورهای عضو می‌خواهد که تا 1 جنوری سال 2020 اطلاعات مالکیت انتفاعی (چون هویت، سطح مالکیت و جزئیات در مورد چگونگی و کنترل مالکیت) را آشکار نمایند.⁴⁶¹

آخرین راپور هماهنگ افغانستان در ماه فبروری 2016 تکمیل گردید.⁴⁶² این گزارش پیشرفت‌های قابل توجه حکومت از جمله طرح شامل نمودن گزارش‌ها در مورد فعالیت‌های کوچک معادن، را آشکار ساخت.⁴⁶³ راپور نگرانی‌ها در مورد روندهای حسابداری کنونی، ثبت اطلاعات و فقدان ظرفیت در وزارتخانه‌های مسؤول را برجسته ساخته است. به گونه مثال، اختلاف در تادیه شرکت‌ها و رسید پول از جانب حکومت در صنایع استخراجی مشاهده شده است. این تفاوت، تنها در سال 2012، 22 میلیون افغانی بود.⁴⁶⁴ چنین تفاوت‌ها، بر اعتبار اطلاعات وزارت معادن و پترولیم و وزارت مالیه را نهاد ابتکار شفافیت صنایع استخراجی زیر سوال برده است.⁴⁶⁵ به خاطر حل این اختلافات و تأمین اطلاعات دقیق که تصدیق نهاد شفافیت منابع استخراجی را تقویت بخشد، بهبود جمع‌آوری و مدیریت اطلاعات، خصوصاً در رابطه به سوال‌های بنیادی در مورد ارزش منابع و قرارداد‌های معادن افغانستان باید مورد ملاحظه قرار گیرد.

علاوه بر این، اطلاعات در مورد عواید حکومت و تأدیات شرکت‌ها، چنانچه از جانب این نهاد‌ها ضروری پنداشته می‌شود، همواره آشکار نگردیده که در نتیجه فعالیت‌های بیشتر پروژه‌های استخراج معادن با اندک و یا هیچ شفافیت صورت می‌گیرد.⁴⁶⁶ وزارت معادن و پترولیم منبع اطلاعات یا دیتابیس که شامل معلومات ذیربط راجع به جنس که استخراج می‌گردد، نام قراردادی، مبلغ حق الامتیاز و ساحه استخراج را معرفی نموده است.⁴⁶⁷ این وزارت همچنان 488 قرارداد‌های استخراج معادن کوچک که بین سالهای 1970 و 2016 به پایان رسانیده شده را نیز منتشر ساخته است.⁴⁶⁸ اما، سایر قراردادها منتشر نشده و یا صرفاً با تاخیر بسیار نشرگردیده است. به طور مثال، قرارداد مس عینک؛ دومین بزرگترین ذخیره مس در جهان، که در ماه می سال 2008 به یک کنسورسیوم چینیایی اعطا گردیده بود، تا ماه می سال 2015 منتشر نشده بود.⁴⁶⁹ یک قرارداد بزرگ دیگر که در ماه اکتوبر سال 2013 به شرکت استخراجی پامیر بدخشان انترنیشنل اعطا گردیده، تا هنوز منتشر نشده است.⁴⁷⁰

به هدف تأمین عدالت در معاملات و نظارت بر رفتار مقامات دولتی و قراردادی‌ها، آشکار نمودن پیوسته‌ای مجوزها و قرارداد‌های منابع استخراجی توصیه می‌گردد.⁴⁷¹ روش کشور‌های چون لائوس، گینی و مکزیکو باید به طور مودل در نظر گرفته شود که به هدف تأمین افشای بروقت و دقیق عامه، قرارداد‌ها و مواد منبع را روی ویسایت‌های مختص به دسترس قرار می‌دهند.⁴⁷²

مشابه به این، با وجود تعهد مکرر افغانستان در مورد آشکار نمودن معلومات مالکیت انتفاعی،⁴⁷³ پیشرفت اندکی در برآوردن این شرط اصلی نهاد شفافیت منابع استخراجی صورت گرفته است. یک مالک انتفاعی شخص و یا اشخاص طبیعی هستند که در نهایت مالک یا کنترل‌کننده مشتری و یا شخص طبیعی که به نمایندگی وی معامله صورت می‌گیرد. اشخاصی که کنترل موثر نهایی بر یک شخص حقوقی و یا معامله را داشته باشند نیز شامل مالک انتفاعی هستند.⁴⁷⁴ افشای این اطلاعات برای تأمین شفافیت تجارت و جلوگیری از تناقض منافع و ثروتمند غیرقانونی مقامات دولتی، مهم است.⁴⁷⁵

استفاده از شرکت‌های غیر فعال و نام‌های ساختگی، تعیین مالکیت انتفاعی برای کشور‌ها را مشکل می‌سازد. برای رسیدگی به این چالش، اوکراین قانونی را نافذ نمود که بر اساس آن تمام اشخاص حقوقی (به استثنای بعضی از انجمن‌های غیر انتفاعی)، در وقت ثبت نهاد، مالک‌های انتفاعی‌شان را آشکار نمایند و در صورت تبدیلی بعدی، اطلاعات را تجدید نمایند. این معلومات در یک راجستر واحد حکومتی می‌باشد ثبت نام شرکت‌ها داخل و به طور خودکار روی انترنت نشر گردیده (که در بدل فیس) قابل دسترسی می‌باشد.⁴⁷⁶ در سال 2016، بریتانیا، بر اساس سوابق ثبت شرکت‌های بزرگ، نخستین راجستر آزاد مالکیت انتفاعی در جهان را به دسترس گذاشت.⁴⁷⁷ هاندوراس، معلومات مالکیت انتفاعی را به طور تدریجی و قضیه وار در زمان پروسس درخواست‌ها جمع‌آوری نمود.⁴⁷⁸ میانمار، با اشتراک یک نهاد جامعه مدنی به نام گلوبل ویتنیس، تحقیق در باره بر ملا کردن مالکیت منافع واقعی را آغاز نمود.⁴⁷⁹ در حالیکه افغانستان در رابطه به تحقق تعهدات با نهاد شفافیت منابع استخراجی به پیش می‌رود، استفاده از چنین طرح‌ها و منابع برای تعیین و ثبت اطلاعات اصلی مالکیت انتفاعی را باید در نظر گیرد.

2. استخراج غیر قانونی معادن

در حالیکه عضویت دایمی افغانستان در نهاد شفافیت منابع استخراجی افغانستان در مبارزه با فساد یک پیشرفت قابل توجهی خواهد بود، این عضویت تنها به فعالیت های قانونی معادن رسیدگی خواهد کرد. به خاطر اینکه اصلاحات نهاد شفافیت منابع استخراجی واقعاً موثر ثابت گردد، این اصلاحات باید با تلاش های نیرومند مبارزه با استخراج غیر قانونی، که می تواند تهدید بزرگی برای منابع طبیعی وسیع اما محدود افغانستان باشد، دنبال گردد⁴⁸⁰

گزارش های متعدد ثبت شده نشان می دهد که فعالیت های استخراج غیرقانونی معادن به دلیل فضای نا امن که به عاملان غیرحکومتی اجازه می دهد تا به طور یک جانبه منابع طبیعی را استخراج نمایند، و در پهلوی آن روش های فاسد که مقامات دولتی را اجازه می دهد که برای تامین منافع شخصی شان، منابع گرانبهای عامه را به گونه غیرقانونی به سمت دیگر انحراف دهند، در افغانستان رشد می یابد.⁴⁸¹ یک عضو سابق شبکه نظارت بر منابع طبیعی افغانستان تخمین زده که در حال حاضر، 2500 تا 3000 ساحه استخراج غیرقانونی معادن در کشور فعالیت دارند.⁴⁸² به اساس تخمین های دیگر اندازه فعالیت های غیرقانونی معادن کمتر است اما از نظر تاثیرگذاری مجموعی بر اعتماد و اطمینان مردم بالای سکتور معادن از اهمیت زیاد برخوردارند.⁴⁸³

فعالیت های استخراج غیرقانونی معادن به دلیل مشکل مدیریتی نه بلکه مشکل امنیتی است. این فعالیت ها ارتباط نزدیک با گروه های بزرگ جنایی و شبکه های شورشی دارد که با تصرف ساحات معادن، ازعواید آن برای تمویل عملیات شان کار می گیرند.⁴⁸⁴ به هدف رسیدگی به این تهدید امنیتی، افغانستان به سطح حکومت، رویکردی را اتخاذ نموده که بر اساس آن، نیروهای امنیتی تحت رهبری وزارت داخله و شورای امنیت ملی موظف اند تا امنیت ساحات معدنی را تامین و استخراج توسط عاملان غیرمجاز را متوقف سازند.⁴⁸⁵ با این همه، این تلاش ها، تا حد زیادی به وضعیت کلی امنیتی و توان حکومت برای تصرف دوباره بخش های زیر منازعه کشور وابستگی دارد.⁴⁸⁶

با تامین امنیت در این ولسوالی ها، وزارت معادن و پترولیم کنترل قانونی ساحات معدنی غیرمجاز را به تصرف خود در خواهد آورد. با این همه، نگرانی ها در این خصوص ابراز گردیده که پولیس محلی وزارت داخله، به خصوص در ولایات بدخشان و کونر، در بهره برداری غیرقانونی معادن دست دارد.⁴⁸⁷ علاوه بر آن، اگر پولیس محلی صادق و نیک نیت هم باشد، تعداد قلیل و غیر مجهز این نیروها توان متوقف ساختن شبه نظامیان بزرگ و مجهز و گروه های مسلح که تا اکنون فعالیت های غیرقانونی استخراج معادن را به پیش می برند، را ندارند.⁴⁸⁸ طرح های امنیت سکتور معادن نیاز به بررسی های همه جانبه دارد تا حفاظت مؤثر و دایمی در مقابل بهره برداری غیرقانونی معادن را تامین کند.

د. بازنگری تصامیم اداری

یک محصول جانبی از تلاش های افغانستان برای احیای کنترل از جانب نهاد ها بخاطر جلوگیری از انحراف منابع عمومی، همانا ایجاد قواعد جدید اداری و مقررات و روش های حاکم بر ارزیابی مالیات و فیس ها، صدور لایسنس ها و جوازها، و تصویب مناقصه ها و قراردادهای است. میکانیزم های مختلف برای حل و تجدید نظر مناقشات ایجاد گردیده تا طیف گسترده مناقشات مربوط به امور اداری را حل و فصل نماید. اما تا اکنون مقررات و روش های پابرجا و حاکم بر حق تجدید نظر قضایی در مورد تصامیم نهاد وجود ندارد. بدون یک روش پابرجا برای تجدید نظر قضایی بر تصامیم اداره، بیم آن می رود که سوء استفاده از قدرت بدون کنترل ادامه یابد. دفتر سازمان ملل برای مبارزه با مواد مخدر و جنایت چنین توضیح می دهد: "روش های اداری تحت نظارت قضایی، که شامل حق شهروندان برای استماع است، و نیاز به اطلاع و حق تقاضای دلایل در مورد تصمیم مقام دولتی را در بر دارد، میکانیزم های مؤثری در جلوگیری و کنترل شیوه های فاسد اند زیرا این امر وسیله ای برای جامعه مدنی است سوء استفاده از قدرت را به چالش بکشد."⁴⁸⁹

برای پر کردن این خلاء، افغانستان تعهد ورزیده که به آنعهده افرادی که از تصامیم اداری متاثر گردیده، حق تجدید نظر بدهد.⁴⁹⁰ مسوده قانون روش های اداره پیشنهاد اما تا اکنون برای اظهار نظر ارائه نگردیده است.⁴⁹¹ تا زمانی که این قانون، تجدید نظر شده و منظور گردد، طرز العمل قابل اجراء برای تجدید نظر بر تصامیم اداره غیر واضح باقی خواهد ماند. سوالات اساسی مانند اینکه کدام

معیار تجدید نظر (به طور مثال خود سرانه و عجولانه) و یا مسؤلیت ثبوت، چالش های تصامیم اداره را باید کنترل کند، غیر واضح خواهد ماند. برای تامین یک میکانیزم هدفمند برای تجدید نظر قضایی تصامیم اداره و جلوگیری از سوء استفاده از قدرت، بخش مسوده قانون روش های اداری برای اظهار نظر مردم و منظوری شورای ملی باید مورد توجه قرار گیرد.

خلاصه پیشنهادات برای ساده سازی خدمات عامه و حفاظت منابع عامه

برای حکومت:

- به هدف تامین اجرای مؤثر احکام قضایی برای حل مناقشات مالکیت زمین، به شمول غصب زمین، ایجاد یک واحد مختص اجراء برای عملی ساختن احکام محکمه و همچنان ساده سازی روند اجرای احکام محکمه، تا تعمیم مؤثر و کارا را تامین کند، باید در نظر گرفته شود.
- افغانستان باید تلاش هایش برای کسب عضویت دائمی نهاد ابتکار شفافیت صنایع استخراجی را ادامه دهد و برای بدست آوردن این هدف، باید گام های بردارد تا جمع آوری و مدیریت اطلاعات را بهتر و اختلافاتی را که در جریان روند تأیید به میان می آید حل نماید.
- تجدید نظر جامع امنیت سکتور معادن باید در نظر گرفته شود تا تحقق رویکرد حکومت برای امنیت ساحات معادن تامین و این ساحات تحت کنترل قانونی وزارت معادن و پترولیم درآید.
- برای تامین عدالت در تصامیم اداری و حفاظت شهروندان از سوء استفاده بالقوه قدرت، افغانستان باید کار مسوده قانون روش های اداری را تکمیل نموده به مردم و جامعه بین المللی فرصت دهد تا قبل از منظوری، این مسوده را مرور و اظهار نظر کنند.

برای جامعه بین المللی:

- جامعه بین المللی، با کمک در تبادل اطلاعات مالکیت انتفاعی، باید از تلاش ها برای بهتر ساختن شفافیت در اعطای قرارداد های استخراج معادن حمایت نماید.
- جامعه بین المللی باید حکومت افغانستان را در مشارکت قوی با سکتور خصوصی کمک نماید تا مراکز آسان خدمت در کابل و ولایات انکشاف یابد و همچنان در ارتقای ظرفیت این مراکز کمک کند تا هدف ارائه خدمات مؤثر روزانه دولتی و خصوصی به شهروندان افغان بدست آید.

وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ

VII. خاتمه دادن به معافیت از مجازات از طریق بلند بردن حسابدگی

شفافیت گسترده به تنهایی نمی تواند در مبارزه علیه فساد اداری برنده شود. هنگامیکه فساد افشا می شود، مردم باید شاهد پاسخگویی باشند و افراد مسوول نتوانند با مستفید شدن از معافیت از مجازات راه فرار را اختیار کنند. پاسخگویی در ایجاد اعتماد مردم به نهاد های دولتی خیلی مهم می باشد و این کار می تواند مقامات دیگر را که می خواهند به روش های فاسد توصل جویند، باز دارد.

روند پیشرفت افغانستان در اصلاحات با معنی در سکتور عدلی نسبت به آنچه توقع می رفت، بطی بوده اما، چنانچه رئیس جمهور غنی به آن اشاره نموده، این سکتور جبهه آینده حکومت در تلاش های مبارزه با فساد خواهد بود.⁴⁹² مسوده اصلاحات در سکتور عدلی زیر ملاحظه قرار دارد اما تا اکنون تصویب نگردیده است. مانند دیگر تلاش های پلانگذاری، این مسوده از ویژگی بیشتر و توجه به خطرات مختلف عملی شدن مسفتید خواهد شد (بخش 2 – ب ملاحظه شود). با وجود این، چنانچه در این بخش نشان داده شد، افغانستان در تلاشهایش برای ترویج بیشتر پاسخگویی شاهد پیشرفت نموده است. این پیشرفت، اصلاحات قانون جزا، ایجاد یک مرکز عدلی مبارزه با فساد اداری، حفاظت بیشتر شاهدان، پیشنهاد تشویق شاهدان تعاون کننده تا برای گواهی حاضر شوند و ظرفیت گسترده بازایی و دریافت دارایی های ربوده شده را دربر دارد.

أ. نسخه بازنگری شده ی قانون جزا

در 29 ماه سپتمبر سال 2016، شورای وزیران افغانستان، تجدید نظر بالای قانون جزا را منظور و تصویب نمود. در 2 مارچ سال 2017، کابینه قانون جزاء را طی فرمان تقنینی پیشنهاد کرد، اما رئیس جمهور از توشیح آن صرف نظر کرد. اینگونه پس از بررسی تخنیکی توسط وزارت عدلیه و دفتر معاون دوم رئیس جمهور، رئیس جمهور می تواند قانون جزای اصلاح شده را به شورای ملی ارائه نماید در هر صورت یا به عنوان یک قانون پیشنهادی یا به عنوان یک فرمان تقنینی در ماه جولای با تعطیلات تابستانی مجلس شورای ملی⁴⁹³. ارائه قانون جزای اصلاح شده به شورای ملی یکی از تعهدات کلیدی حکومت افغانستان تحت خودکفایی از طریق چهارچوب پاسخگویی متقابل، چهارچوب صلح و توسعه ملی افغانستان و معیار های صندوق بین المللی پول و همچنان نقطه ای سنگ بنای در مسیر طولانی چهارساله حکومت برای اصلاح قانون جزا است.

کار برای تجدید نظر در قانون جزا در سال 2012 به رهبری اداره تقنینی وزارت عدلیه آغاز گردید. یکی از اهداف اصلی این بود که تمام قوانین متنی جنایی و مجازات آن در یک قانون جزای عصری یکی گردند. در حال حاضر، قوانین اصلی جنایی افغانستان در 50 قانون، فرامین تقنینی و قانون جزای سال 1976 به طور جداگانه جابه جا گردیده که این امر مشکل قابل توجهی برای قضات، خارنوالان و سایر وکلای مدافع در خصوص دریافت احکام جنایی مربوط ایجاد نموده است. قانون جزای تجدید نظر شده این مشکل را حل نموده و تمام جرایم جنایی را تحت یک قانون جمع آوری و به خارنوالان، قضات و وکلای مدافع فراهم می نماید.

در حمایت از مبارزه با فساد، قانون جزای تجدید نظر شده، برای نخستین بار تمام احکام لازمی کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد اداری (رشوه، اخاذی، اختلاس، سرقت، تقلب، سوء استفاده از قدرت، و غیره) را در خود مدغم نموده و همچنان شامل ساختن گزینه ای جرایم اختیاری چون ثروتمندشدن غیرمجاز⁴⁹⁴ و رشوه ستانی شرکت های خصوصی را نیز تقویت نموده است.⁴⁹⁵ این قانون تعریف صریحی برای جنایت غصب زمین دارد و به متخلفین سنگین مجازات بیشتری را تعیین نموده است. پیشرفت مهمی دیگری حذف جنایت توهین از قانون افغانستان است. بسا اوقات، این جنایت می تواند بر خلاف آزادی بیان استعمال گردد، به خصوص بیانی که مقامات دولتی را مورد انتقاد قرار می دهد. تحت قانون جزای تجدید نظر شده، هیچ کسی به اتهام توهین و انتقاد مقامات دولتی تحت تعقیب عدلی قرار گرفته نمی تواند. این گام مهمی برای بحث های عامه و تحقیق رسانه ها در فضای آزاد شمرده می شود.

دو مانع دیگر وجود دارد. مشکلترین آن نیاز به کسب حمایت در شورای ملی برای تصویب قانون جزای تجدید نظر شده است. برخی از اعضای محافظه کار پارلمان، مخالفت شان با این قانون را اظهار نموده. دلیل این مخالفت، مجازات برای جرایم علیه زنان و بعض جنبه های دیگر است که به نظر آنها خلاف ارزش های سنتی افغانستان می باشد. حکومت افغانستان برای حمایت از قانون جزای تجدید نظر شده باید متحد باشد. شرکای بین المللی که از سالها حمایت شان از روند اصلاحات در افغانستان را اظهار داشته اند، باید همچنان از تصویب این قانون تائید مجلس (در صورت فرمان تقنینی) و یا تصویب آن (اگر یک قانون پیشنهادی تائید شده باشد) پشتیبانی نمایند. و در صورت لزوم، برای کسب حمایت پارلمان، تلاش های توسعه یافته را نیز حمایت کنند. پس از تصویب، نیاز به تلاش های قابل توجهی خواهد بود تا این قانون جدید تحقق یابد. نشر، پخش، و آموزش وکلای مدافع و مردم در مورد احکام جدید قانون جزای تجدید نظر شده نیز به تلاش های فراوانی نیاز خواهد داشت.

همزمان با تجدید نظر در قانون مجازات، وزارت عدلیه افغانستان، رهبری تلاش ها جهت جمع آوری مفصل نظریات در مورد قانون اجراء جزایی را به عهده دارد. این تبصره که در حال حاضر تحت بررسی واقعی شرکای کلیدی قرار دارد، ابزار ارزشمند دیگری را برای قضات و وکلای مدافع، که به طور صحیح و همواره خواهان تفسیر و تطبیق تمام جنبه های اجراء جزایی از مرحله کشف تا استیناف اند، فراهم خواهد ساخت.

ب. مرکز عدلی و قضائی مبارزه با جرایم سنگین فساد اداری

یکی از تلاشهای کلیدی افغانستان در راستای مبارزه علیه فساد اداری ایجاد یک مرکز خاص مبارزه علیه فساد اداری است که در این مرکز جرایم سنگین فساد اداری را مورد تحقیق و رسیده گی قرار میگیرند.⁴⁹⁶ حکومت تعهد اش را در این راستا با ایجاد مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری توسط فرمان ریاست جمهوری که بتاريخ 30 ماه جون 2016 صادر گردید، عملی نمود.⁴⁹⁷

مرکز ملی عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری که در کابل مستقر است، یک نهاد جداگانه نبوده، بلکه یک محل امن در چارچوب تشکیلات موجود عدلی و قضایی افغانستان میباشد. کارمندان این مرکز را قضات اختصاصی، پولیس تحقیق از بخش جرایم سنگین وزارت امور داخله و خازنوالان اداره لوی خازنوالی تشکیل میدهند. همه مسئولین تحقیق و خازنوالانی که در این مراکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری گماشته میشوند، شایستگی آنان به این پست ها از طریق یک پروسه بررسی و انجام وقتاً فوقتاً آزمایش پولیگراف تثبیت میگردد. شورای عالی ستره محکمه قضات مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری را به اساس شهرت فردی، درایت و شایستگی قاضی انتخاب مینماید. قضایایی که در مطابقت به چارچوب صلاحیت های کاری مرکز ملی عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری قرار نداشته باشند، در محاکم عادی ولایتی افغانستان حسب معمول مورد تحقیق و رسیده گی قرار خواهند گرفت.

این مرکز مؤظف است تا جرایم فساد اداری که در قانون جزای نافذ پیش بینی گردیده و همچنان جرایم پول شویی، تخریب و یا فروش آثار تاریخی و فرهنگی، جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی، استخراج غیرقانونی معادن و غضب زمین را مورد تحقیق و رسیده گی قرار دهد.⁴⁹⁸ بمنظور جلوگیری از تراکم قضایا، مأموریت این مرکز حکم مینماید تا به قضایایی که در مطابقت به یک یا بیشتر از موارد پیش بینی شده ذیل قرار داشته باشند، رسیده گی صورت گیرد: (1) جرایم فساد اداری بالغ بر ده میلیون افغانی، (2) رشوه ستانی، پول شویی، تخریب و یا فروش غیرقانونی آثار تاریخی و فرهنگی، جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی، استخراج غیرقانونی معادن، و غضب زمین بالغ بر پنج میلیون افغانی، و یا (3) قضایایی که مقامات بلند پایه حکومت مانند (معینان، جنرالان، والیان، رؤسای عمومی وغیره) بدون درنظرداشت مقدار پول به آن متهم باشند.⁴⁹⁹

برعلاوه، مطابق به پالیسی، شورای عالی ستره محکمه از مرکز ملی عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری خواسته است تا در قدم نخست، اما نه بطور منحصر، به قضایایی که از آغاز تشکیل حکومت وحدت ملی در ماه سپتامبر 2014 صورت گرفته تمرکز نماید.⁵⁰⁰ قضایا و اتهاماتی که قبل از تشکیل حکومت وحدت ملی صورت گرفته، در صورت دریافت دلایل کافی، طبق معمول از سوی اداره لوی خازنوالی بطور مستقل مورد تحقیق و رسیده گی قرار میگیرند. مرکز عدلی مبارزه با فساد اداری تا اکنون 9 قضیه را در محکمه ابتداییه و 7 قضیه را در محکمه استیناف مورد رسیدگی قرار داده، که همه آن تأیید شده است، که منجر به محکومیت 25 فرد به شمول چندین مقامات بلند پایه دولتی شده است.⁵⁰¹

وزرای فعلی و اسبق لزوماً در چارچوب صلاحیت های کاری تحقیق و رسیده گی از سوی مرکز ملی عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری قرار ندارند. قانون اساسی افغانستان و قانون ایجاد محاکم اختصاصی حکم مینمایند که وزرا با پیروی از طرزالعمل های خاص مورد تحقیق و پیگرد قانونی قرار گیرند.⁵⁰² در میان سایر موارد، این طرزالعمل های خاص حکم مینماید که قضایای اتهام علیه وزرا به حکم معاونین نه، بلکه صرف به حکم شخص لوی خازنوال مورد تحقیق و رسیده گی قرار گرفته میتواند.⁵⁰³ برعلاوه، اتهامات علیه وزرا باید از سوی یک هیئت قضایی خاص متشکل از سه نفر قضات از شورای عالی ستره محکمه مورد غور و رسیده گی قرار گیرند.⁵⁰⁴

این احکام یا طرزالعمل های خاص درخصوص تحت پیگرد قانونی قرار دادن وزرا در چارچوب مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری گنجانیده شده میتواند، طوریکه قاضی القضاات شخصا دستور مورد پیگرد قانونی قرار دادن یک وزیر را صادر و یک هیئت قضایی متشکل از قضات شورای عالی ستره محکمه را مؤظف سازد تا هرگونه اتهامات وارده علیه یک وزیر را مورد غور و رسیده گی قرار دهد و لوی سارنوال شخصاً روند تعقیف عدلی را رهبری کند. بیگانه معضله ایکه احتمالاً بمیان آید تا این طرزالعمل پیگیری شود

اینست که یک میکانیزم استیناف در برابر فیصله هیئت خاص قضایی مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری ایجاد شود تا اینکه حق وزیر متهم تا به سطح حداقل استیناف خواهی رعایت شود. این حق در قانون اجراءات جزایی تسجیل یافته و از جمله مکلفیت های افغانستان در مطابقت به کنوانسیون بین المللی حقوق مدنی و سیاسی بشمار میرود.⁵⁰⁵ یکی از میکانیزم ها این خواهد که قاضی القضاة یک هیئت خاص استیاف متشکل از اعضای باقیمانده شورای عالی ستره محکمه (البته متشکل از اعضای که جز هیئت قضایی نباشند) را ایجاد نماید تا به درخواست استیناف خواهی وزیر رسیده گی نماید. این رسیده گی باید این جنبه فعالیت مرکز ملی عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری را واضح سازد تا اطمینان حاصل گردد که وزرا هم در برابر هرگونه جرایم مربوط به فساد اداری مستثنی نبوده و پاسخگو قرار داده خواهند شد.

فرمان ایجاد مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری چندین بخش مهم دیگر را که هدف آن تحقق هر چه بیشتر شفافیت و حسابدهی است نیز در بر میگیرد. فرمان تصریح میدارد که همه جلسات قضایی بطور علنی برگزار گردند و همچنان روی نیاز به اعلان علنی دلایل و فیصله های محکمه تأکید مینماید. همانطوریکه در بخش V.A.2 تذکر یافت ، این حق نه تنها در فیصله نهایی ستره محکمه ، بلکه در همه فیصله های میانی نیز رعایت گردد.

1. مربی های بین المللی

مشاورین بین المللی در قضایای فساد اداری که در مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری مورد تحقیق و رسیده گی قرار میگیرند همکاری مینمایند. خانونالان داخلی مسئولیت تصمیم گیری در مورد همه قضایای فیصله ناشده را بعهدده دارند و مشاورین بین المللی مشوره های تخنیکی را در پیشبرد کار های آنان فراهم ساخته و تجارب عملی شانرا در قسمت تحقیق و پیگرد قانونی قضایای پیچیده فساد اداری با خانونالان شریک میسازند. دو نفر مشاور بین المللی در بخش پیگرد قانونی قبلا در این مرکز فعالیت مینمایند و چندین مشاور بین المللی دیگر بخش تحقیق گروپ کاری جرایم سنگین را در قسمت تحقیقات اش همکاری مینمایند. تمام مشاورین بین المللی مکلف اند تا آزمایش پولیگراف را جهت حصول اطمینان از صداقت آنان و همچنان حفظ محرمت معلومات حساس حین دسترسی به دوسیه های متهمین انجام دهند. مشاورین بین المللی در شریک ساختن بهترین روشها همکاری خواهند نمود. همچو مشوره ها در قسمت بلند بردن ظرفیت وکلای مدافع ، به ویژه آنهایی که مسئولیت فراهم ساختن مساعدتهای حقوقی عامه را دارند سودمند خواهد بود.

2. معیار های انتخاب قضایا

لازم است تا از پیوستگی در تصمیم گیری مربوط به انتخاب قضایا جهت تحقیق و پیگرد قانونی و همچنان بلند بردن آگاهی عامه در مورد نقش خانونالان اطمینان حاصل گردد.⁵⁰⁶ حتی در چارچوب پیگرد قانونی الزامی کشوری مانند افغانستان ، همه قضایای مظنون به فساد اداری بطور کامل تحقیق و مورد پیگرد قانونی قرار نمیگیرند. "با توجه به وسعت فساد اداری ، احتمال محدود بودن قضایا وجود داشته ، تنوع نتایج ممکن و محدودیت های وضع شده از سوی منابع بشری و مالی محدود است ، " بناً نیاز به اولویت دهی است تا قضایا پیگیری شود و نتایج جستجو گردد.⁵⁰⁷ بدون شک اولویت دهی مستلزم دقت بیشتر است. این دقت باید محتاطانه مدیریت گردد تا از پیوستگی ، شفافیت و اعتبار پروسه تصمیم گیری و همچنان نتایج آن اطمینان حاصل گردد.⁵⁰⁸

یکی از شیوه های عملی ساختن این کار عبارت از پخش اعلامیه های رسمی در مورد پالیسی پیگرد قانونی و تعیین معیارها یا رهنمود برای انتخاب قضایا است.⁵⁰⁹ شفافیت بیشتر در این راستا فهم عامه را در ارتباط به اینکه چرا یک قضیه جهت پیگیری قانونی از سوی مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری انتخاب و چرا قضیه انتخاب نگردید بلند میبرد.⁵¹⁰ با حصول اطمینان از اینکه با قضایای انتخاب شده بطور یکسان برخورد صورت خواهد گرفت ، رهنمود های انتخاب قضایا "آنهايي را که شکایت درج میکنند و همچنان اعضای جامعه را مطمئن میسازد که تصمیم در مورد عدم پیگیری قانونی یک قضیه گزارشده به اساس معیارهای هدفمندانه بوده ، نه

مبارزه افغانستان در برابر فساد، میدان نبرد دیگر
به اساس انگیزه های نادرست یا فاسد.⁵¹¹ درحالیکه هیچ معیاری جهانی وجود ندارد، اما بعضی از فکتور های نقل شده بمنظور
ایجاد راهنمود های انتخاب قضیه در جدول ذیل شناسایی گردیده اند.

معیار های پیشنهادی برای انتخاب قضیه

- **جدیت و شایع بودن نوع فساد اداری**
 - در اولویت قرار دادن عام ترین نوع فساد اداری و یا شیوه های فساد اداری گسترده و یا طولانی
 - پیگیری قانونی این قضایا در ایجاد معیار های اخلاقی جدید ممد واقع گردیده و در آموزش مقامات در مورد مکلفیت های جدید حقوقی کمک میکند
- **موجودیت سایر تعزیرات جهت از بین بردن خشونت**
 - پیگرد قانونی عملکرد های جرمی
 - اتخاذ تصمیم انضباطی در برابر رفتار سوء غیر جرمی از طریق تعزیرات اداری موجود مانند برکناری و یا نزول رتبه
- **فرصت ها جهت ایجاد رویه ها**
 - انتخاب قضایای که بالای ساحاتی تمرکز نمایند که احتمالاً برداشت مردم عام را نسبت به جدیت تلاشهای مبارزه علیه فساد اداری تغییر دهد
 - انتخاب قضایای که خلاء موجود در قانون را مرفوع سازد و به سوالات باز پاسخ ارائه کند.
- **احتمال موفقیت**
 - هرگونه پیگرد قانونی باید مبتنی بر شواهد باشد، این شواهد باید برای ثبوت همه جوانب جرم کافی باشد
 - قضایای ضعیف نباید مورد پیگرد قانونی قرار گیرند، مگر اینکه تحقیقات بیشتر شواهد کافی را برملا ساخته و بار مسئولیت پیگرد قانونی رفع کند
- **موجودیت منابع مالی، بشری و تخنیکی**
 - قضایا شاید ایجاب مهارتهای خاص طب عدلی یا سایر مهارتهای کارشناسانه را نماید تا شواهدی را تثبیت نماید که بدست آوردن آنها دشوار و یا پرهزینه باشد
 - قضایا شاید ایجاب کارکنان اساسی را نماید تا تلاشهای شانرا جهت پیگیری سایر قضایا متمرکز سازند

3. استراتیژی رسانه ها و اطلاع رسانی

بمنظور بلند بردن هرچه بیشتر آگاهی عامه نسبت به کار و فعالیت مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری، ایجاب مینماید تا
ایجاد یک استراتیژی قوی رسانه ها و ارتباطات مدنظر گرفته شود. تا کنون ارتباطات در خصوص کار و فعالیت مرکز عدلی و قضایی
مبارزه علیه فساد اداری به شیوه متناقض بوده که باعث ایجاد ابهام و در بعضی موارد باعث انتقاد از آن گردیده است.

ادارهٔ مواد مخدر و جرایم ملل متحد (UNODC) اهمیت ایجاد یک استراتژی واضح ارتباطی در خصوص تحقیق و پیگرد قانونی فساد اداری را توضیح داده و افزوده است که: "حصول اطمینان از ارائهٔ معلومات دقیق و لازم به رسانه‌ها برای تأمین شفافیت و اعتبار تحقیقات مهم است. از لحاظ بنیادی، موشگافی و تبلیغات از سوی رسانه‌ها برای جلب همکاری مردم و همچنان بلند بردن آگاهی عامه در مورد پدیدهٔ فساد اداری و تمایل مردم به همکاری در این راستا ضروری است. فراهم نمودن زمینهٔ دسترسی رسانه‌ها به اطلاعات معتبر نیز چانس گزارش اطلاعات نادرست و یا اطلاعاتی که برای پروسهٔ تحقیق زیان بار است را نیز کمتر میسازد. از جانب دیگر، مهم است تا اطلاعاتی که احتمالاً منجر به مخاطره انداختن محاکمهٔ منصفانهٔ متهم میگردد در دسترس قرار داده نشود."⁵¹² بناً اطلاعاتی که در خصوص تحقیق و پیگرد قانونی مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیهٔ فساد اداری در اختیار رسانه‌ها قرار داده میشود باید بطور دقیق مرور و از دقیق بودن آن اطمینان حاصل شود و از پخش اطلاعاتی که برای پروسهٔ تحقیق زیان بار است و حق بیگناه به اثبات رسیدن متهم را در مخاطره میاندازد جلوگیری گردد.⁵¹³

هر گونه استراتژی رسانه‌ها و ارتباطات باید برداشت سوء نسبت به ایجاد یک نظام عدلی و قضایی موازی مبارزه علیهٔ فساد اداری، یکی برای مقامات بلند پایه و یکی دیگر هم برای مقامات پائین رتبه، از سوی مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیهٔ فساد اداری را منتفی سازد. بمنظور برطرف نمودن همچو یک برداشت، لوی خارنوال و سایر مقامات مسئول باید به پیگیری قضایای فساد اداری مقامات پائین رتبه همزمان با تحقیق و پیگرد قانونی قضایای فساد اداری مقامات بلند پایه در مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیهٔ فساد اداری ادامه دهند. پیگرد قانونی قضایای فساد اداری مقامات پائین رتبه که بیشتر در محاکم ولایتی و ولسوالی‌های افغانستان صورت میگیرد ضروری است تا پیام مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیهٔ فساد اداری را که "هیچ کس بالاتر از قانون نیست" را تقویت نماید. از لحاظ عملی، پیگرد قانونی مقامات پائین رتبه شاید منجر به افشای اطلاعاتی گردد که به کشف جرایم فساد اداری که از سوی مقامات بلند پایه صورت گرفته مرتبط باشد.

4. شاهدان همکار

آماده کردن شواهد علیهٔ مقامات بلند پایه ساحةٔ دیگری است که باید در تقویت ظرفیت ملی جهت پیگرد قانونی قضایای سنگین فساد اداری مدنظر گرفته شود. مقامات بلند پایه اکثراً عملکردهای فاسد شانرا در عقب یک شبکهٔ از کارکنان زیردست که در رشوه گیری و سایر عملکردهای فاسد زیدخل اند پنهان مینمایند. بمنظور رسیدن به مقامات بلند پایه، لازم است تا از مقامات پائین رتبه شواهد را بدست آورد.

ماده 37 کنوانسیون علیهٔ فساد اداری ملل متحد یا (UNCAC) به کشور های امضاء کنندهٔ کنوانسیون، مانند افغانستان، پیشنهاد مینماید تا طرز العمل هایی را تصویب نمایند که به اساس آن برای شاهدانی که شهادت درست و صادقانه میدهند اجرای حکم را کاهش و یا در حالت تعلیق در بیاروند. "این طرح بر منابعی تجربه ای است که مقامات تنفیذ قانون از قضایای جرایم سازمان یافته حاصل نموده اند. شاهدان همکار و وسیلهٔ تشویق اینگونه همکاری برای مقامات تنفیذ قانون در راستای نفوذ کردن، دانستن و برخورد کردن با قضایای اکثراً پیچیده و دارای ابعاد متعدد و یا ساختارهای تقسیم شدهٔ گروه های جنایات سازمان یافته مفید واقع گردیده است."⁵¹⁴ اطلاعات ارائه شده از سوی شاهدان همکار باید جهت تحقیق و پیگرد قانونی و یا حصول نمودن دارایی ممد واقع شوند.⁵¹⁵ به گونه دیگر، همکاری باید مهم و قابل ملاحظه باشد.⁵¹⁶

شاهدان همکار معمولاً اشخاصی اند که در رفتارهای جرمی شامل اند و در موقفی میباشند که یک سلسله اطلاعات لازم درونی را افشاء نموده و مقامات ارشد تر، بشمول کسانی را که طراح جنایات اند به آن زیدخل میسازند. در سیستم های عادی حقوقی، خارنوالان قادر اند تا این نفوذی ها را در بدل معافیت از پیگرد قانونی و یا کاهش اتهامات تشویق به همکاری نمایند.

با وجود آنهم، اینگونه روش‌ها در افغانستان به رسمیت شناخته نشده‌اند. منحنیت یک مسئولیت الزامی عدلی و قضایی، هر جرمی که در افغانستان کشف میگردد باید مورد پیگرد قانونی قرار گیرد. مسودهٔ قانون مبارزه علیهٔ فساد اداری برای خارنوالان افغان یک فرصت بدیل برای بدست آوردن اطلاعات از طریق شاهدان همکار را فراهم میسازد. در عوض ارائهٔ اطلاعات موثق که منجر به پیگرد بیشتر قانونی میگردد، به خارنوالان باید اجازه داده شود تا درخواست کاهش و یا تعلیق مجازات علیهٔ شاهدان همکار را مطالبه نمایند. این روش در مطابقت به شیوهٔ موجود صدور حکم افغانستان قرار داشته و همکاری با مقامات را منحنیت عامل کاهش حکم برسمیت میشناسد.⁵¹⁷ همچنان این شیوه در مطابقت به مسئولیت الزامی عدلی و قضایی قرار داشته، زیرا شاهدان همکار تا هنوز هم در برابر همهٔ اتهامات کشف شده مورد پیگرد قانونی قرار گرفته میتوانند. با وجود آنهم، در صورت محکومیت، پیگرد قانونی پیشنهاد مینماید که محکمه با در نظر داشت شهادت موثق و ارائهٔ شواهد کافی از سوی شاهد همکار میتوانند حکم یا مجازات خفیف تر را وضع نماید.

5. محافظت از شهود

فرمان ریاست جمهوری مبنی بر تأسیس مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیهٔ فساد اداری روی اتخاذ تدابیر قویتر محافظت و تشویق شاهدان (نه افراد درونی یا نفوذی که در اجرای جرم نقش دارند) تأکید نموده تا آنان شواهد شانرا ارائه بدارند. وقتی اینگونه تدابیر محافظتی با پرداخت تشویقی برای شاهدان همکار و خبر رسانان (بخش‌های 2.3 و 2.7 و 4.7 فوق) یکجا گردند، لازم است تا مصئونیت اشخاصی را که به شهادت و ارائهٔ شواهد مهم در برابر محکمه تمایل دارند تضمین نماید.

سطح تدابیر محافظتی در مقایسه با ماهیت و سطح همکاری افراد با مقامات تنفیذ قانون و همچنان شدت تهدیدی که آنها به آن مواجه اند فرق خواهند کرد.⁵¹⁸ یک تعداد زیاد همچو افراد شاید به محافظت اندک و یا هیچ محافظتی نیاز نداشته باشند، بخصوص بعد از گزارش دادن جرایم کوچک فساد اداری. اما متأسفانه یک تعداد دیگر به تدابیر بیشتر محافظتی نیاز خواهند داشت. یکی از شیوه‌های مؤثر اتخاذ تدابیر محافظتی همین خواهد بود تا هویت شاهد تا حد ممکن محرم نگهداشته شود. با وجود آنهم، در حالات وخیم، ایجاب مینماید تا برنامه‌های اتخاذ تدابیر امنیتی مهم، منجمله تغییر موقعیت بطور مؤقت یا دائمی، گماشتن محافظین شخصی و یا استفاده از پرده‌های که هویت را پنهان نگهدارد، رویدست گرفته شود.⁵¹⁹

قانون اجراءات جزایی افغانستان بعضی تدابیر محافظتی منجمله محرم نگهداشتن هویت شاهد را پیش بینی مینماید.⁵²⁰ سایر تدابیر محافظتی که قبلاً در مادهٔ 14 قانون نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه علیهٔ فساد اداری تذکر یافت، قابل اجرا میباشد. اما از لحاظ اصطلاحی، تدابیر محافظتی که مطابق به مادهٔ 14 قابل اجرا میباشد، صرف به شاهدان قضایای فساد اداری (مانند رشوه) اجرایی است، اما حتی در همین مورد، واضح نیست که چی کسانی مسئولیت محافظت شاهدان را در برابر "فشار، ارعاب و برخورد نادرست" بعهده میداشته باشند. فرمان ریاست جمهوری مبنی بر تأسیس مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیهٔ فساد اداری هیچ نوع جزئیات را در مورد اینکه شاهدان چگونه در عمل مورد محافظت قرار گیرند، ارائه نمیدارد.

بمنظور پر نمودن خلا در قانون موجود، یک بخش خاص و آموزش دیدهٔ خدمات محافظت از شاهدان در چارچوب قضاء باید ایجاد گردد تا مصئونیت همهٔ شاهدان (اعم از خارنوال و وکلای مدافع) را در پیگیری قضایای جرمی تأمین نماید. در جائیکه تهدید جدی احساس و کشف میگردد، محکمه باید در تناسب به نحوهٔ تهدید تدابیر محافظتی را وضع نماید. مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیهٔ فساد اداری یک فرصتی را برای ایجاد یک برنامهٔ نمونه ای محافظت از شاهدان فراهم میسازد. زمانیکه این برنامه ایجاد شد، میتواند بعنوان یک اساس برای یک برنامهٔ وسیعتر به همهٔ قضایای جرمی استفاده شود.

6. امنیت و مصونیت کارکنان مرکز عدلی و قضائی مبارزه علیه فساد

مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری در یک ساحة قبلا نظامی با یک فضای امن موقعیت دارد. باوجود آنهم، حملات هدفمندانه علیه نهادها و پرسونل سکتور عدلی و قضایی کماکان صورت میگیرند. درحقیقت، تعداد حملات هدفمندانه علیه نهادها و مقامات سکتور عدلی و قضایی از سال 2014 الی 2015 دو برابر افزایش پیدا کرده است.⁵²¹ تنها در ماه می سال 2015، مخالفین مسلح حکومت کارکنان وزارت عدلیه و اداره لوی خارنوالی را در سه حمله جداگانه عمداً مورد هدف قرار دادند که در نتیجه به تعداد چهار نفر از خارنوالان و سه نفر از کارمندان وزارت عدلیه را به قتل رسانیدند.⁵²² این شیوه هولناک در سال 2016 نیز ادامه پیدا کرد. در نیمه نخست سال 2016، یوناما به تعداد 23 رویدادی را که در آن قضات، خارنوالان و کارکنان عدلی و قضایی مورد هدف قرار گرفتند ثبت نمود که منجر به تعداد 104 نفر تلفات ملکی گردید.⁵²³

در محیطی که قضات، خارنوالان و پولیس مورد هدف قرار داشته باشند، مسؤولیت پذیری تثبیت شده نمیتواند. زمانیکه مقامات سکتور عدلی و قضایی و یا خانواده های آنان در برابر تهدید به مرگ، اختطاف یا جراحات شدید بدنی بخاطر اجرای وظایف شان قرار داشته باشند، این وضعیت حاکمیت قانون را در معرض خطر قرار میدهد. همه پرسونل مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری (و سایر محاکم و ادارات سکتور عدلی و قضایی افغانستان) ایجاب تدابیر پیشرفته محافظتی را مینمایند تا بتوانند مکلفیت های رسمی شانرا بدور از تهدید انجام دهند. تدابیر محافظتی معقول باید شامل وسایل ترانسپورتی مصئون از منزل الی محکمه و سایر محلات کاری آنان و همچنان محافظین شخصی در حالات خطرات شدید باشد. تدابیر محافظتی موجود از سوی پولیس قضایی وزارت داخله برای قضات باید به همه پرسونل مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری نیز مدنظر گرفته شود.

ج. برنامه های بازگردان دارائی های سرقت شده

تجربه افغانستان از قضیه کابل بانک نیاز برای ایجاد ظرفیت هرچه بیشتر جهت حصول دوباره دارایی های انتقال داده شده به خارج از کشور، منجمله از طریق ترتیبات دوجانبه و چندین جانبه برای همکار حقوقی متقابل را برجسته ساخت. در کابل بانک دارایی به ارزش 987 میلیون دالر امریکایی مورد دستبرد قرار گرفت. بسیاری از این سرمایه ها به اشخاص ثالث انتقال و به خارج از افغانستان انتقال یافتند.⁵²⁴ هیئت تصفیه کابل بانک موفق گردید تا مبلغ تقریباً 285 میلیون دالر امریکایی را بشکل نقده و سایر دارایی ها دوباره حصول نماید،⁵²⁵ اما بنابر عدم دریافت همکاریهای لازم جهت شناسایی و تثبیت سایر دارایی ها که به خارج از افغانستان انتقال یافته بودند، این هیئت به مشکل مواجه گردید.⁵²⁶

تأسیس مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری بحث تلاش برای حصول دوباره دارایی های کابل بانک و سایر قضایا را دوباره تازه کرد. یک طرح دیگری که مورد بحث قرار دارد اینست که یک دفتر یا اداره خاص تحت نام حصول دوباره دارایی ها در چارچوب اداره لوی خارنوالی ایجاد گردد و کارمندان ادارات مختلف دیگری که در بخش حصول دوباره دارایی ها کار مینمایند عضویت این اداره خاص را داشته باشند. این اداره روی تثبیت و مصادره دارایی های که در نتیجه فساد اداری به سرقت برده شده اند و همچنان سایر قضایا مانند قاچاق غیرقانونی وغیره تمرکز نماید. یک فیصدی دارایی های دوباره حصول شده در تمویل فعالیت های آینده مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری و سایر فعالیت های تنفیذ قانون، منجمله محافظت شاهدان و برنامه های پرداخت جبران خساره به قربانیان بکار برده شود.

قانون منع تطهیر پول که در سال ۲۰۱۴ تصویب شد، چارچوب حقوقی قابل تطبیق را برای باز گرداندن دارائی های سرقت شده فراهم می کند.⁵²⁷ این قانون شناسایی و کشف جرایم، منجمد ساختن، مصادره و ضبط دارایی را اجازه میدهد. این قانون همچنان پروسه را پیش بینی نموده است که بر اساس آن حکم محکمه ابتدایی برای منجمد ساختن دارایی که مظنون به جرم باشد و اتهامات

جرمی تاهنوز تثبیت نگردیده باشد، گرفته میشود.⁵²⁸ به درخواست خارنوال و یا به ابتکار خود محکمه، محکمه میتواند وجوه مالی یا دارایی که به تحقیق جرایم مستند مانند پول شویی و تمویل تروریزم ارتباط داشته باشد منجمد سازد.⁵²⁹

بمنظور کمک به افغانستان در راستای ایجاد ظرفیت حصول دوباره دارایی ها، وزارت مالیه در ماه می سال 2016، یک درخواست رسمی را به بانک جهانی و ابتکار حصول دوباره دارایی های سرقت شده اداره مواد مخدر و جرایم ملل متحد تقدیم نمود.⁵³⁰ این ابتکار همکاریهای تکنیکی و ارتقای ظرفیت را به کشور های که در تلاش تقویت ابتکارات حصول دوباره دارایی های شان اند، بشمول مشوره در مورد اینکه چگونه درخواست های کمک حقوقی دوجانبه را آماده سازند فراهم میسازد. بحث ها پیرامون نهایی ساختن درخواست افغانستان از ابتکار حصول دوباره دارایی های سرقت شده در ارتباط به ابتکارات فعلی و آینده جهت حصول دوباره دارایی ها ادامه دارد.

قانون ضد پول شویی اداره استخبارات مالی (FinTRACA) را که یک بخش اختصاصی تحقیقات مالی در چارچوب د افغانستان بانک می باشد، ایجاد نمود تا معاملات مشکوک مالی را شناسایی و مورد ارزیابی قرار دهد.⁵³¹ در حالات اضطراری، فنتراکا میتواند دارایی مظنون را بطور مؤقت الی انجام تحقیقات بیشتر از سوی خارنوال منجمد سازد.⁵³² از ماه جنوری سال 2016 بدینسو، فنتراکا به تعداد 42 حساب بانکی را منجمد، 60 اخطاریه را صادر و مبلغ پنج ملیون افغانی جریمه نقدی بالای بانکهایی که در شناسایی مراجعین غفلت نموده بودند وضع نمود تا از رعایت مقررات بانکداری اطمینان حاصل نماید.⁵³³ این تلاشها نشان میدهد که تنفیذ این جریمه ها در مقایسه به سال قبل که اداره استخبارات مالی (FinTRACA) هیچگونه جریمه را وضع نکرده بود، افزایش اساسی نموده است. برعلاوه، در جریان سال 2016، فنتراکا، به تعداد 67 معامله بانکی مشکوک را به اداره لوی خارنوالی گزارش داد که در نتیجه به تعداد 20 قضیه پول شویی مورد پیگرد قانونی قرار گرفت.⁵³⁴

سرازیر شدن پول های غیرقانونی بدست آمده از فساد اداری، پول شویی، فرار از مالیات و سایر فعالیت های غیرقانونی مشکلات خاصی را برای افغانستان وارد کرده است. نظر به گفته وزارت مالیه، تقریباً 65 درصد پولی که در افغانستان سرازیر میگردد غیرقانونی است.⁵³⁵ انتقالات پول از طریق یک سیستم سنتی حواله زمینه سرازیر شدن پول غیرقانونی در افغانستان را سهل تر ساخته و تشخیص منابع تمویل را دشوار ساخته است.⁵³⁶ جهت رسیده گی به این تهدید، فنتراکا تطبیق تشدید اقدامات اجرایی علیه حواله مجوز را تسریع بخشید. از ماه جنوری سال 2016 بدینسو، فنتراکا جواز 95 حواله دار را که در معاملات پولی مشکوک ذیدخل بودند باطل نمود که این خود صد درصد افزایش در عملکرد های تطبیقی را در مقایسه به سال قبل که هیچ حواله ای باطل و یا به حالت تعلیق در نیامده بود نشان میدهد.⁵³⁷

در جریان سال 2016، فنتراکا پروسه منجمد ساختن دارایی های افراد، نهاد ها و سازمانهای را که در لست تعزیرات ملل متحد⁵³⁸ قرار داشتند از حد اوسط چهار ماه الی تقریباً زمان حقیقی آن نیز تسریع بخشید.⁵³⁹ بجای اینکه برای هر نام جدیداً اضافه شده در لست تعزیرات هدایت جداگانه مطالبه گردد، فنتراکا یک هدایت کلی از لوی خارنوالی اخذ نمود که به اساس آن بطور همزمان دارایی افرادی را که در لست تعزیرات شامل میگردد منجمد سازد. به محض حاصل نمودن اطلاع از ویب سایت تیم تعزیرات در مورد شامل شدن اسمای افراد در لست تعزیرات، فنتراکا اکنون میتواند دارایی افراد را در طی چند دقیقه منجمد سازد.

سایر تلاشها جهت کنترل از سرازیر شدن مبالغ بزرگ پول نقد به خارج از افغانستان موفقیت آمیز نبوده اند. بطور مثال، حکومت غرفه هایی را در چهار میدان بین المللی افغانستان یعنی (کابل، مزارشرف، هرات و کندهار) ایجاد نموده است که هدف آن مطالبه اسناد و منابع مالی پول نقد که افراد با مبلغ بیشتر از ده هزار دالر امریکایی و یا معادل آن به پول افغانی به خارج کشور سفر مینمایند میباشد.⁵⁴⁰ باوجود آنهم، این ابتکار مؤثریت چندانی نداشته است، چون یک تعداد اندکی که با همچو مبالغ پول نقد سفر مینمایند به این غرفه ها مراجعه مینمایند. و حتی زمانی که پول قاچاقی در داخل بکس های سفری از طریق ماشین های اسکن و سایر تجهیزات بررسی اثاثیه ها کشف میگردد، غرفه های مربوط به هیچ یک از پایگاه اطلاعاتی و یا انترنتی که برای تفتیش فیزیکی منابع مالی همچو

پول های مشکوک بکار برده شود وصل نیستند.⁵⁴¹ فنتراکا با همکاری دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد یک سلسله برنامه ها را به منظور بهبود موثرتیت صرافان در امر شناسائی معاملات مالی غیر قانونی روی دست گرفته است.⁵⁴²

د. احکام در قوانین مدنی برای ضبط دارائی های نامشروع

همانطوریکه افغانستان در اعلامیه سال 2016 کشور در اجلاس ضد فساد اداری لندن تأکید نموده ، تلاشها جهت پیگیری دارایی های سرقت شده نباید به قوانین جزایی مانند مجازات جرمی اندوخته های غیرقانونی و یا پیگیری قانونی جرم پولدار شدن غیرقانونی محدود باشد ، بلکه هر دو ایجاب مینماید تا شواهد لازم در مورد شک جرمی و انگیزه اصلی آنها جستجو گردد. از قوانین مدنی در قسمت کاهش بار مسئولیت جمع آوری همچو شواهد در خصوص حصول دوباره دارایی غیرقانونی مشکوک استفاده صورت گرفته میتواند.⁵⁴³

بطور مثال ، درصورتیکه احتمالات کافی در مورد دارایی های که از طریق فعالیت های جرمی و غیرقانونی بدست آمده وجود داشته باشد و مالک آن قادر به اثبات رسانیدن این دارایی از طریق فعالیت های مشروع نباشد ، قوانین جرایم مدنی اجازه ضبط همچو دارایی ها را میدهد.⁵⁴⁴ قانون شماره 575 ایتالیا یک مثال آن است. این قانون حکم مینماید تا دارایی که توسط یک شخص مظنون به عضویت مستقیم و یا غیرمستقیم به یکی از سازمانهای شبیه مافیایی بدست آورده شده باشد و این دارایی غیرمتناسب به همه منابع درآمد و یا فعالیت های اقتصادی مشروع شخص باشد و یا کسب این دارایی با دلایل کافی از اثر فعالیت های غیرقانونی به اثبات برسد ، صادره گردد.⁵⁴⁵ قانون اجراء جزایی سال 1996 ایرلند نیز عین احکام را دارد و درصورتیکه گمان برود دارایی یک شخص با منفعت از فعالیت های غیرقانونی بدست آمده و شخص منابع مشروع این دارایی را به اثبات رسانیده نتواند ، همچو دارایی بدون حکم محکومیت یا اثبات فعالیت جرمی صادره میگردد.⁵⁴⁶ افغانستان نیز باید همچو قوانین مدنی را در راستای تقویت مقررات حصول دوباره دارایی ها و همچنان بمنظور عملی نمودن تعهد اش که در اجلاس سال 2016 لندن نموده ، مدنظر گیرد.

کمیسیون حقوق بشر اروپا و محکمه حقوق بشر اروپا تأکید ورزیده است که این نوع احکام جزایی مدنی حق اثبات بیگناهی شخص در برابر محکمه و عدم اصدار حکم در مورد جرم را نقض نموده ، بلکه به هدف جلوگیری از یک خطر اجتماعی به اساس شک در مورد فعالیت جرمی صورت میگردد.⁵⁴⁷ برعلاوه ، حکم صادره صرف در مورد همچو دارایی های که احتمالات کافی نسبت به کسب آن از طریق منابع غیرقانونی وجود داشته باشد عملی میگردد.⁵⁴⁸

ه. طرزالعمل های ارجاع قضایا

یکی از چالش های که مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری به آن از قبل مواجه است همانا حصول اطمینان از رسیدن قضایای مظنون به فساد اداری به مقامات ذیربط است. در این راستا ، لوی خارنوالی دستوری را در مورد چارچوب صلاحیت کاری مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری درخصوص تحقیق و پیگرد قانونی قضایای جرایم سنگین فساد اداری به همه وزارت ها صادر نمود.⁵⁴⁹ با آنهم ، این دستور ارجاع قضایای مظنون به فساد اداری را بطور الزامی به لوی خارنوالی مطالبه نمیکند. بمنظور حصول اطمینان از اینکه قضایای جرایم سنگین فساد اداری در وزارت های انفرادی "لادرك" نگردند ، لوی خارنوال در این دستور باید به وضاحت تأکید نماید که تمام قضایای جرایم سنگین فساد اداری باید بطور الزامی به اداره لوی خارنوالی محول گردند. علاوه بر این ، دولت باید اطمینان دهد که تمام اسناد اصلی و شهادت از شاهدان و مظنون که قبلا توسط تعدادی از کمیسیونهای عالی رتبه ریاست جمهوری نگهداشته شده به خارنوالان مرکز عدلی و قضایی مبارزه با فساد اداری ارائه شود ؛ به عنوان مثال ، گزارش استاد فاروقی در مورد قضیه ای تقلب در مزایده مواد سوخت که از سوی سرمفتش خاص برای بازسازی افغانستان (سیگار) بررسی شد- منشاء آن در 2014 ، که منجر به ابطال و دوباره شروع شدن روند مناقصه از طرف رئیس جمهور شد.

قوانین موجود از اداره عالی تفتیش، فتراکا و اداره عالی نظارت و مبارزه علیه فساد اداری می‌خواهد تا قضایای مظنون به فساد اداری را به اداره لوی خازنوالی محول نمایند.⁵⁵⁰ با این حال، هیچ مکانیزمی وجود ندارد برای پیگیری ارجاع موارد و یا مطلع کردن سازمان های ارجاع کننده از جریان قضایا. ایجاب میکند تا گام های عملی تری بمنظور عملی نمودن هرچه بهتر قوانین موجود که ایجاب محول نمودن قضایا را مینمایند برداشته شوند.

تفاهم نامه های شبیه آنچه که اخیراً با وزارت امور داخله در ارتباط به جرایم جزایی عادی به امضاء رسید یکی از راه هایی است که از طریق آن می توان پروسه ارجاع قضایای مظنون به فساد اداری از ادارات مبارزه علیه فساد اداری به لوی خازنوالی را واضح ساخت. این تفاهم نامه ها باید معیار های انتخاب قضایا جهت ارجاع را مشخص سازند و توضیح دهد که کدام نوع معلومات و مواد کمکی باید ضم درخواست ارجاع قضیه باشند. برعلاوه، تمام درخواست ها باید در پایگاه معلوماتی رسیده گی به قضایای موجود افغانستان درج گردند. این سیستم الکترونیکی زمینه دسترسی به معلومات احصائیوی و سایر معلومات مربوط به قضایا را به ادارات سکتور عدلی و قضایی فراهم میسازد. معلومات مربوط به قضایای ارجاع شده باید شامل این پایگاه معلوماتی گردد تا اینکه پروسه پیگیری و پاسخگویی بهتر را تحقق بخشد. معلومات احصائیوی در ارتباط به تعداد قضایای ارجاع شده، چگونگی قضایا و سایر معلومات مربوط نیز بطور منظم در اختیار مردم قرار داده شود تا شفافیت هرچه بیشتر را تأمین و تلاشهای مبارزه علیه فساد اداری به مردم هرچه بیشتر تفهیم گردد.

خلاصه پیشنهادات جهت ختم

معافیت از مجازات

پیشنهادات برای حکومت:

- بمنظور بهبود آگاهی مردم در مورد کار و فعالیت مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری ایجاد یک استراتژی همه جانبه ارتباطات و راهنمود های شفاف برای انتخاب قضایا باید مدنظر گرفته شوند. برعلاوه، بمنظور حصول اطمینان از پیگرد قانونی مؤثر قضایا، موارد ذیل باید مدنظر گرفته شود:
 - افزایش تدابیر محافظتی برای شاهدانی که در معرض تهدید قرار دارند و همچنان فراهم ساختن زمینه های تشویقی مانند کاهش در حکم مجازات برای شاهدان همکار و تشویق آنان جهت ارائه شواهد مؤثق.
 - تأمین مصونیت کلیه پرسونل محکمه، بشمول فراهم ساختن ترانسپورت مصئون از خانه به محکمه و برعکس آن و همچنان فراهم ساختن محافظین شخصی به مقاماتی که در معرض تهدید بلند امنیتی قرار دارند.
 - افزایش تعداد مشاورین بین المللی و یا کار مشترک با تحقیق کننده گان، خارنوالان و وکلای مدافع که از تجارب عملی اندک در پیشبرد قضایای پیچیده در برابر محکمه برخوردار اند.
- تقویت ظرفیت افغانستان برای حصول دوباره دارایی های سرقت شده و اولویت دهی در کار نهایی سازی دو پیشنهادی که قبلاً تحت بازنگری قرار دارند، ایجاد یک بخش مشخص حصول دوباره دارایی ها تحت نظارت لوی خارنوال و نهایی سازی همکاری تخنیکي از بانک جهانی و ابتکار حصول دوباره دارایی های اداره مواد مخدر و جرایم ملل متحد. برعلاوه، توجه لازم به اتخاذ احکام جزایی تصفیه دارایی عامه جهت حصول دوباره دارایی های که ظن آن می رود بطور غیرقانونی اندوخته شده است، مبذور گردد.
- بهبود هماهنگی میان ادارات مختلف حکومت که در تلاشهای مبارزه علیه فساد اداری دخیل اند، روشن ساختن پروسه ارجاع قضایای فساد اداری به لوی خارنوالی از طریق ایجاد راهنمود های روشن ارجاع قضایا و همچنان ایجاد طرزالعمل ها برای پیگیری، دنبال کردن و گزارش در مورد احصائیه قضایا به مردم.

پیشنهادات برای جامعه جهانی:

- جامعه جهانی باید از تلاشهای حکومت جهت متقاعد ساختن پارلمان بخاطر تصویب قانون تجدید نظر شده جزا حمایت نماید چون این قانون همه احکام مربوط به جرایم فساد اداری را دارا میباشد. درصورت تصویب این قانون از سوی پارلمان، جامعه جهانی حکومت را در ایجاد یک استراتژی تطبیقی برای بلند بردن سطح آگاهی مردم، بخصوص قضات، خارنوالان و وکلای مدافع در مورد شرایط جدیداً وضع شده در قانون جزا نیز همکاری نماید.
- جامعه جهانی باید از تلاشهای حکومت در راستای بلند بردن ظرفیت پرسونل مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری از طریق فراهم کردن مشاورین باتجربه در بخش تحقیق و پیگرد قانونی قضایای پیچیده فساد اداری و دوشادوش کار کردن با مستنطقین، خارنوالان و وکلای مدافع حمایت نماید.
- جامعه جهانی باید تنفیذ قوانین ضد پول شویی را به هدف کشف و جلوگیری از انتقال غیرقانونی دارایی در اولویت خویش قرار دهند. جامعه جهانی باید راهنمود های روشن و همکاری تخنیکي را به مقامات افغانستان در مطابقت به معیارها و طرزالعمل های ملی جهت حصول دوباره دارایی ها فراهم سازد.
- جامعه جهانی باید تدابیر دوجانبه و چندین جانبه را جهت جلب همکاریهای دوجانبه حقوقی و حمایت بهتر از تلاشهای افغانستان در راستای تثبیت و حصول دوباره دارایی های انتقال داده شده به خارج از کشور تقویت بخشد.
- ایجاد تماس های قوی با سفارتهای ذریبط در افغانستان و ادارات تنفیذ قانون بخاطر بلند بردن مؤثریت و سرعت تبادل اطلاعات لازم جهت تثبیت و حصول دوباره دارایی های سرقت شده.
- مراجع و اشخاص ارتباطی هم در سطح ملی و هم در سطح کشورهای دریافت کننده باید توظیف شوند که این تلاشها را هماهنگ سازند.

VIII. نتیجه گیری

مبارزه علیه فساد اداری در طول یک شب تمام نمیشود. این مبارزه مستلزم تعهد مشترک از سوی حکومت، مردم، جامعه مدنی و جامعه جهانی است.

حکومت از طریق: نشان دادن یک تغییر از فرهنگ فساد اداری به سطح رهبری، ایجاد برنامه های مبارزه علیه فساد اداری به سطح وزارتها و طرح یک پلان ملی، تلاشها جهت مسلکی ساختن خدمات عامه از طریق استخدام به اساس شایستگی و جمع آوری فورمه های ثبت دارایی از مقامات بلند پایه، مدیریت شفاف و مؤثر منابع مالی ملی، بشمول تدارکات و طرح بودجه، تلاشها جهت سهل سازی ارائه خدمات عامه و حفاظت از منابع عامه، اصلاحات در طرح قوانین و ایجاد یک محکمه خاص جهت تأمین حسابدگی بیشتر در قضایای جرایم سنگین فساد اداری پیشرفت های قابل ملاحظه ای داشته است. سروی اخیر ایشیا فوندریشن نشان داد که از سال 2015 بدینسو، میزان فساد اداری که افغانها حین تماس یا مراجعه به مقامات حکومتی داشتند در همه ساحات کاهش یافته است.⁵⁵¹ اگر کاهش فساد اداری به همین منوال ادامه پیدا کند، معلوم خواهد گردید که تلاشهای حکومت در این راستا مثمر بوده و دیدگاه مردم نسبت به فساد اداری در جامعه افغانی تغییر خواهد کرد.⁵⁵²

باوجود این پیشرفت، فساد اداری تاهنوزهم بعنوان یک مانع اساسی برای تلاش درازمدت افغانستان به رسیدن به صلح و ثبات باقی است و این پدیده پیوسته همه جوانب زنده گی یومیه در افغانستان را متاثر میسازد. برای اینکه تلاشهای حکومت در راستای مبارزه

علیه فساد اداری بطور بهتر متمرکز و سهل گردد، به یک استراتژی همه جانبه نیاز است. این استراتژی باید توسط یک دارالانشای مستقل که متشکل از کارشناسان مجرب باشد و مأموریت آنها جلب همکاری وسیع عامه و جامعه مدنی در حمایت از تلاشهای حکومت نیز باشد مورد تطبیق قرار گیرد. حین ایجاد استراتژی همه جانبه حکومت، سعی گردد تا پیشنهادات عملی که در این گزارش ارائه گردیده و همه این پیشنهادات براساس تجارب مشترک جامعه جهانی در جریان تطبیق کنوانسیون مبارزه علیه فساد اداری ملل متحد و سایر ابتکارات اصلاحی مبارزه علیه فساد اداری است، مدنظر گرفته شود.

اکثریت پیشنهادات این گزارش نیازمند حمایت و همکاریهای تخنیکی دوامدار کشور های تمویل کننده میباشد. یوناما آماده است تا حکومت را در راستای هماهنگی هرگونه حمایت و فراهم نمودن همکاریهای تخنیکی از سوی کشور های تمویل کننده کمک نماید تا یک پالیسی هماهنگی قویتر در راستای عملی ساختن تلاشهای جاری افغانستان جهت مبارزه علیه فساد اداری و اعاده اعتبار در عرصه ارائه خدمات عامه ایجاد گردد.

پی نوشت ها

- ¹ جلال‌آب رئیس جمهور اشرف غنی، مقاله ای تحت عنوان "راندن فساد بیرون از تدارکات" به زبان انگلیسی در نشریه پالیسی دولت بریتانیا علیه فساد: مجموعه مقالات، ۱۲ می ۲۰۱۶، قابل دسترس در اینجا: <https://www.gov.uk/government/publications/against-corruption-a-collection-of-essays/against-corruption-a-collection-of-essays#president-ashraf-ghani-driving-corruption-out-of-procurement> (غنی ۲۰۱۶).
- ² مراجعه شود به فورسبرگ، کارل و سولیفان، تیم، شبکه های حمایت از جنایتکاران و تلاش برای بازسازی دولت افغانستان، در معافیت: مبارزه با قدرت های غیرقانونی در جریان جنگ و انتقال، مرکز فعالیت های پیچیده، ۲۰۱۶، صفحه ۳۵ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: <http://cco.ndu.edu/Portals/96/Documents/Impunity/Impunity%20FINAL%20for%20Web.pdf>
- ³ مراجعه شود به سروی مردم افغانستان: افغانستان در سال ۲۰۱۶، ۲۰۱۶ صفحه ۱۰۷ که توسط بنیاد آسیایی اجرا شده و در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: http://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2016/12/2016_Survey-of-the-Afghan-People_full-survey.Jan2017.pdf (بنیاد آسیایی ۲۰۱۶).
- ⁴ غنی ۲۰۱۶.
- ⁵ جمهوری اسلامی افغانستان، به پیش به سوی خودکفایی: نخستین گزارش پیشرفت، ۵ سپتامبر ۲۰۱۵، صفحه ۲، در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: [http://mof.gov.af/Content/files/SOM%20main%20paper%20with%20annex%20final%203%20sep2015\(1\).pdf](http://mof.gov.af/Content/files/SOM%20main%20paper%20with%20annex%20final%203%20sep2015(1).pdf) (گزارش پیشرفت خودکفایی ۲۰۱۵)
- ⁶ غنی ۲۰۱۶.
- ⁷ مراجعه شود به بانک جهانی، گزارش انکشاف جهانی ۲۰۱۱: درگیری، امنیت و انکشاف، صفحه های ۶-۷ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: http://siteresources.worldbank.org/INTWDRS/Resources/WDR2011_Full_Text.pdf (بانک جهانی، ۲۰۱۱). "فساد اداری ... با افزایش مشکلات و زیر سوال بردن موثریت نهاد های ملی و نورم های اجتماعی تاثیرات دو چندان بالای خشونت دارد."
- ⁸ مراجعه شود به گزارش بانک جهانی سال ۲۰۱۱، صفحه ۲۵۸.
- ⁹ مراجعه شود به گزارش بانک جهانی سال ۲۰۱۱، صفحه ۱۰ (بحث در مورد ایجاد نهاد های مشروع به منظور پایان بخشیدن به چرخه خشونت ها).
- ¹⁰ مراجعه شود به گزارش سال ۲۰۱۱ بانک جهانی، صفحه های ۱۰، ۱۹۳ (با توجه به اینکه مساعدت های جامعه جهانی حداقل به مدت ۱۵ سال دیگر برای حمایت از بسیاری از تحولات نهادی دراز مدت نیاز است ادامه یابد).
- ¹¹ مراجعه شود به گزارش بانک جهانی سال ۲۰۱۱، صفحه ۱۰.
- ¹² غنی ۲۰۱۶.
- ¹³ قطعنامه شماره 2344 (2017) شورای امنیت ملل متحد، 17 مارچ 2017، (S/RES/2344) که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.un.org/press/en/2017/sc12756.doc.htm> (تاریخ مراجعه به سایت: 20 مارچ 2017)
- ¹⁴ به بخش مقدمه، پاراگراف 6، 28، 29 قطعنامه شماره 2344 (سال 2017) شورای امنیت ملل متحد مراجعه شود.
- ¹⁵ مراجعه شود به بخش امضا و تصویب کنوانسیون مبارزه با فساد ملل متحد که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CAC/signatories.html> (accessed on 27 January 2017)
- ¹⁶ چارچوب پاسخگویی متقابل توکیو، 8 جولای 2012، در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: http://www.mofa.go.jp/region/middle_e/afghanistan/tokyo_conference_2012/tokyo_declaration_en2.html (چارچوب توکیو): خودکفایی از طریق چارچوب پاسخگویی متقابل، کابل، افغانستان، ۵ سپتامبر ۲۰۱۵، صفحه ۱، در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.mofa.go.jp/mofaj/files/000102254.pdf>
- ¹⁷ مراجعه شود به سند تحقق خودکفایی: تعهدات برای اصلاحات و تجدید همکاری ها، دسامبر ۲۰۱۴ قابل دسترس در اینجا: <http://afghanistan-un.org/wp-content/uploads/2014/12/REALIZING-FINAL-SELF-RELIANCE-25-November-2014.pdf>؛ سند خودکفایی از طریق چارچوب پاسخگویی متقابل، صفحه ۱.
- ¹⁸ سند خودکفایی از طریق چارچوب پاسخگویی متقابل، صفحه ۱.
- ¹⁹ بخش های ۲-۵ خودکفایی از طریق چارچوب پاسخگویی متقابل.
- ²⁰ دیدبان شفافیت بین الملل، /از تعهد تا عمل: بررسی تعهدات افغانستان در راستای مبارزه با فساد اداری، سپتامبر ۲۰۱۶، صفحه های ۸-۱۰، که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: https://www.transparency.org/whatwedo/publication/from_promises_to_action_navigating_afghanistans_anti_corruption_commitments (سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۰۶).
- ²¹ غنی ۲۰۱۶.
- ²² غنی ۲۰۱۶؛ همچنان مراجعه شود به صفحه های ۱۰ و ۱۰۸ گزارش بنیاد آسیایی (سال ۲۰۱۶) "افغان ها بیشترین موارد (۵۹٫۵٪) تقاضای مستقیم رشوه را در محاکم و قوه قضائیه گزارش دادند."

- ²³ غنی ۲۰۱۶.
- ²⁴ مراجعه شود به ماده ۶ کنوانسیون مبارزه با فساد مجمع عمومی ملل متحد، ۳۱ اکتوبر ۲۰۰۳، A/58/422 که در وب سایت ذیل قابل دسترس بوده و آخرین بار به تاریخ ۲۰ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://www.refworld.org/docid/4374b9524.html>
- ²⁵ دیدبان شفافیت افغانستان، مبارزه با فساد در افغانستان: حل معضله ساختاری، نوامبر ۲۰۱۶، صفحه های ۳۸-۴۲ (ضمیمه ۱)، که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: <https://iwaweb.org/wp-content/uploads/2016/11/Solving-the-Institutional-Puzzle.pdf> ضمیمه ۱ این گزارش شامل خلاصه ی در مورد نهاد های مبارزه با فساد و مسوولیت های شان می باشد.
- ²⁶ مراجعه شود به ماده ۶ و ۹ قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه علیه فساد اداری (جریده رسمی شماره ۹۳۶) ۱۵ جنوری ۲۰۰۸ (۱۳۸۶/۱۰/۲۵)، (قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه علیه فساد اداری).
- ²⁷ فقره (۲) ماده ۸ قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه علیه فساد اداری.
- ²⁸ دیدبان شفافیت بین المللی، ارزیابی سیستم شایستگی ملی: افغانستان ۲۰۱۵، ۲۰۱۶، صفحه های ۱۱۲-۱۱۳، که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: http://www.transparency.org/whatwedo/publication/afghanistan_2015_national_integrity_system_assessment (سازمان شفافیت بین المللی ۲۰۱۵).
- ²⁹ ماده ۳ فرمان ریاست جمهوری در مورد ارتقاء شورای حکومتداری و عدالت به شورای عالی حکومتداری، عدالت و مبارزه علیه فساد (فرمان شماره ۱۶۸) ۱۳۹۴/۱۲/۲۹.
- ³⁰ مراجعه شود به گزارش سال ۲۰۱۶ دیدبان شفافیت افغانستان، صفحه ۳۲. "استراتژی و فرمان مذکور همین اکنون سکرتریت را که "کوچک" خوانده شده بود، با سپردن مسوولیت طرح یک استراتژی مبارزه با فساد اداری، اجرای ارزیابی آسیب پذیری ها در برابر فساد و امور لوژستیک مربوط به شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه فساد و سایر مسوولیت ها تحت فشار قرار داده است."
- ³¹ دفتر مواد مخدر و جرایم سازمان ملل متحد، استراتژی های ملی مبارزه با فساد: رهنمود عملی برای طرح و تطبیق، سپتامبر ۲۰۱۵، صفحه ۶، در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: https://www.unodc.org/documents/corruption/Publications/2015/National_Anti-Corruption_Strategies_-_A_Practical_Guide_for_Development_and_Implementation_E.pdf (یون او دی سی ۲۰۱۵)
- ³² دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه های ۵-۶.
- ³³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۳۵.
- ³⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، رهنمود تخنیکی در مورد کنوانسیون مبارزه با فساد ملل متحد، ۲۰۰۹، صفحه ۱۱، که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: http://www.unodc.org/documents/corruption/Technical_Guide_UNCAC.pdf (یون او دی سی ۲۰۰۹)
- ³⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۱.
- ³⁶ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۱.
- ³⁷ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۱.
- ³⁸ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه های ۸-۱۱.
- ³⁹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۰.
- ⁴⁰ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۲.
- ⁴¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۲.
- ⁴² دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۱.
- ⁴³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه های ۷، ۶۱.
- ⁴⁴ صورت جلسه سومین نشست شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد شماره ۰۵۷۷۴ مورخ ۱۴ نوامبر ۲۰۱۶ (صورت جلسه نشست سوم).
- ⁴⁵ پیش نویس طرح افغانستان برای مبارزه با فساد صفحه ۲-۵.
- ⁴⁶ مراجعه شود دفتر مواد مخدر و جرایم سازمان ملل متحد ۲۰۱۵، صفحه های ۳۹، ۵۰-۵۱ (توضیح این عناصر به عنوان موارد ضروری به استراتژی ملی مبارزه با فساد)
- ⁴⁷ هدف کوتاه مدت شماره ۲،۱ سند خودکفایی از طریق پاسخگویی متقابل (اس ام ای اف) برای سال ۲۰۱۶/۲۰۱۵، گزارش وضعیت، جنوری ۲۰۱۷ (گزارش وضعیت اس ام ای اف ۲۰۱۷) که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <http://policymof.gov.af/wp-content/uploads/2016/08/SMAF-2015-2016-Progress-Report-January-2017.pdf>
- ⁴⁸ اداره بازرسی ویژه برای بازسازی افغانستان (سیگار)، فساد در جنگ: درس های فراگرفته شده از تجربه ایالات متحده در افغانستان، سپتامبر ۲۰۱۶، صفحه ۴، که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <https://www.sigar.mil/pdf/lessonslearned/sigar-16-58-II.pdf> (سیگار ۲۰۱۶).
- ⁴⁹ پیش نویس طرح افغانستان برای مبارزه با فساد، صفحه ۳-۴.
- ⁵⁰ پیش نویس طرح افغانستان برای مبارزه با فساد صفحه ۳.
- ⁵¹ هدف کوتاه مدت شماره ۲ سند خودکفایی از طریق پاسخگویی متقابل (اس ام ای اف) (گزارش وضعیت اس ام ای اف ۲۰۱۷)
- ⁵² دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یون او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۲۸.

- ⁵³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۲۹.
- ⁵⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۳۰.
- ⁵⁵ مراجعه شود به اعلامیه کوالالمپور در مور استراتژی های مبارزه با فساد، کوالالمپور، مورخ ۲۱-۲۲ اکتوبر ۲۰۱۳ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است:
https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/2013/10/corruption/Kuala_Lumpur_Statement_on_Anti-Corruption_Strategies_Final_21-22_October_2013.pdf (در این اعلامیه پیشنهاد شده است که "توجه ویژه باید به تطبیق استراتژی های در سطح ولایتی و محلی مبذول گردد").
- ⁵⁶ مراجعه شود به روز، ریچارد، کاهش رشوه در بدل ارائه خدمات عامه به شهروندان، خلاصه یو ۴ شماره ۱۱، اکتوبر ۲۰۱۵، صفحه ۳. در وب سایت ذیل قابل دسترس است: <https://www.cmi.no/publications/5663-reducing-bribery-for-public-services-delivered-to> (روز ۲۰۱۵): ایجاد اداره مبارزه با فساد اداری در مرکز کشور ممکن نقش سمبولیک داشته و راه طولانی در پیش است تا برخورد کارمندان پائین رتبه دولتی با شهروندان عادی را متاثر سازد.
⁵⁷ روز ریچارد، ۲۰۱۵، صفحه ۲، ۴-۵.
- ⁵⁸ پیش نویس طرح افغانستان برای مبارزه با فساد، صفحه ۲.
- ⁵⁹ غنی ۲۰۱۶.
- ⁶⁰ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۲۴.
- ⁶¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۲۵.
- ⁶² دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۲۵.
- ⁶³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۴.
- ⁶⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۳۹.
- ⁶⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۳۹ (در اشاره به الفرید تات کی هو "گزارش معلومات عملکرد عامه: مزایا و چالش های دخالت شهروندان" در معلومات عملکرد در سکتور عامه: چگونه استفاده می شود، وان دورین و وان دی والی و همکاران صفحه های 198-201).
- ⁶⁶ ماده هشتم فرمان تقنینی رئیس جمهور در مورد مبارزه موثر علیه فساد اداری (فرمان شاهه ۶۱) (۲۷.۱۲.۱۳۸۸).
- ⁶⁷ ماده اول فرمان رئیس جمهور در مورد تعدیل شخصیت حقوقی، وظایف، صلاحیت ها و مسئولیت های کمیته مستقل نظارت و ارزیابی مبارزه با فساد (فرمان شماره ۱۱۵) ۲۸.۶.۱۳۹۵: ماده پنجم لایحه وظایف، صلاحیت ها و تشکیل کمیته مستقل نظارت و ارزیابی مبارزه علیه فساد اداری.
- ⁶⁸ مراجعه شود به گزارش کمیته نظارت و ارزیابی در این سایت: <http://www.mec.af/#publications> (تاریخ آخرین بازدید از سایت: ۱ فروری ۲۰۱۷)
- ⁶⁹ مراجعه شود به گزارش کمیته نظارت و ارزیابی در این سایت: <http://www.mec.af/#publications> (تاریخ آخرین بازدید از سایت: ۱ فروری ۲۰۱۷)
- ⁷⁰ پیش نویس طرح افغانستان برای مبارزه با فساد صفحه ۴.
- ⁷¹ گزارش بانک جهانی، ۲۰۱۱، صفحه ۲۵۲.
- ⁷² غنی ۲۰۱۶.
- ⁷³ بنیاد آسیائی، ۲۰۱۶، صفحه های ۱۰۵-۱۰۶ (در سال ۲۰۱۶، اعتماد مردم به نهاد های دولتی افغانستان برابر به ده سال پایین آمده - اعتماد عامه در کل به شورای ملی ۳۷ درصد و برای وزارت های دولتی ۳۵،۶ درصد می باشد): به روز ۲۰۱۵، صفحه ۲-۳ مراجعه شود.
- ⁷⁴ لگارد، کریستین، رسیدگی به قضایای فساد - به گونه باز، پالیسی دولت انگلستان در برابر فساد: مجموعه از مقالات، ۱۲ می ۲۰۱۶، در وب سایت ذیل قابل دسترس است: <https://www.gov.uk/government/publications/against-corruption-a-collection-of-essays/against-corruption-a-collection-of-essays#christine-lagarde-addressing-corruption-openly> (لگارد ۲۰۱۶).
- ⁷⁵ گزارش پیشرفت خودکفائی سال ۲۰۱۵، صفحه ۲.
- ⁷⁶ هاشمی، حشمت الله، سید، و لاوت، گیرهارد، اصلاحات ملکی در افغانستان: نقش و وظایف سکتور خدمات ملکی، واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان، اگست ۲۰۱۶، صفحات ۲۰-۲۱ که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد:
<https://areu.org.af/wp-content/uploads/2017/01/1616E-Civil-Service-Reform-in-Afghanistan-Roles-and-Functions-of-the-Civil-Service-Sector.pdf> (هاشمی و لاوت).
- ⁷⁷ هاشمی و لاوت ۲۰۱۶، صفحه ۲۱: اداره عامه بین المللی، حمایت افغانستان از کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی ۲۰۰۸-۲۰۱۱، ۲۰۱۵ که در وب سایت ذیل قابل دسترس بوده و به تاریخ ۱۹ دسامبر ۲۰۱۶ به آن مراجعه شده بود: <http://www.public-admin.co.uk/consultancy-services/case-studies-2/test/>
- ⁷⁸ دیدبان شفافیت بین المللی ۲۰۱۶، صفحه های ۱۱-۱۲: مراجعه شود به کمیته نظارت و ارزیابی، گزارش ارزیابی آسیب پذیری در برابر فساد در پروسه استخدام در کمیسیون مستقل اصلاحات اداری خدمات ملکی، اکتوبر ۲۰۱۳، صفحه های ۲۱، ۲۳، که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد:
<http://www.mec.af/files/VCAReportCSC.pdf>
- ⁷⁹ صورت جلسه سوم.
- ⁸⁰ صورت جلسه سوم.

- ⁸¹ دیدبان شفافیت بین المللی ۲۰۱۶، صفحه ۱۲.
- ⁸² کاربیری، شان، یکتن از وزرای افغانستان در برابر تلاش ها برای استیضاح وی واکنش نشان داد، ۲۳ جولای، ۲۰۱۳ رادیو ملی افغانستان، در وب سایت ذیل قابل دسترس بوده و آخرین بار به تاریخ ۲۰ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://publicradiotulsa.org/post/afghan-minister-fires-back-impeachment-attempt#stream/0>
- ⁹ که در وب سایت ذیل قابل دسترس بوده و به تاریخ ۲۰ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه صورت گرفته بود: <https://iwaweb.org/wp-content/uploads/2016/04/Kabul-Police-Report-English.pdf>
- ⁸³ فرمان ریاست جمهوری در مورد استخدام (فرمان شماره ۸۲)، ۶ سپتامبر ۲۰۱۵ (۱۳۹۴/۰۶/۱۷) (فرمان ریاست جمهوری در مورد استخدام)؛ هاشمی و لاوت ۲۰۱۶، صفحه ۱۰.
- ⁸⁴ فرمان ریاست جمهوری شماره ۸۲ در مورد استخدام؛ همچنان به هاشمی و لاوت ۲۰۱۶ صفحه ۱۰ مراجعه شود.
- ⁸⁵ هاشمی و لاوت ۲۰۱۶، صفحه ۱۰.
- ⁸⁶ هاشمی و لاوت ۲۰۱۶، صفحه ۱۰.
- ⁸⁷ واحد حکومتداری یوناما، صورت جلسه با رییس عمومی ریاست مدیریت خدمات ملکی (کمیسیون خدمات ملکی)، ۲۴ می ۲۰۱۶.
- ⁸⁸ به دیدبان شفافیت ۲۰۱۶ صفحه ۱۱ مراجعه شود.
- ⁸⁹ مراجعه شود به شین ماری، فساد و مبارزه با فساد اداری در مدیریت منابع بشری در سکتور عامه، پاسخ های اهل خیره U4 شماره ۲:۰۱۵، ۲ مارچ ۲۰۱۵، صفحه ۲ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: <http://www.u4.no/publications/corruption-and-anti-corruption-practices-in-human-resource-management-in-the-public-sector/>
- ⁹⁰ فرمان شماره ۸۲ رییس جمهور در مورد استخدام؛ هاشمی و لاوت ۲۰۱۶، صفحه ۱۰.
- ⁹¹ شین، مارچ ۲۰۱۵، صفحه ۶.
- ⁹² شین، مارچ ۲۰۱۵، صفحه ۳؛ لگارد ۲۰۱۶ ("حتی کارمندان مسلکی توسط فساد اغوا می شوند اگر معاش کافی برای شان پرداخت نشود").
- ⁹³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد، رهنمود ملل متحد در مورد پالیسی مبارزه با فساد اداری (مسوده)، جون ۲۰۰۱، صفحه ۵، در سایت انترنتی ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.unodc.org/pdf/crime/gpacpublications/manual.pdf>
- ⁹⁴ لگارد ۲۰۱۶.
- ⁹⁵ لگارد ۲۰۱۶.
- ⁹⁶ اطلاعات نهاد های اداره عامه بین المللی و آدم اسپیت، اصلاح سیستم های رتب و معاشات خدمات ملکی افغانستان که در وب سایت ذیل قابل دسترس بوده و به تاریخ ۷ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://www.adamsmithinternational.com/explore-our-work/central-asia/afghanistan/pay-and-grading-reform-of-the-civil-service-in-afghanistan>
- ⁹⁷ وزارت مالیه، معاش مسلکی افغانستان و تطبیق رهنمود، ۲۰۱۴، صفحه ۵، که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.nrap.gov.af/wp-content/uploads/2016/03/NTA-Guidline.....pdf>
- ⁹⁸ معاش مسلکی افغانستان و رهنمود، صفحه ۵.
- ⁹⁹ هاشمی و لاوت ۲۰۱۶، صفحه ۲۲.
- ¹⁰⁰ معاش مسلکی افغانستان و رهنمود، صفحه ۴.
- ¹⁰¹ مراجعه شود به مقاله مایکل هیگویی، آیا تمویل کنندگان به کارمندان داخلی معاش کمتر تعیین کنند تا از فرار استعداد ها از داخل دولت جلوگیری شود، دیویکس، ۳۱ می ۲۰۱۶، که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: <https://www.devex.com/news/should-donors-pay-locally-hired-staff-less-to-avoid-government-brain-drain-88233>
- ¹⁰² گزارش پیشرفت خود کفائی سال ۲۰۱۵، صفحه ۲.
- ¹⁰³ بانک جهانی، برنامه ارتقای ظرفیت برای نتایج، پروژه در یک نگاه، که در وب سایت ذیل قابل دسترس بوده و به تاریخ ۷ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://projects.worldbank.org/P123845/afghanistan-capacity-blding-results-facility?lang=en>
- ¹⁰⁴ بانک جهانی، برنامه ارتقای ظرفیت برای نتایج، نگاه اجمالی، که در وب سایت ذیل قابل دسترس بوده و به تاریخ ۷ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://projects.worldbank.org/P123845/afghanistan-capacity-blding-results-facility?lang=en>
- ¹⁰⁵ بانک جهانی، برنامه ارتقای ظرفیت برای نتایج، چارچوب، که در وب سایت ذیل قابل دسترس بود: <http://www.projects.worldbank.org/P123845/afghanistan-capacity-blding-results-facility?lang=en&tab=results>
- ¹⁰⁶ دیدبان شفافیت ۲۰۱۵، صفحات ۳۶، ۴۰، ۵۸، ۶۵، ۶۹، ۷۴، ۷۷، ۸۱-۸۲، ۹۴.

- ¹⁰⁷ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد، فساد اداری در افغانستان: مثال های جدید و چالش ها فراراه صداقت در سکتور عامه، اکتوبر ۲۰۱۳، صفحه ۸، که در وب سایت ذیل قابل دسترسی می باشد: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/corruption/Corruption_Afghanistan_2013.pdf
- ¹⁰⁸ به مقرر طرز سلوک جهانی برای مقامات دولتی که ضم قطعنامه مجمع عمومی ملل متحد می باشد، اقدامات علیه فساد، ۲۸ جنوری ۱۹۹۷ و در وب سایت ذیل قابل دسترس است، مراجعه شود: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/N97/762/73/img/N9776273.pdf?OpenElement>
- ¹⁰⁹ مراجعه شود به رهنمود ها در مورد نقش خازنوالان، که طی هشتمین کنگره ملل متحد در مورد جلوگیری از جرایم و رسیدگی به متخلفین، مورخ ۲۷ اگست ۱۹۹۰، که در وب سایت ذیل قابل دسترسی است: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/prosecutors.pdf>
- ¹¹⁰ شین، مارچ ۲۰۱۵، صفحه ۷.
- ¹¹¹ موسسه همکاری های اقتصادی و انکشافی (او بی سی دی)، جلوگیری از فساد در سکتور عامه در اروپای شرقی و آسیای مرکزی، ۲۰۱۵، صفحه ۱۹، که در وب سایت ذیل قابل دسترسی می باشد: <http://www.oecd.org/corruption/acn/ACN-Prevention-Corruption-Report.pdf> (او بی سی دی ۲۰۱۵)
- ¹¹² فقره (۱) ماده ۱۳ کنوانسیون ملل متحد در مورد مبارزه با فساد (UNCAC).
- ¹¹³ شوت، صوفیا، و دیگران، قوه قضائیه شفاف و پاسخگو عدالت را برای همه تامین میکند، گزارش U4، اپریل ۲۰۱۶، صفحه ۲۷، که در وب سایت ذیل قابل دسترسی می باشد: <http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/democratic-governance/a-transparent-and-accountable-judiciary-to-deliver-justice-for-a.html> (شوت و همکاران. اپریل ۲۰۱۶).
- ¹¹⁴ شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه ۲۷.
- ¹¹⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، کتاب رهنمای ملل متحد در مورد اقدامات عملی مبارزه با فساد برای خازنوالان و تحقیق کنندگان، سپتامبر ۲۰۰۴، صفحه ۴۹، در وب سایت ذیل قابل دسترسی می باشد: <https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/Handbook.pdf> (یو ان او دی سی ۲۰۰۴).
- ¹¹⁶ مراجعه شود به دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۷۱؛ شین، مارچ ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ¹¹⁷ مراجعه شود به صفحه شکایت اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری که در وب سایت ذیل قابل دسترسی بوده و به تاریخ ۲۶ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://anti-corruption.gov.af/en/page/8511>
- ¹¹⁸ بررسی یوناما از وب سایت های دولت نشان می دهد که پولیس ملی افغان در حال حاضر یگانه نهادی است که مقرر طرز سلوک خود را از طریق وب سایت در دسترس همه قرار داده است (ملاحظات ساحوی یوناما).
- ¹¹⁹ بررسی یوناما از وب سایت های دولت نشان می دهد که پولیس ملی افغان در حال حاضر یگانه نهادی است که مقرر طرز سلوک خود را از طریق وب سایت در دسترس همه قرار داده است (ملاحظات ساحوی یوناما).
- ¹²⁰ ماده ۳۳ کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد (UNCAC)؛ شین، مارچ ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ¹²¹ فقره ۲ ماده ۱۴ قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری.
- ¹²² ماده ۶ فرمان ریاست جمهوری در مورد ایجاد مرکزی عدلی مبارزه با فساد اداری (فرمان شماره ۵۳)، ۳۰ جون ۲۰۱۶ (۱۰/۰۴/۱۳۹۵) (فرمان رییس جمهور در مورد ایجاد مرکز عدلی مبارزه با فساد اداری).
- ¹²³ دیدبان شفافیت افغانستان، نوامبر ۲۰۱۶، صفحه ۲۶.
- ¹²⁴ شین، ماری، اجراءات خوب در مورد قانون محافظت اطلاع دهندگان، پاسخ تخنیکي U4، ۱ جولای ۲۰۰۹، صفحه ۹ که در وب سایت ذیل قابل دسترسی می باشد: <http://www.u4.no/publications/good-practice-in-whistleblowing-protection-legislation-wpl/downloadasset/404>
- ¹²⁵ شین ۲۰۰۹، صفحه ۶.
- ¹²⁶ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۷۲.
- ¹²⁷ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۵۳.
- ¹²⁸ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۵۳.
- ¹²⁹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه های ۵۳ و ۷۳.
- ¹³⁰ فقره (۶) ماده ۷ قانون اجراءات جزایی (جریده رسمی شماره ۱۱۳۲)، ۵ می ۲۰۱۴ (۱۵/۰۲/۱۳۹۳) (قانون اجراءات جزایی).
- ¹³¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه های ۶۶-۶۷.
- ¹³² دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، رهنمود در مورد اجراءات خوب در امر محافظت اطلاع دهندگان، اگست ۲۰۱۵، صفحه ۶۷، در وب سایت ذیل قابل دسترسی می باشد: https://www.unodc.org/documents/corruption/Publications/2015/15-04741_Person_Guide_eBook.pdf
- ¹³³ شین ۲۰۰۹، صفحه ۷.
- ¹³⁴ شین ۲۰۰۹، صفحه ۷.
- ¹³⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، صفحه های ۷، ۱۹.

¹³⁶ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، رهنمود تقنینی برای تطبیق کنوانسیون مبارزه با فساد ملل متحد، نسخه ۲، ۲۰۱۲، فقره های ۱۰۴-۱۰۶، که در ویب سایت ذیل قابل دسترس می باشد:

https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/LegislativeGuide/UNCAC_Legislative_Guide_E.pdf.

¹³⁷ شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه های ۲۳ و ۲۸.

¹³⁸ شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه ۲۸.

¹³⁹ شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه ۲۹.

¹⁴⁰ شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه های ۲۳، ۲۸.

¹⁴¹ شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه های ۲۲، ۲۵، ۲۹.

¹⁴² شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه های ۲۴-۲۵.

¹⁴³ نهاد بین المللی شفافیت ۲۰۱۶، صفحه ۱۱.

¹⁴⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، صفحه ۸۹.

¹⁴⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، صفحه ۹۱.

¹⁴⁶ غنی ۲۰۱۶.

¹⁴⁷ مراجعه شود به مواد ۹۲-۹۵ قانون تشکیل، صلاحیت ها و وظایف قوه قضائیه (جریده رسمی شماره ۸۵۱)، ۲۱ می ۲۰۰۵ (۳۱/۰۲/۱۳۸۴) که توسط جریده رسمی شماره ۱۱۰۹ مورخ ۳۰ جون ۲۰۱۳ (۰۹/۰۵/۱۳۹۲) ملغی و طی جریده رسمی شماره ۱۱۱۵ مورخ ۲۱ سپتامبر ۲۰۱۳ (۳۰/۰۶/۱۳۹۲) تعدیل شد (قانون تشکیل، وظایف و صلاحیت های قوه قضائیه).

¹⁴⁸ ارایه معلومات توسط ریاست مراقبت قضایی به بورد تمویل کنندگان که مشترکاً توسط یوناما در کابل به تاریخ ۸ فبروری ۲۰۱۷ دایر شد.

¹⁴⁹ ارایه معلومات توسط ریاست مراقبت قضایی به بورد تمویل کنندگان که مشترکاً توسط یوناما در کابل به تاریخ ۲۰ اپریل ۲۰۱۷ دایر شد.

¹⁵⁰ ملاحظات یوناما در مورد روند رسیدگی ادعای *خارنوال علیه عبدالحی* در مرکز عدلی مبارزه با فساد، مورخ ۱۹ نوامبر ۲۰۱۶.

¹⁵¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۹۰.

¹⁵² ماده ۱۱۴ قانون اجراء جزایی.

¹⁵³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۹۱.

¹⁵⁴ ارایه معلومات توسط ریاست مراقبت قضایی به بورد تمویل کنندگان که مشترکاً توسط یوناما در کابل به تاریخ ۲۰ اپریل ۲۰۱۷ دایر شد.

¹⁵⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۹۰.

¹⁵⁶ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه های ۳۶-۳۷.

¹⁵⁷ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۹۱.

¹⁵⁸ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۹۱.

¹⁵⁹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۹۳.

¹⁶⁰ ماده ۱۵۴ قانون اساسی افغانستان، ۳ جنوری ۲۰۰۴ (۱۳/۱۰/۱۳۸۲) (قانون اساسی افغانستان).

¹⁶¹ فقره (۱) ماده ۱۲ قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری.

¹⁶² فقره (۲) ماده ۱۲ قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری.

¹⁶³ مراجعه شود به ویب سایت اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری: <http://anti-corruption.gov.af/en/news/200956>; (تاریخ مراجعه به سایت: 26 جنوری 2017)

سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۶، صفحه ۲۴؛ مصاحبه با رییس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، دسامبر ۲۰۱۶. نظریات اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد در مورد مسوده گزارش فساد اداری، 27 فبروری 2017

¹⁶⁴ مصاحبه با رییس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، فبروری ۲۰۱۶؛ موسسه سیگار، / *داره عالی نظارت افغانستان: اشاعه دارائی های شخصی مقامات بلند رتبه دولتی افغانستان به گونه مستمر ثبت و تثبیت نشده است*، سپتامبر ۲۰۱۶، صفحه های ۱۱-۱۲؛ در ویب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <https://www.sigar.mil/pdf/special%20projects/SIGAR-16-60-SP.pdf> (اشاعه دارایی های شخصی، ۲۰۱۶ موسسه سیگار؛ همچنان مراجعه شود به اطلاعات اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری که در ویب سایت این اداره نشر و به تاریخ ۲۶ جنوری ۲۰۱۷ استفاده شده بود: <http://anti-corruption.gov.af/en/news/200956>. نظریه اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری در مورد مسوده گزارش فساد اداری 27 فبروری 2017

¹⁶⁵ سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵، صفحه ۱۶.

¹⁶⁶ مصاحبه با رییس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، دسامبر ۲۰۱۶.

- ¹⁶⁷ مراجعه شود به وب سایت ذیل که به تاریخ ۲۱ دسامبر ۲۰۱۶ به آن مراجعه شده بود: <http://anti-corruption.gov.af/fa/page/test/14010>
- ¹⁶⁸ سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵، صفحه ۱۱۹؛ ماریا مارتینی، *برنامه های اشاعه دارایی ها در کشورهای مشخص آسیایی*، پاسخ شماره ۳۸۱ مورخ ۲ می ۲۰۱۳ اهل خیر U4 که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.u4.no/publications/asset-declaration-regimes-in-selected-asian-countries/downloadasset/3253> (مارتینی ۲۰۱۳).
- ¹⁶⁹ مصاحبه با رئیس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، فبروری ۲۰۱۶؛ سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵، صفحه ۱۱۸.
- ¹⁷⁰ مصاحبه با رئیس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، فبروری ۲۰۱۶؛ سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵، صفحه ۱۱۸.
- ¹⁷¹ مصاحبه با رئیس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، فبروری ۲۰۱۶؛ سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵، صفحه ۱۱۸.
- ¹⁷² مراجعه شود به اطلاعات اداره استخبارات مالی (فینتراکا) که در وب سایت ذیل قابل دسترس است (تاریخ مراجعه به سایت: ۲۶ فبروری ۲۰۱۷): <http://www.fintraca.gov.af/NationalMOUs.html>
- ¹⁷³ مصاحبه با رئیس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، فبروری ۲۰۱۶.
- ¹⁷⁴ فتره های (۸) و (۹) ماده ۱۲ تعدیل مورخ ۳۰ اکتوبر ۲۰۱۶ قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری.
- ¹⁷⁵ مصاحبه با مشاور حقوقی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد، محمد احرار احرار، فبروری ۲۰۱۷.
- ¹⁷⁶ روزنامه چراغ، ۲۰ اگست ۲۰۱۶، توسط بخش مطبوعاتی یوناما تهیه شده است.
- ¹⁷⁷ انبسه شهید، ۱۵ والی ها دارایی های شان را ثبت نکرده اند: اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، ۴ جنوری ۲۰۱۷، طلوع نیوز، که در وب سایت ذیل قابل دسترس بوده و به تاریخ ۲۰ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://www.tolonews.com/afghanistan/15-governors-have-not-registered-their-assets-hoac>
- ¹⁷⁸ دیدبان شفافیت افغانستان نوامبر ۲۰۱۶، صفحه ۸.
- ¹⁷⁹ مراجعه شود به سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵، صفحه ۱۱۹ (انتقاد از تلاش های اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری در امر تنفیذ).
- ¹⁸⁰ مراجعه به شین، ماری، *تجربه افریقا در اشاعه دارایی ها*، پاسخ اهل خبره U4، ۲۱ اپریل ۲۰۰۸، صفحه ۱ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: <http://www.u4.no/publications/african-experience-of-asset-declarations/downloadasset/366>: یافته های گزارشات نشان می دهد که کشور های که اشاعه و تثبیت دارایی ها و در قرار دادن معلومات در مورد دارایی های اشاعه شده به مردم یک امر الزامی است، این کشور های به پیمانه وسیع کمتر در معرض فساد اداری قرار دارد."
- ¹⁸¹ هابی، تیلمن، *قضیه اشاعه دارایی ها در قوه قضیه: شناسایی عواید غیرقانونی و تنازع منافع*، پاسخ شماره ۵: ۲۰۱۴، ۲۰۱۴، صفحه ۴ U4 که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.u4.no/publications/the-case-for-asset-declarations-in-the-judiciary-identifying-illicit-enrichment-and-conflicts-of-interests/>; (هابی ۲۰۱۴): او بی سی دی، *اشاعه دارایی های مقامات دولتی: ابزاری برای جلوگیری از فساد اداری*، ۲۸ مارچ ۲۰۱۱، صفحه های ۱۵-۱۷، در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/assetdeclarationsforpublicofficialsatooltopreventcorruption.htm> (او بی سی دی ۲۰۱۱)
- ¹⁸² مارتینی ۲۰۱۳، صفحه های ۲، ۵؛ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه های ۹۸-۱۰۰؛ هابی ۲۰۱۴، صفحه ۴.
- ¹⁸³ هابی ۲۰۱۴، صفحه ۴.
- ¹⁸⁴ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه ۱۵، ۷۱-۷۲؛ شین ۲۰۰۸، صفحه ۳.
- ¹⁸⁵ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه ۱۵؛ هابی ۲۰۱۴، صفحه ۳.
- ¹⁸⁶ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه ۷۲.
- ¹⁸⁷ شین، *استفاده از تکنولوژی در اظهار نامه های مالی و مدیریت عواید*، پاسخ کارشناس شماره 4: 2015، 18 سپتمبر 2015، صفحه 6، در این سایت موجود می باشد: <http://www.u4.no/publications/the-use-of-technology-for-managing-income-and-asset-declarations/downloadasset/3921> (شین سپتمبر ۲۰۱۵).
- ¹⁸⁸ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه ۷۶.
- ¹⁸⁹ مارتینی ۲۰۱۳، صفحه ۲؛ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۷۵.
- ¹⁹⁰ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۱۴۸.
- ¹⁹¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۴، صفحه ۷۶.
- ¹⁹² هابی ۲۰۱۴، صفحه های ۲-۳.
- ¹⁹³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۴، صفحه ۷۵.
- ¹⁹⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۴، صفحه ۸۰.

- ¹⁹⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۴، صفحه ۷۶.
- ¹⁹⁶ ماده ۱۳۴ قانون اساسی افغانستان.
- ¹⁹⁷ مراجعه شود به دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، صفحه های ۵۰ و ۵۱ (تذکره رفته است که "بخاطر اجتناب از بی اعتبار ساختن غیر ضروری دیگر ارگان های دولت بخصوص پولیس و دفتر لوی خازنوالی، مناسب بودن یک [نهاد مبارزه با فساد] باید با دقت و احتیاط ارزیابی شود").
- ¹⁹⁸ شین سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۲.
- ¹⁹⁹ شین سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۷.
- ²⁰⁰ شین سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁰¹ شین سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁰² شین سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁰³ شین سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۷.
- ²⁰⁴ شین ۲۰۰۸، صفحه ۵.
- ²⁰⁵ صندوق جهانی پول، درخواست جمهوری اسلامی افغانستان برای ترتیبات سه ساله بر اساس سهولت اعتبار تمدید شده، گزارش کشوری صندوق جهانی پول شماره 16/252 در این سایت موجود می باشد: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2016/cr16252.pdf>
- ²⁰⁶ صندوق جهانی پول ۲۰۱۶، صفحه ۶۵.
- ²⁰⁷ هاپی ۲۰۱۴، صفحه ۳.
- ²⁰⁸ شین ۲۰۰۸، صفحه های ۵-۶.
- ²⁰⁹ هاپی ۲۰۱۴، صفحه ۴.
- ²¹⁰ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه ۱۶.
- ²¹¹ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه ۸۰.
- ²¹² ماده ۷ ضمیمه شماره ۴ قانون اجراءات جزایی، ۱۹۷۶(1355) (به تاریخ 30 جنوری 2017 از سوی پارلمان تصویب و از سوی رئیس جمهور توشیح و نافذ گردید).
- ²¹³ 20 اکتوبر 2016، تعدیل قانون اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد سال ۲۰۰۸.
- ²¹⁴ مواد ۱۰۲ و ۷ ضمیمه شماره ۴ قانون اجراءات جزایی.
- ²¹⁵ مارتینی، ۲۰۱۳، صفحه ۸؛ همچنان مراجعه شود به دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۵۱.
- ²¹⁶ شین ۲۰۰۸، صفحه ۵؛ همچنان مراجعه شود به مارتینی ۲۰۱۳، صفحه ۱۰.
- ²¹⁷ بانک جهانی، مدیریت مالی عامه و ارزیابی حسابدگی افغانستان، اگست 2013، صفحه 1 در این سایت: <http://documents.worldbank.org/curated/en/718411468184165971/pdf/809960ESW0whit0EFA0A0Afg020130Final.pdf> (بانک جهانی، ۲۰۱۳)
- ²¹⁸ مراجعه شود به سند بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۱.
- ²¹⁹ سند بانک جهانی ۲۰۱۳ صفحه ۱.
- ²²⁰ زاوم، دامینیک، پی اف ام و بسته مطالعه انکشافی مسلکی، جون 2016، صفحه 1 در این سایت: http://www.gsdrc.org/wp-content/uploads/2016/06/PFM-and-corruption_RP.pdf
- ²²¹ برنامه انکشاف ملل متحد برای افغانستان، تحقق پروژه کار حمایتی و ترتیب بودجه: دوره گزارندهی: جولای تا سپتمبر 2011، صفحه های 22 و 23 در این سایت موجود می باشد:
- <http://www.undp.org/content/dam/afghanistan/docs/demgov/mbaw/Third%20Quarter%20Progress%20Report%20of%20MBAW.pdf> (برنامه انکشافی ملل متحد ۲۰۱۴).
- ²²² سند پروگرام انکشافی ملل متحد سال ۲۰۱۱، صفحه ۱۷.
- ²²³ مراجعه شود به بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۲۵ (از اصلاحات وزارت مالیه برای "بهبود پروسه ترتیب بودجه و اجرای بودجه که احتمالاً ایجاد بودجه واقعیانه تر و مصرف بیشتر بودجه در مطابقت با پلان ها شده است، یاد شده است).
- ²²⁴ بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۸۷.
- ²²⁵ بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۸۷.
- ²²⁶ بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحات ۸۶ و ۸۷.
- ²²⁷ بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحات ۱ و ۳.

²²⁸ مشارکت بودجوی بین المللی (آی بی پی)، شاخص باز بودجه ۲۰۱۶ (او بی آی) در این سایت موجود می باشد: [http://www.internationalbudget.org/opening-](http://www.internationalbudget.org/opening-budgets/open-budget-initiative/open-budget-survey/country-info/?country=af) در ۲۰ جنوری ۲۰۱۷ به این سایت مراجعه شده بود.

²²⁹ شاخص باز بودجه ۲۰۱۶؛ مشارکت بودجوی بین المللی (آی بی پی)، شاخص باز بودجه ۲۰۱۵ قابل دسترس در اینجا: [https://iwaweb.org/wp-](https://iwaweb.org/wp-content/uploads/2015/09/Open-Budget-Survey-2015.pdf)

دسترس در اینجا: <http://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/OBI2012-AfghanistanCS-English.pdf> (او بی آی ۲۰۱۲)؛ آی بی پی، او بی آی ۲۰۱۰ قابل دسترس در اینجا: <http://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/2010/10/OBI2010-Afghanistan1.pdf> (او بی آی ۲۰۱۰).

²³⁰ او بی آی ۲۰۱۶؛ او بی آی ۲۰۱۵؛ او بی آی ۲۰۱۲؛ او بی آی ۲۰۱۰.

²³¹ او بی آی ۲۰۱۶؛ او بی آی ۲۰۱۵؛ او بی آی ۲۰۱۲؛ او بی آی ۲۰۱۰.

²³² بخش ۲، (مبارزه با فساد، حکومتداری، حاکمیت قانون و حقوق بشر).

²³³ جمهوری اسلامی افغانستان، ریاست مستقل ارگان های محل، پالیسی حکومتداری محلی، ۲۰۱۰، مثلاً صفحه های 10، 11، 20، 25، 34 تا 37 در این سایت موجود می باشد: <http://jawzjan.gov.af/Content/Media/Documents/SNGP-English-Afghanistan307201192625245553325325.pdf> (پالیسی حکومتداری محلی).

²³⁴ پالیسی حکومتداری محلی، صفحه های 36 و 37.

²³⁵ مراجعه شود به جکسن، آشلی، حکومتداری محلی در افغانستان، شماره 12 جولای 2016، صفحه 17 در این سایت موجود می باشد:

http://www.securelivelihoods.org/resources_download.aspx?resourceid=413&documentid=545.

²³⁶ پراگراف 5.3 چهارچوب انکشاف و صلح ملی در این سایت موجود می باشد: [http://policymof.gov.af/wp-content/uploads/2016/10/Final_rev_ANPDF-](http://policymof.gov.af/wp-content/uploads/2016/10/Final_rev_ANPDF-paper-English.pdf)

²³⁷ شین ماری، نمونه هایی از چک لست اجراءات تدارکات، پاسخ کارشناس، شماره 236، 11 مارچ 2010، صفحه 2 در این سایت موجود می باشد:

<http://www.u4.no/publications/examples-of-procurement-compliance-checklists/downloadasset/427> (شین ۲۰۱۰)؛ همچنان مراجعه شود به هیگستاد،

کری و فرویستاد، مونا، اساسات انسجام در تدارکات، U4 شماره صدور ۱۰، اکتوبر ۲۰۱۱، صفحه ۱ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است:

<http://www.u4.no/publications/the-basics-of-integrity-in-procurement/downloadasset/2219> (هیگستاد و فرویستاد، ۲۰۱۱).

²³⁸ غنی ۲۰۱۶.

²³⁹ فرمان شماره 16 رئیس جمهور در مورد ایجاد اداره ملی تدارکات شماره، 12، اکتوبر 2104.

²⁴⁰ اطلاعات اداره ملی تدارکات: <https://ppu.gov.af/Beta/English/NewsMaster.aspx?code=128> در 1 فبروری به سایت مراجعه شده است.

²⁴¹ داده های اداره ملی تدارکات: <https://ppu.gov.af/Beta/English/NewsMaster.aspx?code=128> در 1 فبروری به سایت مراجعه شده است.

²⁴² غنی 2016.

²⁴³ غنی 2016.

²⁴⁴ هدف کوتاه مدت پانزدهم سند خودکفائی از طریق چهارچوب حسابدهی متقابل سال های 2017 و 2018، که قبل از برگزاری کنفرانس بروکسل در مورد افغانستان به تاریخ 4 و 5 اکتوبر 2016 از سوی افغانستان توافق گردید، بند 12 در این سایت موجود می باشد:

http://mfa.gov.af/Content/Media/Documents/agreed_smaf_smart_deliverables_final26102016113033613553325325.pdf، اداره امور رئیس جمهور،

اداره ملی تدارکات، بازتاب اصلاحات کلیدی در گزارش جدید تدارکات عامه و شفافیت بین المللی، در این سایت موجود می باشد:

<http://www.ppu.gov.af/Beta/English/NewsMaster.aspx?code=132> (تاریخ مراجعه به سایت: ۱ فبروری ۲۰۱۷).

²⁴⁵ اعلامیه در مورد افغانستان در کنفرانس لندن 2016.

²⁴⁶ چهارچوب ملی توسعه و صلح افغانستان، صفحه ۳۰.

²⁴⁷ غنی 2016.

²⁴⁸ غنی 2016.

²⁴⁹ غنی 2016.

²⁵⁰ غنی 2016.

²⁵¹ گزارش اداره بازرسی عالی (سیگار): گزارش تهدید های برجسته در برابر مأموریت بازسازی امریکا در افغانستان را مشخص می نماید، سال 2017، صفحه 38 در این سایت موجود می باشد: https://www.sigar.mil/pdf/spotlight/2017_High-Risk_List.pdf

²⁵² غنی 2016.

²⁵³ غنی 2016.

- ²⁵⁴ بانک جهانی: اطلاعات تازه در مورد افغانستان، اکتوبر 2016، صفحه 11 در این سایت موجود می باشد: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25350/109890-WP-P160737-PUBLIC-ENGLISH-ABSTRACT-SENT-AFG-Development-Update-Oct-2016-final.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- ²⁵⁵ قانون تدارکات (جریده رسمی شماره ۱۲۲۳)، ۱۷ سپتامبر ۲۰۱۶ (۲۷/۰۶/۱۳۹۵) (قانون تدارکات)؛ سازمان شفافیت بین المللی، صفحه ۱۴
- ²⁵⁶ مراجعه شود به شین ۲۰۱۰، صفحه های ۵-۷؛ هیگستاند و فرویستاد ۲۰۱۱، صفحه های ۴-۶.
- ²⁵⁷ فقره ۲ ماده ۲۱ و فقره ۱ ماده ۲۲ قانون تدارکات ملی.
- ²⁵⁸ فقره ۱ ماده ۲۳ قانون تدارکات ملی.
- ²⁵⁹ ماده ۲۴ قانون تدارکات ملی.
- ²⁶⁰ مراجعه شود به کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه با فساد اداری، گزارش سوم شش ماهه (جولای - دسامبر ۲۰۱۲)، مارچ ۲۰۱۳، صفحه ۲۹ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: <http://www.mec.af/files/3th%20six%20monthly%20report%20-%20english.pdf>.
- ²⁶¹ مراجعه شود به گزارش ۲۰۱۶ سازمان شفافیت بین المللی صفحه ۱۴؛ همچنان مراجعه شود به گزارش هگستاند و فرویستاد، صفحه ۱۷.
- ²⁶² نظریات اداره ملی تدارک در مورد طرح گزارش، ۲ مارچ ۲۰۱۷.
- ²⁶³ نظریات اداره ملی تدارک در مورد طرح گزارش، ۲ مارچ ۲۰۱۷.
- ²⁶⁴ اطلاعات اداره ملی تدارکات در اینجا: <https://ppu.gov.af/Beta/English/NewsMaster.aspx?code=128> (در 1 فبروری به سایت مراجعه شده است).
- ²⁶⁵ اطلاعات اداره ملی تدارکات در اینجا: <http://www.ppu.gov.af/Beta/English/More/LDS.aspx> (در 1 فبروری به سایت مراجعه شده است).
- ²⁶⁶ مراجعه شود به چارچوب ملی توسعه و صلح افغانستان، صفحه ۲۲؛ عرصه ۳ سند خودکفائی از طریق چارچوب حسابدهی متقابل؛ سخنان رئیس جمهور غنی در کنفرانس اتحادیه اروپا تحت عنوان رئیس فرارو برای مبارزه با فساد در افغانستان: 5 می 2016 در این سایت موجود می باشد: <http://president.gov.af/en/news/the-way-ahead-for-anti-corruption-in-afghanistan>
- ²⁶⁷ انستیتوت ایالات متحده برای صلح، میزان عواید افغانستان سال 2015، صفحه 2 در این سایت موجود می باشد: <http://www.usip.org/publications/2016/02/24/afghanistan-s-revenue-turnaround-in-2015>.
- ²⁶⁸ اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که به تاریخ 27 دسمبر 2016 در اختیار یوناما قرار داده شد.
- ²⁶⁹ اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که به تاریخ 27 دسمبر 2016 در اختیار یوناما قرار داده شد.
- ²⁷⁰ غنی 2016.
- ²⁷¹ مک دیویت، اندریو، مبارزه با فساد اداره گمرکات و مالیه در آسیا اقیانوسیه، جواب کارشناس، شماره 2015:13، 25، اگست 2015 صفحه 8 در این سایت موجود می باشد: <http://www.u4.no/publications/combating-corruption-in-tax-and-customs-administration-in-asia-pacific/downloadasset/3923> (مکدیویت ۲۰۱۵).
- ²⁷² مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁷³ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁷⁴ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁷⁵ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۹.
- ²⁷⁶ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۹.
- ²⁷⁷ مراجعه شود به استراتژی پولیس ملی افغانستان در این جا: moi.gov.af/en/page/5076 اسناد ریاست گمرکات وزارت مالیه در این سایت: <http://mof.gov.af/en/page/421>.
- ²⁷⁸ مراجعه شود سند بانک جهانی 2016، به صفحه 56 (نیاز قوی برای هماهنگی میان نهاد های مسئول در برابر اعمال قانون و کنترل مرز های افغانستان را یاد کرده است)
- ²⁷⁹ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۴.
- ²⁸⁰ آسی کودا (ASYCUDA) یک سیستم طراحی شده از سوی کنفرانس بین المللی تجارت و انکشاف ملل متحد بخاطر مدیریت خدمات گمرکی می باشد. به عنوان بخشی از تعهدات اش تحت سند خودکفائی، افغانستان تعهد نمود که مودل اعتبار دهی جهانی آسیکودا را در شش بندر مهم گمرکی الی دسمبر 2016 نصب کند.
- ²⁸¹ فهرست کشورها، مناطق و ساحات استفاده کننده از آسی کودا، افغانستان را در این سایت می توان یافت: <https://www.asycuda.org/dispcountry.asp?name=Afghanistan> (در 1 فبروری 2017 به این سایت مراجعه شده است).
- ²⁸² فهرست کشورها، مناطق و ساحات استفاده کننده از آسی کودا، افغانستان را در این سایت می توان یافت: <https://www.asycuda.org/dispcountry.asp?name=Afghanistan> (در 1 فبروری 2017 به این سایت مراجعه شده است).

- ²⁸³ فهرست کشورها، مناطق و ساحات استفاده کننده از آسی کودا، افغانستان را در این سایت می توان یافت:
- ²⁸⁴ <https://www.asycuda.org/dispcountry.asp?name=Afghanistan> (در 1 فبروری 2017 به این سایت مراجعه شده است).
- ²⁸⁴ مراجعه شود به برنامه آسی کودا در این سایت: <https://www.asycuda.org/programme.asp> (تاریخ مراجعه به سایت: 1 فبروری 2017).
- ²⁸⁵ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۹.
- ²⁸⁶ وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 9
- ²⁸⁷ وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 9
- ²⁸⁸ وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 9
- ²⁸⁹ وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 9
- ²⁹⁰ وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 9
- ²⁹¹ مصاحبه با مشاور معین گمرکات و عواید، خلیل صالح زاده، 18 اکتوبر 2016
- ²⁹² مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۱۰.
- ²⁹³ وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 8
- ²⁹⁴ وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 8
- ²⁹⁵ وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 8
- ²⁹⁶ وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 8
- ²⁹⁷ وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 8
- ²⁹⁸ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه های ۲ و ۵.
- ²⁹⁹ بانک جهانی/ای اف سی، انجام وظیفه، قابل دسترس در این آدرس: <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/paying-taxes/why-matters>
- (بانک جهانی/ای اف سی انجام وظیفه) (تاریخ مراجعه به سایت: ۷ جنوری ۲۰۱۷) "سیستم های به شدت پیچیده مالیاتی امکان فرار از مالیات را میسر می کند."
- ³⁰⁰ مراجعه شود به سند بانک جهانی/ای اف سی تحت عنوان "انجام وظیفه".
- ³⁰¹ مراجعه شود به سند بانک جهانی/ای اف سی تحت عنوان "انجام وظیفه": "همه دولت ها به عواید نیاز دارند، ولی چالش این است باید با دقت زیاد نه تنها میزان مالیات را بلند برد، بلکه محدوده و تعداد مالیات دهندگان را نیز باید گسترش داد. دولت ها باید سیستم های پیروی از مالیاتی را طراحی کنند، که مالیات دهندگان از اشتراک به پرداخت مالیات دلسرد نسازد."
- ³⁰² مراجعه شود به مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۲؛ بریدی، آفرید، فساد در تطبیق مالیات، U4 پاسخ سلکی شماره ۲۲۹، مورخ ۴ جنوری ۲۰۱۰ که در ویب سایت ذیل قابل دسترس است: (<http://www.u4.no/publications/corruption-in-tax-administration/downloadasset/422> (بریدی ۲۰۱۰))
- ³⁰³ مراجعه شود به روز - آکرمین، سوزان، چالش حکومتداری ضعیف و فساد، توافق کپنهاگن، ۳۰ اپریل ۲۰۰۴، صفحات ۷ و ۲۹ که در ویب سایت ذیل قابل دسترس است مراجعه شود: (<http://www.copenhagenconsensus.com/sites/default/files/cp-corruptionfinished.pdf> (روز-اکرمان ۲۰۰۴)).
- ³⁰⁴ قانون اداره امور مالیاتی (جریده رسمی شماره 01198) 18 نوامبر 2015 (1394/08/27) (قانون اداره امور مالیات).
- ³⁰⁵ ماده 5 قانون اداره امور مالیاتی.
- ³⁰⁶ ماد 11 الی 14 قانون اداره امور مالیاتی.
- ³⁰⁷ ماده 14 (فقره 2) قانون اداره امور مالیاتی.
- ³⁰⁸ ماده 15 (فقره 2) قانون اداره امور مالیاتی.
- ³⁰⁹ ماده 16 قانون اداره امور مالیاتی.
- ³¹⁰ ماده 20 (فقره 1) قانون اداره امور مالیاتی.
- ³¹¹ ماده 22 قانون اداره امور مالیاتی.
- ³¹² ماده 35 قانون اداره امور مالیاتی.
- ³¹³ ماده 58 مسوده قانون مالیات بر عایدات (افزایش معافیت مالیاتی بر فعالیت های اقتصادی کوچک از 60.000 افغانی الی 150.000 افغانی).
- ³¹⁴ معلومات ارائه شده از سوی ریاست عواید وزارت مالیه، 18 جنوری 2017.
- ³¹⁵ معلومات ارائه شده از سوی ریاست عواید وزارت مالیه، 18 جنوری 2017.
- ³¹⁶ معلومات ارائه شده از سوی ریاست عواید وزارت مالیه، 18 جنوری 2017.

- 317 مکینزی، جیمز، تجارت/افغانستان تحت فشار مالیات دولت قرار دارد، ۹ جنوری ۲۰۱۷، رویترز، که در وب سایت ذیل قابل دسترس بوده و آخرین بار به تاریخ ۲۰ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده مراجعه گردد: <http://www.reuters.com/article/us-afghanistan-taxation-idUSKBN14U09X>
- 318 مراجعه شود به گیلیس، دیوید و کاراگاتا، پتریک، فراگرفتن اقتصاد نهفته: مسولیت مالیات و فرار از مالیات در نیوزیلند، می ۱۹۹۹، صفحه ۱۴ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است، مراجعه شود: <https://www.uvic.ca/socialsciences/economics/assets/docs/econometrics/wp9904.pdf>
- 319 نوربگارد، جان، مالیات بر جابجادهای غیر منقول، عواید احتمالی و جالش‌ها فراروی تطبیق، سند کاری صندوق وجهی بین المللی، دبلیو پی/۱۳/۱۲۹، می ۲۰۱۳، صفحه ۴ که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp13129.pdf> (نوربگارد ۲۰۱۳).
- 320 مراجعه شود به سند بانک جهانی تحت عنوان "انجام وظیفه" قابل دسترس در اینجا: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomics/afghanistan/registering-property/> (تاریخ مراجعه به سایت: ۱۴ جنوری ۲۰۱۷).
- 321 مراجعه شود به نوربگارد ۲۰۱۳، صفحه ۱۴.
- 322 مراجعه شود به سند بانک جهانی تحت عنوان "انجام وظیفه" قابل دسترس در اینجا: <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/paying-taxes/good-practices#Adopting> (تاریخ مراجعه به سایت: ۹ فبروری ۲۰۱۷).
- 323 مراجعه شود به سند بانک جهانی تحت عنوان "انجام وظیفه" شرح وضع اقتصادی سال ۲۰۱۷: افغانستان ۲۵ اکتوبر ۲۰۱۶، صفحه ۶۷ قابل دسترس در اینجا: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25431/WP-DB17-PUBLIC-AFGHANISTAN.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (بانک جهانی ۲۰۱۷).
- 324 بانک جهانی ۲۰۱۷، صفحه ۷۰؛ بانک جهانی، سهولت انجام کار و بار در افغانستان، قابل دسترس در اینجا: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomics/afghanistan/#paying-taxes> (بانک جهانی، سهولت انجام کار و بار) (تاریخ مراجعه به سایت: 20 جنوری 2017).
- 325 بانک جهانی، سهولت انجام کار و بار.
- 326 بانک جهانی، سهولت انجام کار و بار.
- 327 بانک جهانی، سهولت انجام کار و بار.
- 328 بانک جهانی، سهولت انجام کار و بار.
- 329 مراجعه شود به رویترز، نهادهای تجاری افغانستان از اثر اقدامات وضع مالیه از جانب افغانستان خود را در مضیقه احساس می کنند، ۹ جنوری ۲۰۱۷، قابل دسترس در اینجا: <http://www.reuters.com/article/us-afghanistan-taxation-idUSKBN14U09X> (تاریخ مراجعه به سایت: ۲۰ جنوری ۲۰۱۷).
- 330 اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که بتاريخ 27 دسامبر 2016 به دست یوناما رسید.
- 331 اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که بتاريخ 27 دسامبر 2016 به دست یوناما رسید.
- 332 اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که بتاريخ 27 دسامبر 2016 به دست یوناما رسید.
- 333 ماده 7 قانون اداره امور مالیاتی.
- 334 بانک جهانی، سهولت انجام کار و بار، قابل دسترس در اینجا: <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/paying-taxes/good-practices#Adopting> (تاریخ مراجعه به سایت: ۸ فبروری ۲۰۱۷).
- 335 مراجعه شود به مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- 336 وزارت مالیه، مصاحبه با مشاورین ریاست عمومی عواید و گمرکات انجام شده در 18 دسامبر 2016. یادداشت یوناما (خلیل صالح زاده 18 دسامبر 2016).
- 337 وزارت مالیه، مصاحبه با مشاورین ریاست عمومی عواید و گمرکات انجام شده در 18 دسامبر 2016. یادداشت یوناما (خلیل صالح زاده 18 دسامبر 2016).
- 338 وزارت مالیه، مصاحبه با مشاورین ریاست عمومی عواید و گمرکات انجام شده در 18 دسامبر 2016. یادداشت یوناما (خلیل صالح زاده 18 دسامبر 2016).
- 339 مراجعه شود به بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۵۶.
- 340 مراجعه شود به بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۵۶.
- 341 وزارت مالیه، مصاحبه با مشاورین ریاست عمومی عواید و گمرکات انجام شده در 18 دسامبر 2016. یادداشت یوناما (خلیل صالح زاده 18 دسامبر 2016).
- 342 وزارت مالیه، مصاحبه با مشاورین ریاست عمومی عواید و گمرکات انجام شده در 18 دسامبر 2016. یادداشت یوناما (خلیل صالح زاده 18 دسامبر 2016).
- 343 وزارت مالیه، مصاحبه با مشاورین ریاست عمومی عواید و گمرکات انجام شده در 18 دسامبر 2016. یادداشت یوناما (خلیل صالح زاده 18 دسامبر 2016). و نیز مراجعه شود به بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه های ۵۸-۵۹ (بحث روی برنامه (SIGTAS) و استفاده از آن به عنوان برنامه آماده در برابر خطرات).
- 344 بانک جهانی، انجام وظیفه قابل دسترس در اینجا: <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/paying-taxes/good-practices#Offering> (تاریخ مراجعه به سایت: ۸ فبروری ۲۰۱۷).
- 345 بنا به گزارش بنیاد آسیایی صفحه 135 (که یافته های آن نشان دهنده این است که فقط "32.6% از پاسخدهندگان در مناطق روستایی و 62.2% از پاسخدهندگان در مناطق شهری" به انترنت دسترسی دارند).
- 346 مراجعه شود به روز-اکرمان ۲۰۰۴، صفحه ۳۲.

- 347 بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۵۷.
- 348 اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که بتاريخ 27 دسامبر 2016 به دست یوناما رسید.
- 349 اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که بتاريخ 27 دسامبر 2016 به دست یوناما رسید.
- 350 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2015 صفحه 28.
- 351 غنی 2016.
- 352 جمهوری اسلامی افغانستان، افغانستان به طرح چند جانبه حکومت باز مشارکتی (OGP) پیوست، مرکز اطلاعات و رسانه های دولت 18 دسامبر 2016. در آدرس زیر قابل دریافت است: <http://www.gmic.gov.af/english/press-releases/429-afghanistan-joins-open-government-partnership> (تاریخ مراجعه به سایت 26 جنوری 2016).
- 353 جمهوری اسلامی افغانستان، افغانستان به طرح چند جانبه حکومت باز مشارکتی (OGP) پیوست، مرکز اطلاعات و رسانه های دولت 18 دسامبر 2016. آدرس زیر قابل دریافت است: <http://www.gmic.gov.af/english/press-releases/429-afghanistan-joins-open-government-partnership> (تاریخ مراجعه به سایت: 26 جنوری 2016).
- 354 ماده 50 قانون اساسی افغانستان
- 355 ماده 2 (فقره 1) قانون دسترسی به اطلاعات (جریده رسمی شماره 1156)، 23 دسامبر 2014 (1393/07/01) (قانون دسترسی به اطلاعات).
- 356 مواد 4 و 15 قانون دسترسی به اطلاعات.
- 357 ماده 3 (فقره 5)، ماده 11 (فقره 1) و ماده 12 قانون دسترسی به اطلاعات.
- 358 ماده 14 قانون دسترسی به اطلاعات.
- 359 ماده 19 قانون دسترسی به اطلاعات.
- 360 فقره های 1 و 3 حکم ریاست جمهوری، مورخ 16 اکتوبر 2016 به زبان دری در آدرس زیر قابل دریافت است: <http://president.gov.af/fa/news/128161>، ترجمه انگلیسی غیررسمی توسط یوناما تهیه گردیده است.
- 361 غنی 2016.
- 362 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه "مبارزه با فساد در اروپای شرقی و آسیای مرکزی، اصلاحات در مبارزه با فساد در اروپای شرقی 2016، صفحه 22، قابل دسترسی در آدرس زیر: <https://www.oecd.org/corruption/acn/Anti-Corruption-Reforms-Eastern-Europe-Central-Asia-2013-2015-ENG.pdf> (سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016).
- 363 مارتینی، میرا، قوانین حق دسترسی به اطلاعات: تاثیرات و تنفیذ، یو 4 جواب کارشناسان شماره ۱۰:۲۰۱۴، ۹ می ۲۰۱۴ صفحه ۳. قابل دسترس در اینجا: <http://www.u4.no/publications/right-to-information-laws-impact-and-implementation/downloadasset/3578> (مارتینی ۲۰۱۴)
- 364 بانک جهانی، افغانستان راه را در حکومتداری الکترونیک نشان می دهد، ۲۹ سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۱۳، قابل دسترس در اینجا: <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2015/09/24/afghanistan-shows-way-e-government> (تاریخ دسترسی به سایت: ۲۶ جنوری ۲۰۱۷).
- 365 طلوع نیوز، مطالعه نشان داده است که بسیاری از وبسایت های دولتی حاوی معلوماتی است که تاریخ آن گذشته است. 30 اکتوبر 2016، قابل دسترسی در آدرس ذیل: <http://www.tolonews.com/afghanistan/28081-study-finds-most-of-govts-websites-contain-outdated-info?lang=en> (تاریخ دسترسی به سایت 26 جنوری 2017).
- 366 بنا به گزارش بنیاد آسیا، صفحه 135 (که یافته های آن نشان دهنده این است که فقط "32.6% از پاسخ دهندگان در مناطق روستایی و 62.2% از پاسخ دهندگان در مناطق شهری" به اینترنت دسترسی داشته اند).
- 367 گزارش بنیاد آسیا 2016، صفحه 135.
- 368 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016 صفحه 226.
- 369 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016 صفحه 226؛ مارتینی ۲۰۱۴، صفحه 8.
- 370 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016 صفحه 226.
- 371 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016 صفحه 226.
- 372 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016 صفحه 226.
- 373 مارتینی ۲۰۱۴، صفحه ۸.
- 374 ماده ۱۲۸ قانون اساسی افغانستان.
- 375 جمهوری اسلامی افغانستان، ستره محکمه، دیوان جرایم عسکری، جرایم نظامی و جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی، قرار قضائی شماره 4041، 31 جنوری 2016 (1394/11/11).
- 376 زنانی که تحت قوانین اسلامی زندگی می کنند، اجازه ندهید که مرگ فرخنده به هدر برود: نهضت ادامه دارد، ۷ اگست ۲۰۱۶، قابل دسترس در اینجا: <http://www.wluml.org/media/let-farkhundass-death-not-be-vain-movement-continues>
- (تاریخ مراجعه به سایت: ۲۶ جنوری ۲۰۱۷): ای کی بی ای، نورجهان، یک سال بعد، هنوز عدالت برای فرخنده تأمین نشده است، فارن پالیسی کانال آسیای جنوبی، ۱ اپریل ۲۰۱۶، قابل دسترس در اینجا: <http://foreignpolicy.com/2016/04/01/a-year-later-still-no-justice-for-farkhunda/> (تاریخ مراجعه به سایت، ۲۶ جنوری ۲۰۱۷).
- 377 مراجعه شود به: ماده های 117 (فقره 3) و 120 (فقره 3) قانون جزای 1976.

378 ماده 129 قانون اساسی افغانستان ("محکمه مکلف است اسباب حکمی را که صادر می نماید، در فیصله ذکر کند؛ ماده 243 (فقره 3) (بند 7) قانون اجراءات جزائی (فیصله محکمه باید حاوی دلایلی که نتیجه گیری محکمه بر آن بنا یافته باشد، و دلایلی که به استناد آن محکمه بعضی از دلایل اثبات را رد می کند، باشد.")؛ ماده 12 قانون تشکیل و صلاحیت محاکم قوه قضائیه ("محاکم مکلف اند دلایل و اسباب حکمی را که صادر می کنند با ذکر مواد قانون قابل استناد در فیصله خویش تصریح نمایند").

379 قضیه ریابکیب بیروکوف علیه روسیه، محکمه حقوق بشر اروپا، شماره 14810/02، 17 جنوری 2008 (بیروکوف در برابر روسیه) قابل دسترس در اینجا: [http://hudoc.echr.coe.int/eng/#1"appno="14810/02](http://hudoc.echr.coe.int/eng/#1)؛ فقره 1 ماده 14 کنوانسیون مجمع عمومی ملل متحد در مورد حقوق مدنی و سیاسی، 16 دسامبر 1966، قابل دسترس در اینجا: <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx> (آی سی سی پی آر).

380 قضیه بیروکوف در برابر روسیه، فقره 1 ماده 14 کنوانسیون مجمع عمومی سازمان ملل متحد در مورد حقوق مدنی و سیاسی (آی سی سی پی آر).

381 قضیه خارنوال در برابر عبدالحی، مرکز عدلی و قضائی افغانستان برای مبارزه با فساد اداری، محکمه استیناف، 27 دسامبر 2016. قاضی ارشد، آقای رسولی به فرمان رئیس جمهوری که مرکز عدلی و قضائی افغانستان برای مبارزه با فساد اداری بر اساس آن ایجاد گردیده است، و حق شهروندان به دسترسی به این مرکز را محرز می نماید، اشاره نمود و قاضی رسولی استدلال دفاعی ای را مبنی بر عدم اجازه رسانه ها به دسترسی به محتوای حکم محکمه ابتدائی بر مبنای حکم ماده 120 قانون جزا را رد نموده اظهار داشتند که این حکم فقط در مورد وضع مجازات های اضافی است. و علاوه نمود که نشر فیصله محکمه منجر به شفافیت بیشتر می گردد.

382 شوت و همکاران، اپریل 2016، صفحه 38.

383 شوت و همکاران، اپریل 2016، صفحه 38.

384 شوت و همکاران، اپریل 2016، صفحه 38.

385 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016 صفحه 228؛ مارتینی 2014، صفحه 4.

386 ماده 6 قانون دسترسی به اطلاعات.

387 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016 صفحه 227، ("حق دسترسی به اطلاعات نباید موقوف به وجود یک مصلحت مشروع برای به دست آوردن اطلاعات باشد.")

388 روز اکبرمان 2004، صفحه 22.

389 مارتینی 2014، صفحه 5.

390 مارتینی 2014، صفحه 3.

391 مراجعه شود به پانندی، سوچی، جان کندن برای معلومات: حق دسترسی به اطلاعات و محافظت از افشاگران در هند، یو 4 شماره 3: 2015، مارچ 2015، صفحه 2، قابل دسترس در اینجا: <http://www.u4.no/publications/dying-for-information-right-to-information-and-whistleblower-protection-in-india/downloadasset/3778> (پانندی 2015).

392 پانندی 2015، صفحه 2.

393 پانندی 2015، صفحه 3.

394 مراجعه شده به: ستندینگ، اندر و هیلسن، گاوین، توزیع ثروت معادن به روستاها در گانا: رسیدگی به مشکل حیف و میل و فساد سیاسی نخبگان، یو 4، شماره 5، می 2013، صفحه 12، قابل دریافت در اینجا: <https://www.cmi.no/publications/file/4791-distributing-mining-wealth-to-communities-in-ghana.pdf>.

395 کورنیچو، کارولینا و همکاران، هنگامی که موسسات عالی تفتیش با جامعه مدنی به مشارکت می پردازند: بررسی درس از مشارکت و پاسخگویی ابتکار شفافیت امریکای لاتین، یو 4، بینش تمرین شماره 2013: 5، 2013، ص. 3. در این ویسایت ملاحظه شود: <http://www.u4.no/publications/when-supreme-audit-institutions-engage-with-civil-society-exploring-lessons-from-the-latin-american-transparency-participation-and-accountability-initiative/downloadasset/3435>

396 ایوانز، الستر، نقش موسسات عالی تفتیش در مبارزه با فساد، یو 4، پاسخ کارشناس، 18 جون 2008، ص. 2، در این ویسایت ملاحظه شود: <http://www.u4.no/publications/the-role-of-supreme-audit-institutions-in-combating-corruption/downloadasset/400>

397 اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان، 18 جنوری 2017.

398 اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان، 18 جنوری 2017.

399 اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان، 18 جنوری 2017.

400 اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان، 18 جنوری 2017.

401 اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان، 18 جنوری 2017.

402 اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان 18 جنوری 2017؛ بانک جهانی 2013، صفحه 21.

403 بانک جهانی 2013، صفحات 4، 21، 73.

404 بانک جهانی 2013، صفحات 4، 21، 73-74.

405 اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان، 18 جنوری 2017.

406 اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان، 18 جنوری 2017.

- ⁴⁰⁷ اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان ، 18 جنوری 2017.
- ⁴⁰⁸ اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان ، 18 جنوری 2017.
- ⁴⁰⁹ ماده 2 ، 4 و 5 قانون اداره عالی تفتیش (جریده رسمی شماره 1101) ، 30 مارچ 2013 (10-01-1392) (قانون تفتیش) ؛
- ⁴¹⁰ قانون تفتیش ؛ مواد 11 (2) و 15 (2)
- ⁴¹¹ پلان استراتژیک اس ای او ص 9 همچنان ماده 2 قانون تفتیش دیده شود
- ⁴¹² قانون تفتیش ؛ ماده 9 (6)
- ⁴¹³ سازمان شفافیت بین المللی 2015 ، ص 107
- ⁴¹⁴ سازمان شفافیت بین المللی 2015 ، ص 107
- ⁴¹⁵ سازمان شفافیت بین المللی 2015 ، ص 101
- ⁴¹⁶ سازمان شفافیت بین المللی 2015 ، ص 107-106
- ⁴¹⁷ اداره عالی تفتیش ، پلان استراتژیک 2013-2017 اداره عالی تفتیش در این سایت قابل دسترس است:
- <http://sao.gov.af/Content/files/Strategic%20Plan%20Final.pdf> (پلان استراتژیک اداره عالی تفتیش)
- ⁴¹⁸ کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه با فساد اداری تقویت بیشتر اداره عالی تفتیش را در نظر دارد ، جون 2014 صفحه 2 ، در این سایت قابل دسترس است:
- <http://www.mec.af/files/BackgrounderSAO.pdf>
- ⁴¹⁹ غنی 2016.
- ⁴²⁰ غنی 2016.
- ⁴²¹ ملاحظه شود ، دیدبان شفافیت افغانستان نومبر 2016 ، صفحه 14 ، آر او اس ایی 2015 ، صفحه 6
- ⁴²² ترنر ، نیکولاس. اگنیم ، اویجوفور ، پوپوفسکی ، ویسیلین ، کشور های بعد از بحران و سرمایه گذاری خارجی ، پوهنتون سازمان ملل ، خلاصه پالیسی ، 8 نومبر 2008 صفحه 6 ، در این سایت ملاحظه کنید: http://collections.unu.edu/eserv/UNU:3066/pb08_08.pdf
- اداره حمایت از سرمایه گذاری افغانستان ، خلاصه ای از چالش ها و راه حل پیشنهاد شده ، جنوری 2016 ، صفحات 4 ، 8 ، 9 ، 12 در این سایت ملاحظه کنید:
- <http://www.aisa.org.af/Content/Media/Documents/AICES2016-SummaryofChallengesRecommendations73201692210254553325325.pdf>
- ⁴²³ غنی 2016.
- ⁴²⁴ شاخص شماره 23 ، منطقه 5 ، ضمیمه تحویل خودکفایی از طریق چهارچوب پاسخگویی متقابل یا اس ام ای اف تا سال 2016
- ⁴²⁵ شورای عالی اقتصادی وزیران تحت ریاست رئیس جمهور برگزار گردیده که اعضای آن عبارت اند از: وزارت اقتصاد ، وزارت تجارت و صنایع ، مشاور اقتصادی رئیس جمهور ، سه نفر از اعضای هیئت مدیره اتاق تجارت و صنایع افغانستان ، رئیس اجرایی اداره همایه سرمایه گذاری افغانستان ، سه رییس پوهنتون ها و نماینده گان سکتور صنعتی.
- برای معلومات این سایت را ملاحظه کنید: <http://www.acci.org.af/home/38-news/305-n.html> (دیده شده در 6 جنوری 2017)
- ⁴²⁶ در مورد آسان خدمت ، این ویبسایت را ملاحظه کنید: <http://asan.gov.af/en/index.php> (دیده شده در 26 جنوری 2017)
- ⁴²⁷ در مورد آسان خدمت ، این ویبسایت را ملاحظه کنید: <http://asan.gov.af/en/index.php> (دیده شده در 26 جنوری 2017)
- ⁴²⁸ تیم برنامه ریزی آسان خدمت ، مفهوم آسان خدمت ، ص 4. (مفهوم آسان خدمت)
- ⁴²⁹ مفهوم آسان خدمت ، ص 7.
- ⁴³⁰ مفهوم آسان خدمت ، ص 7.
- ⁴³¹ مفهوم آسان خدمت ، ص 6.
- ⁴³² آسان خدمت ، 5 جریب زمین به طور رسمی به تحویل آسان خدمت افغانستان داده شد ، 9 اگست 2016 ، در این ویبسایت ملاحظه کنید:
- <http://asan.gov.af/en/view.php?view=NQ> (دیده شده در 26 جنوری 2017)
- ⁴³³ مفهوم آسان خدمت ، طرح مدیریت پروژه ، ص 11 (مراکز آسان خدمت منطقه ای در مزارشریف ، جلال آباد ، قندهار ، گردیز ، هرات و کندز ایجاد میگردد).
- ⁴³⁴ مفهوم آسان خدمت ، طرح مدیریت پروژه ، ص 11.
- ⁴³⁵ روز اکرم 2004 ، ص 34 ، (افزایش نگرانی از این که فروشگاه یک توقف "به سادگی ممکن است مرکز اخذ رشوه باشد").
- ⁴³⁶ بانک جهانی 2011 ، ص 157.
- ⁴³⁷ غنی 2016.
- ⁴³⁸ اداره اراضی ، استراتژی عملیاتی برای تبدیل شدن به یک نهاد عصری خدمات زمین های عامه (2014-2018) ، فبروری 2014 ، 19 ، 30 ، 36 (سند استراتژی اداره اراضی) ؛ اداره اراضی ، پلان استراتژیک پنج ساله اراضی برای جلوگیری از غصب زمین بیشتر برای 2015-2019 ، 2014 (برنامه استراتژیک اداره اراضی برای جلوگیری از غصب زمین).

- ⁴³⁹ طرح استراتژیک اداره اراضی برای جلوگیری از غصب زمین، ص 7-8
- ⁴⁴⁰ مصاحبه با رییس اجرایی اداره اراضی، محترم جواد پیکار، 28 نومبر 2016
- ⁴⁴¹ اداره اراضی، روش رسیدگی و استرداد زمین های مقصوبه، 2014
- ⁴⁴² مصاحبه با رییس اجرایی اداره اراضی، محترم جواد پیکار، 28 نومبر 2016
- ⁴⁴³ مصاحبه با رییس اجرایی اداره اراضی، محترم جواد پیکار، 28 نومبر 2016
- ⁴⁴⁴ مصاحبه با رییس اجرایی اداره اراضی، محترم جواد پیکار، 28 نومبر 2016
- ⁴⁴⁵ حرکت - تسهیل محیط سرمایه گذاری در افغانستان، برگه حقایق اداره اراضی افغانستان (اداره اراضی مرحله دوم)، قابل دسترس در سایب:
- ⁴⁴⁶ http://www.harakat.af/site_files/135746289516.pdf (دیده شده در 23 جنوری 2017) مصاحبه با رییس اجرایی اداره اراضی، آقای جواد پیکار، 28 نومبر 2016
- ⁴⁴⁷ مصاحبه با رییس اجرایی اداره اراضی، محترم جواد پیکار، 17 جنوری 2017؛ مقاله استراتژی اداره اراضی، ص. 23؛ فصل 7 مسوده مقررات فعالیت های اداره اراضی آکوستا، آندرس مجیا، ابتکار شفافیت صنایع استخراجی: تاثیر، اثربخشی، و چه جایی برای گسترش کنترل منابع طبیعی، یو 4 خلاصه کارشناس شماره 6:2014، ماه می 2014، صفحه 2، قابل دسترس در این ویبسایت:
- <http://www.u4.no/publications/the-extractive-industries-transparency-initiative-impact-effectiveness-and-where-next-for-expanding-natural-resource-governance/> (آکوستا ۱۴۲۰).
- ⁴⁴⁸ غنی 2016.
- ⁴⁴⁹ دیدبان شفافیت افغانستان، مبارزه با فساد در سکتور دفاعی و امنیتی افغانستان، جولای 2016، ص. 2، قابل دسترس در این ویبسایت: <http://iwaweb.org/wp-content/uploads/2016/07/Policy-Brief-Defense-and-Security-English.pdf>
- ⁴⁵⁰ نورانی جاوید، الیگارشی در حال ظهور در معادن افغانستان، USIP، جنوری 2015، صفحه 8، قابل دسترس در این سایت: <https://www.usip.org/sites/default/files/SR358-Afghanistan-s-Emerging-Mining-Oligarchy.pdf> (نورانی 2015)
- ⁴⁵¹ ماده 99 قانون معادن (جریده رسمی شماره 1143)، 16 اگست 2014 (1393/05/25) (قانون مواد معدنی)
- ⁴⁵² ماده 13 (1) مقررہ معادن که در 14 فبروری 2010 نشر شده استر
- ⁴⁵³ جلسه 26 شورای عالی اقتصادی، 22 اگست 2016
- ⁴⁵⁴ مصاحبه یوناما با وزارت معادن و پترولیم، رسمی 18 جنوری 2017
- ⁴⁵⁵ مصاحبه یوناما با وزارت معادن و پترولیم، رسمی 18 جنوری 2017
- ⁴⁵⁶ مصاحبه یوناما با وزارت معادن و پترولیم، رسمی 18 جنوری 2017
- ⁴⁵⁷ مراجعه شود به: نورانی 2015، ص 4-8
- ⁴⁵⁸ مراجعه شود به: نورانی 2015، ص 4-8
- ⁴⁵⁹ چهارچوب صلح و توسعه ملی افغانستان (ای ان دی پی اف)، ص 22؛ وزارت معادن و پترولیم، ابتکار شفافیت صنایع استخراجی یا ای آی تی آی، قابل دسترس در این ویبسایت: <http://mom.gov.af/en/page/11365/1383>
- ⁴⁶⁰ آکوستا 2014، ص. 2
- ⁴⁶¹ نیاز استاندارد (2.5 سی) ایی تی آی، 2016، قابل دسترس در این ویبسایت: https://eiti.org/sites/default/files/documents/english-eiti-standard_0.pdf
- ⁴⁶² ابتکار شفافیت صنایع استخراجی افغانستان (ای ایی تی آی)، گزارش آغاز کار و گزارش توحیدی چهارم، گزارش نهایی، فبروری 2016، قابل دسترس در این ویبسایت <http://aeiti.af/Content/Media/Documents/AEITIFourthReconciliationReport139113926220162496931553325325.pdf> (گزارش ای ایی تی آی 2016)
- ⁴⁶³ گزارش ای ایی تی آی 2016، ص. 12
- ⁴⁶⁴ گزارش ای ایی تی آی 2016، ص. 7
- ⁴⁶⁵ مراجعه شود به: گزارش ای ایی تی آی 2016، ص. 8
- ⁴⁶⁶ مراجعه شود به: نورانی 2015، ص. 10
- ⁴⁶⁷ وزارت معادن و پترولیم، دیتابیس قراردادها (انگلیسی)، قابل دسترس در این ویبسایت: https://mom.gov.af/Content/files/Mineral%20Contracts/English_Contracts%20Database-2.xlsx (دیده شده در 26 جنوری 2017)
- ⁴⁶⁸ وزارت معادن و پترولیم، قراردادهای معادن کوچک، قابل دسترس در این ویبسایت: <https://mom.gov.af/en/page/momp-contracts/1384> (دیده شده در 26 جنوری 2017)

- ⁴⁶⁹ دیدبان شفافیت افغانستان اشاعه قرارداد های بزرگ معادن افغانستان "یک پیروزی برای شفافیت 31 می سال 2015 قابل دسترس در سایت: <https://iwaweb.org/publication-of-largest-ever-afghan-mining-contract-a-victory-for-transparency/> (تاریخ مراجعه به سایت: 9 فبروری سال 2017)
- ⁴⁷⁰ گلوبل ویتنس، جنگ در خزانه مردم: افغانستان، لاجورد و نبرد برای ثروت معدنی، جون سال 2016، قابل دسترس در این وبسایت: <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/afghanistan/war-treasury-people-afghanistan-lapis-lazuli-and-battle-mineral-wealth/> (گلوبل ویتنس 2016).
- ⁴⁷¹ لیندنر سمیرا، روش خوب در کاهش خطرات فساد در سکتور استخراج، یو 4، پاسخ کارشناس شماره 2014: 13، 11 اگست 2014، ص. 4، قابل دسترس در این وبسایت <http://www.u4.no/publications/good-practice-in-mitigating-corruption-risks-in-the-extractives-sector/> (لیندنر 2014)
- ⁴⁷² لیندنر 2014، صفحه 4.
- ⁴⁷³ خود کفایی از طریق جارجوب پاسخگویی متقابل اهداف مورد نظر 2017-2018، که روی آن در کنفرانس بروکسل در مورد افغانستان، برگزار شده در 4 و 5 ماه اکتوبر 2016، 12-، توافق صورت گرفت: قابل دسترس در این وبسایت: http://mfa.gov.af/Content/Media/Documents/agreed_smaf_smart_deliverables_final26102016113033613553325325.pdf بررسی الحاق افغانستان با آی آی تی، قابل دسترس در این وبسایت: <https://eiti.org/afghanistan> (تاریخ مراجعه به سایت: 18 جنوری 2017).
- ⁴⁷⁴ گروه کاری اقدام مالی (اف ای تی اف)، استانداردهای بین المللی در مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و تکثیر، پیشنهاد های FATF، 2016، ص 113، قابل دسترس در این وبسایت: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf (پیشنهادات اف ای تی اف 2012)
- ⁴⁷⁵ گلوبل ویتنس، مالکیت نافع: مبارزه با مالکیت پنهانی شرکت از طریق روند آی آی تی میانمار، سپتمبر 2016، صفحه 2، قابل دسترس است در این وب سایت: https://www.globalwitness.org/documents/18705/Beneficial_Ownership_Myanmar_Briefing_-_English_September_2016.pdf
- ⁴⁷⁶ ابتکار شفافیت صنایع استخراجی، مالکیت نافع در اوکراین. توضیحات و نقشه راه، عبارت 4.2 تا 4.7، قابل دسترس در این وبسایت: https://eiti.org/sites/default/files/documents/ukraine_bo_roadmap_in_english.pdf
- ⁴⁷⁷ لیون سام، نخستین نگاه به اطلاعات مالکیت نافع در انگلستان، گلوبل ویتنس 2016، در این وبسایت ملاحظه کنید: <https://www.globalwitness.org/en/blog/first-look-uk-beneficial-ownership-data/>
- ⁴⁷⁸ ابتکار شفافیت صنایع استخراجی، مالکیت نافع، ص. 6، قابل دسترس در این وبسایت: https://eiti.org/sites/default/files/documents/eiti_bo_factsheet_en_final_0.pdf
- ⁴⁷⁹ ابتکار شفافیت صنایع استخراجی، مالکیت نافع، ص. 5، قابل دسترس در این وبسایت: https://eiti.org/sites/default/files/documents/eiti_bo_factsheet_en_final_0.pdf
- ⁴⁸⁰ دویی متیو، مواد معدنی مناقشه، مواد معدنی مناقشه افغانستان: پیوند جرم، حکومت و شورشیان، 16 فبروری 2012، ص. 14، در این وبسایت قابل دسترس است: <https://www.ctc.usma.edu/posts/afghanistans-conflict-minerals-the-crime-state-insurgent-nexus>
- ⁴⁸¹ گلوبل ویتنس 2016 صفحه ۴۶.
- ⁴⁸² طلوع نیوز، تحلیلگران: بیش از 2000 ساحات استخراج غیر قانونی در افغانستان، جون 2015، قابل دسترس در این وبسایت: <http://www.tolonews.com/business/analysts-over-2000-illegal-mining-sites-afghanistan> (دید شده در 27 جنوری 2017)
- ⁴⁸³ نورانی 2015، ص 9.
- ⁴⁸⁴ تیم حمایت تحلیلی و نظارت تحریم های سازمان ملل متحد، گزارش ششم تیم حمایت تحلیلی و نظارت تحریم که در مطابقت با قطعنامه 2160 (2014) در رابطه با طالبان و دیگر افراد و گروه های مرتبط که صلح، ثبات و امنیت افغانستان را به تهدید مواجه میسازند، اس/648/2015، 26 اگست 2015، ص. 15، قابل دسترس در این وبسایت: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/648
- ⁴⁸⁵ آسوشیتد پرس، اعزام نیروهای امنیتی افغانستان به هدف جلوگیری از استخراج غیر قانونی معادن، اظهار نظر سخنگوی وزارت داخله، صدیق صدیقی، 8 جون 2016، قابل دسترس در این وبسایت: <http://bigstory.ap.org/article/caae5bb3cbb422497271464204c3edd/afghan-security-forces-deploy-prevent-illegal-mining> مصاحبه یوناما با یک تن از مسئولین وزارت معادن و پترولیم، ۱۸ جنوری ۲۰۱۷.
- ⁴⁸⁶ مراجعه شود به گزارش ربع وار سرفتمش خاص برای بازسازی افغانستان به کنگره ایالات متحده، 30 اکتوبر 2016، ص. 104، 105، قابل دسترس در این وبسایت: <https://sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2016-10-30qr.pdf>
- ⁴⁸⁷ گلوبل ویتنس 2016، صفحات ۲۷-۲۸، ۷۶.
- ⁴⁸⁸ گلوبل ویتنس 2016، صفحات ۱۶-۱۷.
- ⁴⁸⁹ دفتر سازمان ملل برای مواد مخدر و جرایم (یو ان او دی سی) سال 2001 ص. 79

- ⁴⁹⁰ مراجعه شود به سازمان تجارت جهانی، مروری به تعهدات افغانستان قابل دسترس در این سایت: https://www.wto.org/english/news_e/news15_e/afgancmtmentsmc10_e.pdf ("قوانین و طرز العمل های افغانستان برای افراد و تصدی های که توسط هر گونه عمل اداری وابسته به احکام سازمان تجارت جهانی متاثر شده باشد، حق استیناف این اعمال را برای شان به مقامات بالا و محاکم مهیا می سازد." ص. 2) همچنان ملاحظه نمایید سازمان تجارت جهانی، دیتابیس تعهدات الحاق، افغانستان، عبارت 64، قابل دسترس در این سایت: <http://acdb.wto.org/tabs.aspx> (دید شده در 27 جنوری 2017) (قوانین افغانستان از تاریخ الحاق، حق استیناف خواهی فیصله های اداری در مورد مسایل مربوط به احکام سازمان تجارت جهانی را در مطابقت تعهدات سازمان تجارت جهانی، به محاکم و یا دیوان های مستقل مهیا می سازد.)
- ⁴⁹¹ هاشمی و لاوت 2016، ص. 15.
- ⁴⁹² غنی 2016.
- ⁴⁹³ به تاریخ 5 مارچ سال 2017، بنا به گزارش ها، رئیس جمهور فرمان تقنینی، به موجب صلاحیت خویش طبق ماده 79 قانون اساسی، قانون جزاء تجدید نظر شده، را امضا کردند. با این حال، وزارت عدلیه به بخش حاکمیت قانون یوناما تایید کرد که رئیس جمهور فرمان را توشیح نکرد، بر این اساس که مطابق به معیار ماده 79 که مقتضی "نیاز فوری" است نمی باشد. هیچ اطلاع رسانی عمومی از فرمان در زمان نشر این گزارش در دسترس نبود.
- ⁴⁹⁴ جرم ثروتمندی غیر قانونی زمانی رخ می دهد که افزایش قابل توجهی در دارایی های مقامات حکومتی و یا اعضای خانواده آنها نسبت به دارایی اعلام کرده آنها به میان آید. اگر مقام نتواند توضیح منطقی نسبت به این اختلاف فراهم سازد، محکمه فرض خواهد کرد که این دارایی ها به طور غیر قانونی بدست آورده شده است، و این مقام به ثروتمندی غیر قانونی محکوم خواهد شد. ماده 41 قانون جزای تجدید نظر شده.
- ⁴⁹⁵ مراجعه شود به: او ای سی دی (سازمان همکاری و توسعه اقتصادی) ("وجود مسئولیت جنایی برای افترا، توهین و دیگر اقدامات مشابه دارای اثر دلسرد کننده ای بر آزادی بیان و فعالیت رسانه های جمعی دارد، که منجر به خود سانسوری و مانع روزنامه نگاری تحقیقی که می تواند فساد را بر ملا کند، می گردد." ص. 231)
- ⁴⁹⁶ ماده 5.3 ب ای پی دی اف اتحادیه اروپا، کنفرانس کابل، اعلامیه افغانستان در اجلاس 2016 لندن
- ⁴⁹⁷ فرمان ریاست جمهوری در مورد ایجاد مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری (فرمان شماره 53)، مؤرخ 30 جون 2016 مصادف به (10/04/1395)
- ⁴⁹⁸ امریه شماره 385، مؤرخ 19 جولای 2016 (29/04/1395) شورای عالی ستره محکمه (امریه شورای عالی ستره محکمه)
- ⁴⁹⁹ امریه شورای عالی ستره محکمه
- ⁵⁰⁰ صورت جلسه یوناما با شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه علیه فساد اداری، کمپ فالکان، کابل، مؤرخ 2 اکتوبر 2016
- ⁵⁰¹ نظریات مرکز عدلی قضایی مبارزه با جرایم سنگین فساد اداری در مورد طرح گزارش، ۲ مارچ ۲۰۱۷. و جلسه بخش حاکمیت قانون یوناما با رئیس خارنوالی، رئیس محکمه ابتدائیه و استیناف و قضات و رئیس اجرایی مرکز عدلی و قضایی مبارزه با فساد اداری. افراد محکوم شامل تورن جنرال وزارت داخله؛ یک خارنوال ارشد لوی خارنوالی که دارای رتبه جنرالی بود؛ و پنج کارمند وزارت مالیه به شمول آمر اسبق بخش عواید مالیات متوسط و رئیس شورای ولایتی هرات، می گردد. نظریات مرکز عدلی و قضایی مبارزه با فساد اداری در مورد طرح گزارش، ۲ مارچ ۲۰۱۷.
- ⁵⁰² ماده 78 قانون اساسی افغانستان، ماده 2 قانون تشکیل و صلاحیت های محاکم خاص (جریده رسمی شماره 1130) مؤرخ 12 اپریل 2014 یا (23/02/1393) (قانون محاکم خاص)
- ⁵⁰³ ماده 5 قانون محاکم خاص
- ⁵⁰⁴ ماده 11 قانون محاکم خاص
- ⁵⁰⁵ ماده 246 قانون اجراءات جزایی، ماده 7 قانون اساسی افغانستان، ماده (5) 14 آی سی سی پی آر
- ⁵⁰⁶ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۱۷.
- ⁵⁰⁷ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۳۶.
- ⁵⁰⁸ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۳۶.
- ⁵⁰⁹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۱۷.
- ⁵¹⁰ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۱۷.
- ⁵¹¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۳۶.
- ⁵¹² دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه های ۳۹ - ۴۰.
- ⁵¹³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۴۷.
- ⁵¹⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۹، صفحه ۱۱۸.
- ⁵¹⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۹، صفحه های ۱۱۹ - ۱۲۰.
- ⁵¹⁶ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۹، صفحه ۱۲۰.
- ⁵¹⁷ ماده ۱۴۱ قانون جزا، شیوه موجود، همکاری را بطور قابل ملاحظه ای تشویق نمی کند، زیرا کاهش و یا تغییر حکم مجازات وعده داده شده الی زمان محکومیت شاهد همکار معلوم نخواهد بود.

- ⁵¹⁸ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یونان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۶۵.
- ⁵¹⁹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یونان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۶۵.
- ⁵²⁰ ماده های 53 الی 55 قانون اجراء جزایی
- ⁵²¹ گزارش سالانه بخش حقوق بشر یوناما در مورد محافظت افراد ملکی در درگیری های مسلحانه: 2015، صفحه ۴۵ که در وب سایت https://unama.unmissions.org/sites/default/files/poc_annual-report_2015_final14_feb_2016.pdf قابل دسترس میباشد. (گزارش سال 2015 یوناما در مورد محافظت افراد ملکی).
- ⁵²² گزارش سال 2015 یوناما در مورد محافظت افراد ملکی، صفحه 15
- ⁵²³ گزارش شش ماهه بخش حقوق بشر یوناما در مورد محافظت افراد ملکی در درگیری های مسلحانه: 2016، صفحه 61 که قابل دسترس است در این وب سایت: https://unama.unmissions.org/sites/default/files/protection_of_civilians_in_armed_conflict_midyear_report_2016_final_rev.1-9sept.pdf
- ⁵²⁴ مکلپود گرانٹ، رسیده گی به فساد اداری و سقوط کابل بانک، گزارش ویژه شماره 398، ماه دسامبر 2016 انستیتوت صلح ایالات متحده، صفحه 7، قابل دسترس در وب سایت <http://www.usip.org/publications/2016/12/27/responding-corruption-and-the-kabul-bank-collapse> (مکلپود 2016)
- ⁵²⁵ بعنوان بخشی از تخمین ها برای حصول دوباره دارایی ها، هئیت تصفیه کابل بانک یک مقدار اضافی پول یعنی مبلغ 111.7 میلیون دالر امریکایی را بخاطر کاهش مفاد و یا امتیاز دهی جهت بازگرداندن دارایی ها شامل ساخته است. رئیس جمهور غنی گفت که در نتیجه بحران، کابل بانک به مقدار 850 میلیون دالر امریکایی یعنی (بدون مفاد و جریمه های وضع شده از سوی ستره محکمه) زیانمند گردید که از مجموع مبلغ متذکره مقدار 283 میلیون دالر آن دوباره حصول و برگردانده شد. رئیس جمهور غنی سال 2016. مکلپود 2016، صفحه 7.
- ⁵²⁶ مکلپود 2016، صفحه 7
- ⁵²⁷ احکام مشابه اعاده دارائی در قانون مبارزه با مواد مخدر سال ۲۰۰۵، قانون مبارزه با تمویل تروریسم سال ۲۰۰۵، و قانون مبارزه با تمویل تروریسم سال ۲۰۱۵ موجود می باشد.
- ⁵²⁸ ماده (1)37 و (3)37 قانون پول شویی و ارتکاب جرایم مالی منتشره (جریده رسمی شماره 1142 مؤرخ 23 جولای 2014 و یا (01/05/1393)، (قانون ضد پول شویی).
- ⁵²⁹ ماده (1)38 قانون ضد پول شویی
- ⁵³⁰ بانک جهانی 2011، صفحه 284
- ⁵³¹ سیگار 2016
- ⁵³² ماده (3)-(2)37 قانون ضد پول شویی. حکم منجمد نمودن دارایی برای مدت ده یوم از سوی خارتوال تمدید شده میتواند. این حکم پس از درخواست خارتوال از محکمه برای مدت شصت دروز دیگر نیز تمدید شده میتواند. و برعلاوه، پس از تکمیل این معیاد، حکم بعد از درخواست کتبی فنتراکا برای نوزده روز دیگر هم تمدید شده میتواند.
- ⁵³³ به ارقام احصائیوی سال 2016 فنتراکا به وب سایت <http://www.fintraca.gov.af/Enforcement.html> که در 20 ماه جنوری سال 2017 به آن دسترسی صورت گرفته مراجعه نمایید. نظریات دفتر فنتراکا در مورد مسوده گزارش فساد اداری 26 فبروری 2017
- ⁵³⁴ به "ارسال اداره فنتراکا به ارگان های تفهید قانون و لوی سارنوالی مراجعه کنید: <http://www.fintraca.gov.af/Disseminations.html> همچنین مراجعه کنید به دیدبان شفافیت افغانستان، محدود ساختن سرازیز شدن وجوه مالی غیرقانونی در افغانستان، پول شویی، تمویل تروریسم و حواله، 2015، صفحه 15، همچنان قابل دسترس در وب سایت <https://iwaweb.org/wp-content/uploads/2016/04/IFF-report-English-2-for-screen.pdf> (دیدبان شفافیت افغانستان ۲۰۱۵).
- ⁵³⁵ دیدبان شفافیت افغانستان 2015، صفحه 34
- ⁵³⁶ سیگار، سکتور بانکداری افغانستان: ظرفیت بانک مرکزی برای تنظیم بانک های خصوصی ضعیف باقی مانده است. ماه جنوری 2014، صفحه 34 و همچنان قابل دسترس در وب سایت <https://www.sigar.mil/pdf/audits/SIGAR%2014-16-AR.pdf>
- ⁵³⁷ مراجعه شود به لست ام اس پی ها که جواز فعالیت شان از سوی فنتراکا لغو شده است قابل دسترس در به وب سایت <https://www.fintraca.gov.af/MSPs/MSPslistRevoked.pdf> تاریخ مراجعه به سایت: 20 جنوری ۲۰۱۷.
- ⁵³⁸ شورای امنیت ملل متحد، قطعنامه شماره 1267 (1999) شورای امنیت ملل متحد در مورد (افغانستان)، 15 اکتوبر 1999، قطعنامه 1267 (1999) قابل دسترس در وب سایت <https://documents-dds-ny.un.org/UNODC/GEN/N99/300/44/PDF/N9930044.pdf?OpenElement> قطعنامه شماره 1276 شورای امنیت ملل متحد و همچنان قطعنامه شماره 1988 (2011) شورای امنیت ملل متحد (در مورد تأسیس یک کمیته جدید تعزیرات پیرامون تهدیدات برخاسته از طالبان)، 17 جون 2011، که در وب سایت http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=1988%20%282011%29 قطعنامه شماره 1988 شورای امنیت ملل متحد نیز قابل دسترس است. این قطعنامه ها به هدف وضع تعزیرات بالای نهاد ها و افرادی مربوط به گروه طالبان، القاعده ویا اسامه بن لادن به تصویب رسیده اند. این قطعنامه ها از سوی شورای امنیت ملل متحد در مطابقت به احکام فصل هفتم منشور سازمان ملل متحد به تصویب رسیده اند.
- ⁵³⁹ نظریات فنتراکا در مورد مسوده گزارش فساد اداری 26 فبروری 2017
- ⁵⁴⁰ دیدبان شفافیت افغانستان 2015، مکلپود 2016، صفحات 12-13 نظریات فنتراکا در مورد مسوده گزارش فساد اداری 26 فبروری 2017
- ⁵⁴¹ دیدبان شفافیت افغانستان 2015، مکلپود 2016، صفحات 12-13
- ⁵⁴² نظریات فنتراکا در مورد طرح گزارش، ۲۶ فبروری ۲۰۱۷

⁵⁴³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه 50

⁵⁴⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه 57

⁵⁴⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه 57

⁵⁴⁶ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه 57

⁵⁴⁷ کمیسیون حقوق بشر اروپا، شماره 12386/1986

⁵⁴⁸ کمیسیون حقوق بشر اروپا، شماره 12386/1986

⁵⁴⁹ امریه لوی څارنوالی در مورد قضایای محول شده به مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری

⁵⁵⁰ به ماده 13 قانون نظارت از تطبیق استراتژی مبارزه علیه فساد اداری، ماده 10، 11، 16 و 21 قانون تفتیش (اداره عالی تفتیش)، ماده 36 و 37 قانون ضد پول شویی (فنتراکا) مراجعه کنید.

⁵⁵¹ ایشا فونديشن 2016، صفحات 10، 103 و 108

⁵⁵² ایشا فونديشن 2016، صفحات 10 و 108. بدون شک اتکاء کامل بالای ارقام نظرسنجی جهت ارزیابی پیشرفت کشور در راستای مبارزه علیه فساد اداری یک خطر ذاتی بوده و همیشه حقایق را منعکس نمیسازد. باوجود آنهم، سروی نظر سنجی یک دیدگاه مفیدی را بخصوص زمانیکه منابع دیگر آنرا تأیید مینمایند بوجود میآورد. دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد 2015، صفحات 17-18.

نقاشی روی جلد از نهاد آرت لاردز که یک جنبش هنر مردمی برای تغییرات اجتماعی است، می باشد- نقاشی گوشه ی از شهر کابل از دیوارهای دفاعی که در اطراف ساختمان های مهم دولتی گذاشته شده است را نشان می دهد. نهاد آرد لاردز از این دیوارها به عنوان صفحات نقاشی استفاده نموده و روی آن تصاویر چشم ها را ترسیم کرده است و در پای آن شعار "من تو را می بینم" را نگاشته است - این شعار هشدار ی است به مسئولین آلوده به فساد.

عکس ها از: یوناما/فردین واعظی